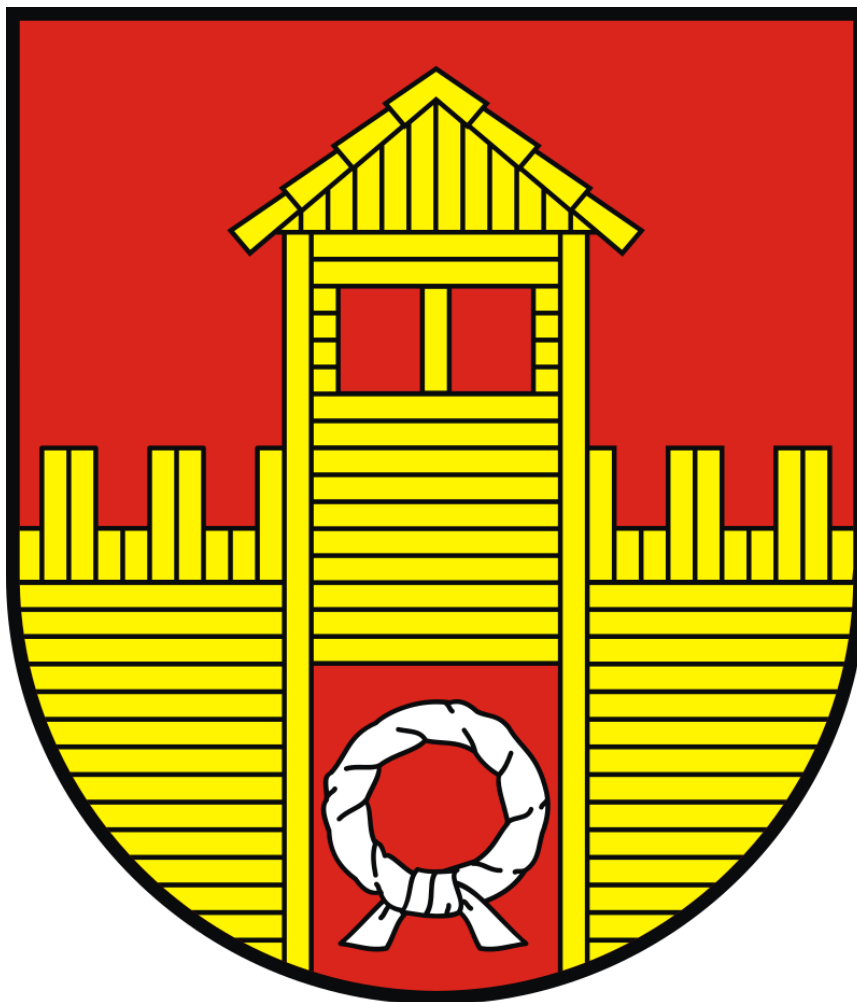

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rypin na lata 2026-2030

Spis treści

Słownik najważniejszych definicji	3
Wstęp	5
UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII	8
Metodologia.....	8
Podstawy prawne.....	12
Spójność z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla	14
CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	21
Położenie.....	21
Demografia.....	22
Opieka zdrowotna	26
Polityka mieszkaniowa.....	26
Oświata	28
Kultura, sport, rekreacja	31
Współpraca z organizacjami pozarządowymi	34
Bezpieczeństwo publiczne.....	36
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej ..	39
Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność	41
Bezrobocie	45
Ubóstwo	46
Bezradność opiekuńczo- wychowawcza	49
Uzależnienia	54
Przemoc domowa.....	62
Diagnoza lokalnych problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych	67
Dorośli mieszkańcy	68
Pracownicy GKRPA oraz ZI	81
Uczniowie szkół podstawowych.....	83
Podsumowanie badań ankietowych	89
Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	92
CZĘŚĆ ANALITYCZNA	94
Analiza SWOT	94
CZĘŚĆ PROGRAMOWA	97
Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	97
Cele i kierunki działań	99
Monitoring i ewaluacja w procesie wdrażania Strategii.....	114
Źródła finansowania	116
Spis tabel i wykresów	118

Słownik najważniejszych definicji

Cel – planowany zakres zmian.

Cel główny – zakres zmian o znaczeniu priorytetowym.

Diagnoza – procedura umożliwiająca identyfikację problemów.

Ewaluacja – ocena według z góry przyjętych kryteriów.

Marginalizacja – pozostawanie poszczególnych środowisk i kategorii ludności na uboczu życia społecznego.

Misja – w obszarze zintegrowanej polityki społecznej precyzyjnie wyraża dalekosiężne zamierzenia i aspiracje gminy. Wskazuje kierunki działania poprzez określenie granic, jakich sięgają wybory strategiczne. Poprzez misję komunikujemy interesariuszom wewnętrznym i zewnętrznym, jakie są nasze dążenia, zamiary i wartości, na których się opieramy. Misja ściśle koresponduje z wizją, będąc jej wyrazem na potrzeby realizacji strategii.

Monitoring – obserwacja i rejestracja zmian.

Osoba długotrwale bezrobotna – bezrobotny pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych

Osoba z niepełnosprawnością – osoba wymagająca wsparcia w pełnym uczestnictwie w życiu społecznym. Utrudnione uczestnictwo w życiu społecznym ma charakter trwały i wynikać może z zaburzeń somatycznych, tj. związanych z ciałem i pracą zmysłów lub z dysfunkcji psychicznych.

Polityka społeczna – zespół długofalowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Problem społeczny – każde zjawisko, które na masową skalę obniża standard życia społecznego, między innymi prowadząc do marginalizacji poszczególnych środowisk i kategorii ludności.

Profilaktyka – podejmowanie działań, skierowanych do różnych grup, we współpracy z różnymi środowiskami i instytucjami które mają na celu zapobieganie pojawieniu się lub rozwojowi zaburzeń, chorób lub innych niekorzystnych zjawisk społecznych.

Reintegracja – reintegracja zawodowa i społeczna w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu socjalnym.

Rezultat – bezpośredni wynik działania.

Rodzina – tworzą ją kobieta i mężczyzna poprzez zawarcie związku małżeńskiego.

Strategia – długookresowy plan dotyczący kierunku i zakresu zmian.

Wizja – pożądany obraz przyszłości, który osoby biorące udział w procesie decyzyjnym pragną wykreować. Określa rangę i atrakcyjność jednostki.

Wskaźnik – zjawisko umożliwiające identyfikację i pomiar innego zjawiska.

Wykluczenie społeczne – sytuacja, w której dana jednostka, będąca członkiem społeczeństwa, nie może normalnie uczestniczyć w działaniach obywateli tego społeczeństwa, przy czym ograniczenie to nie wynika z jej wewnętrznych przekonań, ale znajduje się poza kontrolą wykluczonej jednostki.

Zasoby – materialne i niematerialne czynniki niezbędne do wytwarzania dóbr w postaci produktów i rezultatów.

Wstęp

Zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej na każdej gminie w Polsce, spoczywa obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dokument ten stanowi podstawowe i jedno z najważniejszych narzędzi planistycznych, którego celem jest określenie działań ukierunkowanych na wspieranie integracji społecznej mieszkańców i rodzin zamieszkujących obszar gminy, ze szczególnym uwzględnieniem grup zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Integracja społeczna, o której wspomniano wyżej oznacza dążenie do budowania spójności i harmonii we wspólnocie lokalnej, poprzez wzmacnianie więzi międzyludzkich, intensyfikację kontaktów oraz rozwijanie współpracy pomiędzy mieszkańcami. Szczególny nacisk w tym aspekcie kładzie się na wspieranie osób podejmujących działania na rzecz własnego rozwoju oraz poprawy jakości życia swojego otoczenia, a także na osoby zmagające się z różnego rodzaju dysfunkcjami i trudnościami życiowymi.

Problem społeczny jest zjawiskiem, które dla większej lub znaczącej części pewnej zbiorowości stanowi fakt uciążliwy, a przez to wymaga przeciwdziałania. Zdaniem Fullera-Myersa problem społeczny składa się z obiektywnych warunków, które definiowane są przez członków społeczeństwa jako wymagające rozwiązania. R. Maris definiuje natomiast problemy społeczne jako ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą część ludności, przez silne grupy bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane, czy też którym można jakoś zaradzić. W rezultacie problem społeczny jest zjawiskiem, które angażuje emocjonalnie i intelektualnie szerszą zbiorowość, wywołuje społeczne przekonanie co do konieczności podejmowania działań zbiorowych mających na celu zwalczanie, a przynajmniej ograniczanie jego zasięgu i skutków. Z kolei inna definicja według K. Frysztackiego mówi o tym, że warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru. W świetle przedstawionych dwóch definicji, muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przezwyciężenia,
- można go przezwyciężyć przez zbiorowe działanie.

W ostatnich latach za najbardziej efektywną metodę rozwiązywania problemów społecznych uznaje się rozwijanie wśród mieszkańców umiejętności niezbędnych do radzenia sobie z trudnościami życiowymi. Podejście to stanowić będzie podstawę do opracowania i późniejszej realizacji celów strategicznych niniejszego dokumentu. W okresach przemian społeczno-gospodarczych obserwujemy spiętrzenie wielu różnych problemów skutkujących apatią, wycofaniem społecznym czy poczuciem alienacji. W konsekwencji szczególnego znaczenia nabiera tworzenie profesjonalnego systemu edukacji, aktywizacji obywatelskiej oraz integracji społecznej, obejmującego między innymi spotkania o charakterze kulturalnym i integracyjnym.

Kolejnym kluczowym obszarem działań z punktu widzenia problematyki społecznej jest system pomocy społecznej, w tym przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej. Należy podkreślić, że pomimo wsparcia oferowanego w tym zakresie, część osób nadal doświadcza trudności wynikających przede wszystkim z nadużywania substancji psychoaktywnych takich jak alkohol czy narkotyki. W warunkach lokalnych do najczęściej występujących problemów społecznych należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię i nikotynizm, ubóstwo i bezrobocie, przemoc w rodzinie, bezradność w zakresie opieki i wychowania dzieci, wykluczenie społeczne.

Problemy te wymagają zróżnicowanych form wsparcia oraz indywidualnego podejścia. Należy przy tym pamiętać, że poszczególne zjawiska społeczne często wzajemnie się nakładają i wzmacniają co jeszcze bardziej wpływa na skalę trudności i zwalczania problemów. Priorytetem pozostaje nie tylko przeciwdziałanie tym zagrożeniom, lecz również ograniczanie ich skutków w środowiskach, w których już występują. W związku z powyższym dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym, powinien koncentrować się na działaniach w następujących obszarach tj. m.in.

- edukacja publiczna, kultura oraz wzmacnianie samoorganizacji społeczności lokalnej,
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy domowej, wsparcie osób starszych i z niepełnosprawnościami,
- wsparcie rodzin w sferze opiekuńczo-wychowawczej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów z nadużywaniem alkoholu i narkotyków.

Osoby i rodziny, które otrzymują jedną lub kilka form wsparcia w przedstawionych powyżej obszarach, zyskują większą motywację do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym a także poczucie własnej wartości i współodpowiedzialności za przezwyciężanie problemów, które ich dotyczą.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rypin na lata 2026–2030 określa podstawowe kierunki działań jednostek samorządu terytorialnego oraz mieszkańców, mających na celu podniesienie efektywności funkcjonowania jednostki w wymiarze społecznym, co także ma się przełożyć na jej funkcjonalność w wymiarze ekonomicznym, gospodarczym oraz przestrzenno-funkcjonalnym. Wskazanie priorytetowych celów operacyjnych i strategicznych umożliwia minimalizowanie negatywnych skutków procesów zachodzących w obrębie społeczności lokalnej, a także sprzyja realizacji spójnej polityki społecznej.

Najistotniejszymi działaniami przewidzianymi w ramach Strategii są m.in.

- poprawa jakości życia mieszkańców,
- wzmacnianie spójności społecznej,
- wyrównywanie szans rozwojowych,
- tworzenie odpowiednich warunków rozwojowych dla dzieci i młodzieży,
- budowanie, rozwijanie i ochrona kapitału ludzkiego,
- przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego.

Kwestie związane z szeroko pojętym rozwiązywaniem problemów społecznych stanowią jedno z najważniejszych zadań każdej administracji publicznej na każdym jej szczeblu, a skuteczność tych działań uzależniona jest także od zaangażowania partnerów społecznych, instytucji sektora życia publicznego, w tym organizacji pozarządowych oraz instytucji otoczenia społecznego i gospodarczego. Efektywna i rzeczowo przeprowadzona diagnoza potrzeb społeczności lokalnej oraz sporządzenie długofalowego planu działania są niezbędnymi warunkami dla skutecznej realizacji zamierzonych celów polityki społecznej. Jednocześnie zdefiniowanie misji i wizji rozwoju odpowiadającej na bieżące wyzwania stojące przed jednostką samorządową, uwzględniające jej cechy charakterystyczne oraz opracowanie jasnych celów strategicznych i operacyjnych, istotnie wpływa na redukcję oraz łagodzenie skutków problemów uprzednio zdiagnozowanych w danej jednostce.

Przedmiotowy dokument stanowi podstawę wdrażania trwałych i systemowych rozwiązań w zakresie interwencji społecznych, ukierunkowanych na poprawę warunków życia mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem grup społecznych, które są najbardziej narażone na marginalizację i wykluczenie społeczne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rypin na lata 2026–2030 staje się tym samym podstawowym i jednym z najważniejszych narzędzi zarządzania w zakresie kształtowania lokalnych uwarunkowań społecznych. Zawierając długoterminowe cele i priorytetowe kierunki działań. Niniejszy dokument stanowi jeden z najważniejszych

drogowskazów dla organów samorządowych, instytucji i mieszkańców, wyznaczając ramy i kierunki przyszłych przedsięwzięć realizowanych w sferze polityki społecznej.

UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

Metodologia

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1214). Ustawa wskazuje podstawowe elementy jakie powinny znaleźć się w Strategii, nie precyzując jednak szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczne decyzje w tym zakresie pozostawione zostały jednostkom samorządu terytorialnego. Wsparciem dla procesu opracowywania dokumentu Strategii w tym zakresie jest podręcznik pod nazwą „Strategie rozwiązywania problemów społecznych. Podręcznik metodyczny” powstał w ramach projektu „STRATEGOR”. Zarówno jego część teoretyczna jak i praktyczna może okazać się drogowskazem dla opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rypin na lata 2026–2030.

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rypin na lata 2026–2030 zostały opracowane na bazie struktury analogicznej do innych dokumentów wyznaczających kierunki lokalnej polityki społecznej. Cele główne i szczegółowe w Strategii mają na celu przybliżenie gminy Rypin do realizacji pożądanego modelu rozwoju, zgodnego z oczekiwaniami władz samorządowych oraz mieszkańców. Strategia wyróżnia się na tle innych programów oraz aktów prawnych zarówno dłuższym okresem obowiązywania, jak i nadrzędnym charakterem w stosunku do pozostałych dokumentów planistycznych. Jej horyzont czasowy ustalono na okres czterech lat, co pozostaje w zgodzie z wytycznymi dokumentów strategicznych z zakresu polityki społecznej opracowywanych na szczeblu ponadlokalnym, krajowym i unijnym. Ramy czasowe tak wyznaczone wynikają z planistycznego charakteru dokumentu oraz umożliwiają dostosowanie zapisów Strategii do wymogów obowiązującej perspektywy finansowej Unii Europejskiej, zapewniając spójność działań i stabilność realizacji przyjętych celów.

Powszechnie w naukach o zarządzaniu i administracji publicznej przyjmuje się podział na trzy główne poziomy planowania tj.

- poziom strategiczny – obejmuje długofalowe cele oraz kierunki rozwoju organizacji lub jednostki, a także sposoby ich realizacji. Na tym poziomie tworzy się strategię działania i określa wizję w perspektywie wieloletniej,
- poziom taktyczny – dotyczy planowania działań na średni okres, zazwyczaj wynoszący kilka lat, na podstawie wyznaczonych wcześniej celów strategicznych. Obejmuje opracowanie programów, projektów i wyznaczanie niezbędnych zasobów do ich osiągnięcia,
- poziom operacyjny – skupia się na bieżącym, szczegółowym planowaniu działań oraz codziennej realizacji wyznaczonych zadań. Obejmuje zestawienie konkretnych czynności wykonywanych w krótkim czasie, najczęściej w okresach tygodnia lub miesiąca, zgodnie z założeniami poziomów wyższych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma charakter obligatoryjny oraz odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu lokalnej polityki społecznej. Tym samym na autorach opracowania spoczywa obowiązek przygotowania dokumentu zgodnie z postanowieniami obowiązujących dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Identyfikacja kluczowych problemów społecznych oraz określenie kierunku działań, które mają sprzyjać rozwojowi społeczno-gospodarczemu jednostki samorządu terytorialnego a także wspierać mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb i rozwiązywaniu problemów i to one stanowią fundament procesu opracowania i wdrażania Strategii.

Prace nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rypin na lata 2026–2030 prowadzone były z zastosowaniem metodologii opartej na założeniach modelu partycypacyjnego. Przyjęte podejście zakłada aktywne włączenie kluczowych interesariuszy w proces współtworzenia dokumentu, wzmacniając tym samym partnerską współpracę oraz umożliwiając dostęp do szerokiego zakresu informacji niezbędnych do prawidłowego i rzetelnego opracowania dokumentu.

Podstawowym etapem prac badawczych była analiza danych zastanych, obejmująca przegląd dokumentów strategicznych i sprawozdawczych, danych statystycznych oraz informacji udostępnionych przez instytucje lokalne.

Analizie poddano w szczególności:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych, Roczniki Statystyczne),
- sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rypinie (MPiPS-03, MPiPS-05),
- dane Powiatowego Urzędu Pracy, Policji, szkół i placówek oświatowych,

- lokalne programy i strategie sektorowe (m.in. strategię rozwoju gminy, programy profilaktyczne, polityki senioralne i zdrowotne).

Analiza objęła dane z ostatnich 3 lat (lata 2022–2024) co pozwoliło uchwycić zarówno stan aktualny, jak i dynamikę zmian społecznych. Dane zostały uporządkowane w układzie tematycznym obejmującym m.in. demografię, edukację, zdrowie, pomoc społeczną, rynek pracy, przemoc, uzależnienia i bezpieczeństwo publiczne.

W IV kwartale 2025 r. na terenie gminy Rypin zostało zorganizowane anonimowe badanie ankietowe, w którym uczestniczyli losowo dobrani przedstawiciele pełnoletnich mieszkańców gminy.

Wszyscy respondenci biorący udział w badaniu ankietowym przed rozpoczęciem byli informowani o anonimowym charakterze ankiety, a także poinformowani o możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie bez podawania przyczyny rezygnacji.

Dla potrzeb opracowania dokumentu Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych w Gminie Rypin, stanowiący odrębny dokument, przeprowadzono badanie ankietowe wśród uczniów szkół podstawowych oraz pracowników Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz członków Zespołu Interdyscyplinarnego. Zgromadzone informacje i przeprowadzona analiza we wspomnianym dokumencie stanowiła podstawy do opracowania niniejszej Strategii, a analizę badań ankietowanych i płynące z niej wnioski zostały zamieszczone w rozdziale pt. Diagnoza lokalnych problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych.

Przeprowadzone badanie miało na celu oszacowanie skali występowania poszczególnych zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym oraz cech charakterystycznych dla poszczególnych zjawisk i ich form w różnych grupach społecznych. Problematyka podjęta w badaniu skupiała się głównie wokół zagadnień związanych z:

- używaniem substancji psychoaktywnych, takich jak narkotyki i dopalacze,
- spożywaniem alkoholu, postaw wobec alkoholu oraz zjawiska uzależnień,
- paleniem papierosów oraz e-papierosów,
- występowaniem uzależnienia od hazardu i gier,
- przemocą domową,
- uzależnieniem od używania nowych technologii,
- edukacja: niskie wyniki edukacyjne, brak ofert kształcenia, zanik autorytetu szkoły,
- demografia: starzejące się społeczeństwo, spadek liczby urodzeń,
- rynek pracy: brak miejsc pracy dla młodzieży, osoby w wieku 50+,

- zdrowie: długie kolejki do specjalistów, niska świadomość zdrowotna, stres i zaburzenia psychiczne
- bezpieczeństwo: przestępczość lokalna, zanik więzi społecznych.

Równolegle część diagnostyczna Strategii została opracowana w oparciu o analizę danych zastanych, pochodzących z wiarygodnych źródeł m.in.

- Głównego Urzędu Statystycznego,
- Urzędu Gminy Rypin,
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rypinie,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- oraz innych instytucji i podmiotów z sektora ekonomii społecznej, funkcjonujących w gminie.

Wyniki przeprowadzonych badań ankietowych oraz analizy danych statystycznych zostały przedstawione i poddane szczegółowej analizie wraz z graficzną formą poszczególnych dziedzin, tematów, pytań w rozdziale część diagnostyczno-analityczna. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy możliwe było późniejsze określenie obszarów problemowych, które jednocześnie uwzględniały kompetencje władz lokalnych. W ramach prac dokonano opracowania i wyznaczenia celów strategicznych oraz kierunków niezbędnych działań, a także określono odpowiednie wskaźniki ich realizacji. Dodatkowo przygotowano prognozę zmian, omówiono ramy finansowe Strategii oraz sposoby jej wdrażania i ewaluację. Z uwagi na okres opracowania i obowiązywania niniejszego dokumentu, należy podkreślić, że Strategia ma charakter uniwersalny i koncentruje się na rozwiązywaniu najważniejszych problemów społecznych w gminie Rypin, tworząc podstawy do skutecznej i odpowiedzialnej realizacji zadań z zakresu polityki społecznej.

Etyka badań

Wszystkie badania przeprowadzono z zachowaniem zasad etyki badań społecznych, zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych (RODO). Udział respondentów był dobrowolny i anonimowy. W przypadku uczniów zapewniono zgodę dyrekcji szkół oraz informację o celu badania. Dane analizowano w ujęciu zbiorczym, bez możliwości identyfikacji osób udzielających odpowiedzi.

Podsumowanie

Zastosowanie zróżnicowanych metod badawczych – analizy danych zastanych, badań ilościowych PAPI w formie papierowej – pozwoliło na uzyskanie pełnego, wielowymiarowego obrazu sytuacji społecznej gminy Rypin. Przyjęte rozwiązania zapewniają rzetelność, trafność

i porównywalność uzyskanych danych, a tym samym stanowią wiarygodną podstawę do formułowania celów strategicznych i kierunków działań w niniejszym dokumencie.

Podstawy prawne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rypin na lata 2026–2030 charakteryzująca się spójnością i wieloletnią koncepcją rozwiązywania problemów społecznych gminy, podobnie jak inne dokumenty strategiczne samorządów terytorialnych jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153), która w połączeniu z art. 16 b ust. 1 i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1214), która nakłada na jednostki samorządowe takie jak np. gmina, zadanie własne w postaci opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategia powinna składać się w szczególności z:

- diagnozy sytuacji społecznej, w tym określenia zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- prognozy zmian w zakresie objętym strategią,
- określenia: celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, wskaźników realizacji działań.

Niniejszy dokument składa się z trzech zasadniczych i podstawowych części:

- diagnostycznej,
- analitycznej,
- programowej.

Część diagnostyczna, zawiera szczegółową diagnozę sytuacji społecznej w obszarze objętym strategią w tym przypadku dotycząca gminy Rypin. Obejmuje charakterystykę jednostki samorządu terytorialnego, analizę danych demograficznych, społecznych i ekonomicznych, identyfikację najważniejszych problemów społecznych oraz ocenę

dostępnych zasobów i potencjału lokalnego. Część diagnostyczna stanowi podstawę do dalszych analiz i wyznaczenia kierunków działań.

Część analityczna, obejmuje pogłębioną analizę zdiagnozowanych wcześniej problemów społecznych, w tym również analizę przyczyn, skutków oraz wzajemnych powiązań pomiędzy poszczególnymi zjawiskami zachodzącymi w środowisku lokalnym jednostki terytorialnej. Część analityczna powinna zawierać analizę SWOT (mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń), prognozę zmian społecznych oraz identyfikację grup szczególnie narażonych na możliwość wykluczenia społecznego i marginalizacji.

Część programowa, zawiera cele strategiczne i operacyjne, priorytetowe kierunki działań oraz propozycje konkretnych i zdefiniowanych zadań i projektów służących rozwiązywaniu zidentyfikowanych problemów społecznych. Określa także wskaźniki realizacji działań, ramy finansowe, sposoby wdrażania oraz monitorowania i ewaluacji strategii w sytuacji zaistnienia potrzeby. Taka konstrukcja strategii i właściwe przygotowanie oraz opracowanie wszystkich trzech elementów składowych umożliwia kompleksowe rozpoznanie i analizę problemów społecznych oraz wyznaczenie skutecznych działań naprawczych, dostosowanych do każdej grupy społecznej zamieszkującej teren gminy.

Zasady realizacji niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rypin na lata 2026–2030, oprócz postanowień ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, określane są również przez inne akty prawne obowiązujące w obszarze polityki społecznej. W szczególności należą do nich:

- Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1491),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 897),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49),
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 798),
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1829),
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 619),

- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1512),
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t. j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1208),
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 438, 620),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1673),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939),
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1670, z 2025 r. poz. 340).

Spójność z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rypin na lata 2026–2030 jest zgodna z założeniami polityki odnoszącymi się do polityki społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych i programach, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i lokalnym. Poniżej omówiono spójność Strategii z innymi dokumentami.

Dokumenty strategiczne w systematyce Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych:

Światowe i europejskie:

Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju – jest to program przyjęty przez Organizację Narodów Zjednoczonych, określający globalny model zrównoważonego rozwoju. Zgodnie z zasadami Agendy 2030, współcześnie podejmowane działania powinny mieć wspólny mianownik i koncentrować się na eliminacji ubóstwa we wszystkich jego wymiarach, przy jednoczesnej realizacji celów gospodarczych, społecznych oraz środowiskowych.

Strategia promuje nowy model rozwoju, określany jako „rozwój odpowiedzialny”, który zakłada budowanie konkurencyjności poprzez wykorzystanie nowych czynników wzrostu, przy równoległym zapewnieniu udziału i korzyści wszystkim grupom społecznym.

Głównym celem strategicznym jest stworzenie warunków do zrównoważonego i długofalowego rozwoju mieszkańców, w tym Rzeczypospolitej Polskiej, poprzez jednoczesne wzmacnianie spójności społecznej, gospodarczej, środowiskowej i terytorialnej. Realizacja niniejszych zadań ma prowadzić w dalszej kolejności do wzrostu zamożności społeczeństwa, ograniczenia ubóstwa oraz zmniejszenia liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i wzmacniania potencjału wspólnot lokalnych.

Krajowe:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – jest dokumentem strategicznym, który wyznacza główne trendy, wyzwania i możliwe scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz określa kierunki zagospodarowania przestrzennego kraju z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Strategia stanowi punkt wyjścia do formułowania założeń polityk publicznych oraz wdrażania działań ukierunkowanych na długofalowy, zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy państwa, jednocześnie przyczyniając się w znacznym stopniu do wzrostu dobrobytu obywateli oraz wzmacniania spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej. Strategia porządkuje interwencje w trzech komplementarnych obszarach: konkurencyjność i innowacyjność gospodarki (modernizacja), równoważenie potencjału rozwojowego regionów (dyfuzja) oraz efektywność i sprawność państwa (efektywność). Każdy obszar obejmuje zestaw kierunków działań z celami operacyjnymi tworzącymi spójną mapę reform do 2030 r.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 – jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa, wyznaczający kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w perspektywie do 2030 r. Dokument jest ściśle powiązany z Umową Partnerstwa na lata 2021–2027, która określa wspólne wartości, zasady współpracy rządu, samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju.

KSRR 2030 jest kluczowym dokumentem wyznaczającym kierunki rozwoju regionalnego Polski, kładącym nacisk na zrównoważony rozwój, spójność terytorialną oraz wsparcie obszarów wymagających szczególnej interwencji.

Umowa Partnerstwa na lata 2021–2027 – jest kluczowym dokumentem strategicznym określającym zasady i kierunki wykorzystania funduszy europejskich w Polsce w ramach polityki spójności oraz wspólnej polityki rybołówstwa. Interwencja koncentruje się na sześciu celach: bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa; bardziej zielona i niskoemisyjna; lepiej połączona; o silniejszym wymiarze społecznym; Europa bliżej obywateli (wymiar terytorialny); łagodzenie skutków sprawiedliwej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej. Cele te

wynikają z ram polityki spójności i wyznaczają logikę wsparcia projektów krajowych oraz regionalnych

Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS) – jest jednym z kluczowych programów krajowych finansowanych ze środków Unii Europejskiej. ERS koncentruje się na poprawie sytuacji na rynku pracy, podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji przez całe życie, zwiększaniu dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej, wsparciu opieki nad dziećmi oraz podnoszeniu jakości i inkluzyjności edukacji. Wsparcie obejmuje także zdrowie publiczne, profilaktykę i poprawę równego dostępu do usług zdrowotnych, a także działania innowacji społecznych testujących nowe rozwiązania usługowe i edukacyjne.

Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 – jest programem krajowym współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), którego głównym celem jest przeciwdziałanie deprywacji materialnej poprzez udzielanie pomocy żywnościowej osobom najbardziej potrzebującym oraz realizację działań towarzyszących wspierających ich włączenie społeczne.

Fundusze są kompleksowym programem wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących, łączące pomoc materialną z działaniami aktywizującymi i edukacyjnymi, mającymi na celu poprawę sytuacji życiowej i społeczną integrację beneficjentów.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027 – jest to dokument strategiczny polityki publicznej, wyznaczający ramy działań na rzecz ograniczenia ubóstwa, rozwoju usług społecznych oraz wspierania integracji społecznej w perspektywie do 2030 r. Celem głównym programu jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług społecznych, w odpowiedzi na wyzwania demograficzne i społeczne. Program stanowi kontynuację i rozwinięcie dotychczasowych działań w tym zakresie, uwzględniając zmieniające się potrzeby społeczne oraz nowe wyzwania rozwojowe.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 – jest dokumentem strategicznym, którego celem jest realizacja założeń rozwoju ekonomii społecznej określonych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz w strategiach zintegrowanych. Program porządkuje kierunki interwencji publicznej oraz działania wspierające wykorzystanie potencjału podmiotów ekonomii społecznej jako narzędzia aktywnej polityki społecznej oraz rozwoju społecznego i lokalnego.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 jest kluczowym dokumentem kształtującym kierunki rozwoju sektora ekonomii społecznej w Polsce. Program ma na celu integrację działań na rzecz solidarności społecznej, wzmacnianie rynku pracy i promocję wartości ekonomii społecznej.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 – jest jednym z najistotniejszych średniookresowych dokumentów planistycznych państwa, przyjęty przez Radę Ministrów w lutym 2017 r. Strategia została przygotowana pod kierunkiem Ministra Rozwoju i stanowiła rozwinięcie wcześniejszej Strategii Rozwoju Kraju 2020. Dokument pełni rolę nadrzędną wobec innych strategii sektorowych i regionalnych, wyznaczając kierunki działań państwa w perspektywie do 2020 r. z horyzontem długookresowym do 2030 r. Celem głównym sporządzenia dokumentu była poprawa jakości życia Polaków poprzez wzrost gospodarczy oparty na zasadach zrównoważonego rozwoju, solidarności społecznej i odpowiedzialności za środowisko. Strategia wskazywała, że rozwój gospodarczy powinien iść w parze z dbałością o spójność społeczną, równomierny rozwój regionów oraz zachowanie zasobów naturalnych.

Strategia została opracowana wokół kilku kluczowych filarów, do których można zaliczyć: innowacyjność i konkurencyjność gospodarki, rozwój kapitału społecznego i zasobów ludzkich, zrównoważony rozwój regionalny, transport, energię, infrastrukturę cyfrową oraz środowisko i zasoby naturalne. Wydłużony horyzont czasowy obowiązywania dokumentu do 2030 r. był podyktowany uwzględnieniem długofalowych wyzwań jak m.in. zmiany demograficzne (starzejące się społeczeństwa), transformacja energetyczna i ochrona klimatu, zwiększenie innowacyjności polskiej gospodarki oraz rola Polski w Unii Europejskiej i na rynkach globalnych.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 – jest jednym z najbardziej kluczowych dokumentów polityki państwa w sferze polityki społecznej. Celem głównym Strategii jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Dokument w swoim założeniu jest skierowany do wszystkich mieszkańców Polski, przy czym największy nacisk położono na kwestię związane ze wsparciem osób i grup społecznych stojących przed wyzwaniami związanymi z wejściem na rynek pracy, niskimi kwalifikacjami, trudną sytuacją zdrowotną i społeczną. Programy strategiczne i uzupełniające będą wdrażane na poziomie centralnym i samorządowym. Realizacja założeń Strategii ma na celu poprawę dostępności i jakości usług publicznych, podnieść kompetencje społeczeństwa, wspierać transformację cyfrową oraz sprzyjać inkluzji społecznej i demograficznej odporności kraju. Efekty podjętych działań mają

być monitorowane przez jasno określone wskaźniki pozwalające ocenić skuteczność wdrożenia działań w każdym z głównych obszarów interwencji.

Wojewódzkie:

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku, określana jako Strategia Przyspieszenia 2030+ – jest to nadrzędny dokument rozwojowy regionu, wyznaczający cel główny „jakość życia typowa dla wysoko rozwiniętych regionów europejskich” i system wdrażania oraz monitoringu do 2030 r. Wizja Strategii koncentruje się na osiągnięciu jakości życia charakterystycznej dla wysoko rozwiniętych regionów UE poprzez ideę „przyspieszenia” – rozumianą zarówno jako nadrobienie dystansu międzyregionalnego, jak i wyrównywanie różnic wewnątrz województwa. W praktyce dokument pełni funkcję nadrzędnej ramy zgodności dla strategii lokalnych i planów operacyjnych, określając priorytety rzeczowe i terytorialne, katalog kierunków interwencji oraz mechanizmy koordynacji polityk publicznych w regionie do 2030 r. Dzięki temu zapewnia spójność działań jednostek samorządu wszystkich szczebli oraz umożliwia powiązanie projektów lokalnych z finansowaniem regionalnym i krajowym w horyzoncie 2021-2030+.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030 – to wojewódzki dokument sektorowy przyjęty uchwałą Sejmiku nr XLVII/629/22 z 27 czerwca 2022 r., wyznaczający cele, priorytety i narzędzia prowadzenia polityki społecznej w regionie do 2030 r. Jest integralną częścią systemu strategicznego województwa i służy operacjonalizacji celów społecznych Strategii Przyspieszenia 2030+ w obszarach usług społecznych, aktywizacji i włączenia społecznego.

Celem jest ukierunkowanie interwencji na kluczowe obszary: rozwój i dostępność usług społecznych, aktywność zawodowa i społeczna, włączenie społeczne oraz współpraca instytucji systemu pomocy i integracji społecznej. Strategia porządkuje zadania i priorytety w wymiarze regionalnym, określając, gdzie i jak koncentrować wsparcie do 2030 r., w powiązaniu z finansowaniem unijnym i krajowym. Dokument stanowi narzędzie realizacji komponentu społecznego Strategii Przyspieszenia 2030+, zapewniając spójność działań regionalnych i lokalnych w polityce społecznej oraz zgodność z programami wykonawczymi i funduszami UE 2021-2027. Jest punktem odniesienia dla powiatowych i gminnych strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz dla programów tematycznych (np. przeciwdziałanie przemocy, narkomanii, ekonomia społeczna).

Wojewódzki program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w województwie kujawsko-pomorskim na lata 2021–2025 – to dokument, który określa cele,

zadania i zasady koordynacji regionalnych działań profilaktycznych, leczniczych i reintegracyjnych związanych z problemami alkoholowymi.

Program realizuje ustawowe zadania samorządu województwa wynikające z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o zdrowiu publicznym, będąc jednocześnie implementacją celów Narodowego Programu Zdrowia 2021–2025 w obszarze „Profilaktyka uzależnień”. Dokument jest spójny ze Strategią Przyspieszenia 2030+ (cel „Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo”, kierunek 2209) oraz Strategią Polityki Społecznej Województwa do 2030 r., zapewniając operacyjne przełożenie na działania regionalne.

Celem głównym jest „rozwój działań profilaktycznych i systemu wsparcia dla osób z problemem alkoholowym i ich bliskich”, realizowany przez 10 celów operacyjnych oraz 24 zadania obejmujące profilaktykę, prewencję, leczenie, rehabilitację i reintegrację społeczną. Do priorytetów należą m.in. podnoszenie jakości programów profilaktycznych, rozwój standardów w lecnictwie odwykowym i wsparciu rodzin, wzmocnienie kompetencji kadr oraz lepsza koordynacja między instytucjami.

Powiatowe:

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Rypińskim na lata 2025–2031 – to powiatowy dokument polityki społecznej przyjęty uchwałą Rady Powiatu, który określa cele, priorytety i działania na rzecz ograniczania i zapobiegania problemom społecznym oraz wzmacniania integracji społecznej mieszkańców do 2031 r.

Celem nadrzędnym jest poprawa jakości życia i zwiększenie integracji społecznej w powiecie, realizowana poprzez cele strategiczne typowe dla polityki społecznej: aktywizację na rynku pracy, wsparcie rodzin i systemu pieczy, wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami, rozwój usług dla seniorów, profilaktykę i ograniczanie uzależnień, przeciwdziałanie przemocy oraz wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej. Każdy cel uszczegółowiono w cele operacyjne i zadania powiązane z miernikami i harmonogramem.

Gminne:

Strategia Rozwoju Gminy Rypin na lata 2021-2030 to nadrzędny dokument rozwojowy gminy został przyjęty uchwałą Rady Gminy Rypin nr XLVI/298/23 Rady Gminy Rypin z dnia 21 lutego 2023 r., a jej opracowanie prowadzone było z szerokim udziałem mieszkańców i interesariuszy.

Misja gminy Rypin brzmi: Gmina Rypin w 2030 roku będzie gminą zapewniającą swoim mieszkańcom najlepsze warunki rozwoju na każdym etapie życia, przez co stanie się

dobrym miejscem do życia oraz pracy i wypoczynku. W Strategii wyróżniono kilka obszarów strategicznych do, których należą:

- Obszar I Sprawne i efektywne zarządzanie gminą,
- Obszar II Aktywni, otwarci i kompetentni obywatele,
- Obszar III Przyjazne warunki życia,
- Obszar IV Zdrowe i bezpieczne środowisko,
- Obszar V Nowoczesny transport i komunikacja,
- Obszar VI Nowoczesna gospodarka.

CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Położenie

Gmin Rypin jest gminą wiejską położoną we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie rypińskim. Gmina usytuowana jest na szlaku komunikacyjnym łączącym Kujawy z Warmią oraz Pomorze z Mazowszem. Pod względem fizycznogeograficznym obszar otaczający gminę należy do Pojezierza Dobrzyńskiego.

Gmina Rypin graniczy:

- miastem Rypin (powiat rypiński, woj. kujawsko-pomorskie),
- gminą Osiek (powiat brodnicki, woj. kujawsko-pomorskie),
- gminą Świedziebna (powiat brodnicki, woj. kujawsko-pomorskie),
- gminą Skrwilno (powiat rypiński, woj. kujawsko-pomorskie),
- gminą Rogowo (powiat rypiński, woj. kujawsko-pomorskie),
- gminą Brzuze (powiat rypiński, woj. kujawsko-pomorskie),
- gminą Wąpielsk (powiat rypiński, woj. kujawsko-pomorskie).

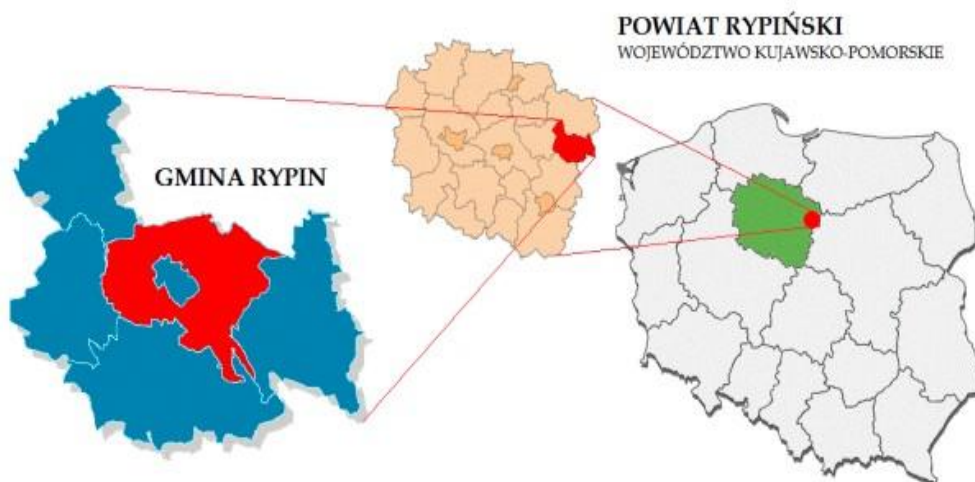
Gmina Rypin zajmuje powierzchnię 13 208 ha (132 km²), co sytuuje gminę na 2 miejscu wśród 5 gmin wiejskich powiatu rypińskiego. Użytki rolne stanowią 83,38 %, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione 9,06 %, grunty zabudowane i zurbanizowane 1,07 %, tereny komunikacyjne 2,69 %, grunty pod wodami 0,44 % a tereny pozostałe stanowią 3,36 % ogólnej powierzchni gminy.

Przez gminę Rypin przebiegają drogi wojewódzkie:

- nr 534 (Grudziądz – Golub-Dobrzyń – Rypin),
- nr 560 (Brodnica – Rypin – Sierpc – Bielsk),
- nr 563 (Rypin – Żuromin – Mława),
- nr 557 (Rypin – Lipno).

Atutem położenia gminy Rypina jest jej usytuowanie na szlaku komunikacyjnym łączącym Kujawy z Warmią oraz Pomorze z Mazowszem, a także bliskość dużych aglomeracji miejskich takich jak Toruń i Bydgoszcz oraz mniejszych ośrodków, takich jak Brodnica, Golub-Dobrzyń i Lipno. Gmina Rypin jest estetyczną i zadbaną gminą położoną w dolinie rzeki Rypienicy, dopływu Drwęcy, natomiast w centrum jej obszaru zlokalizowane jest miasto Rypin, pełniące funkcję ośrodka administracyjnego i będące siedzibą władz gminy, miasta oraz powiatu rypińskiego.

Rysunek 1 Położenie gminy Rypin na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu rypińskiego

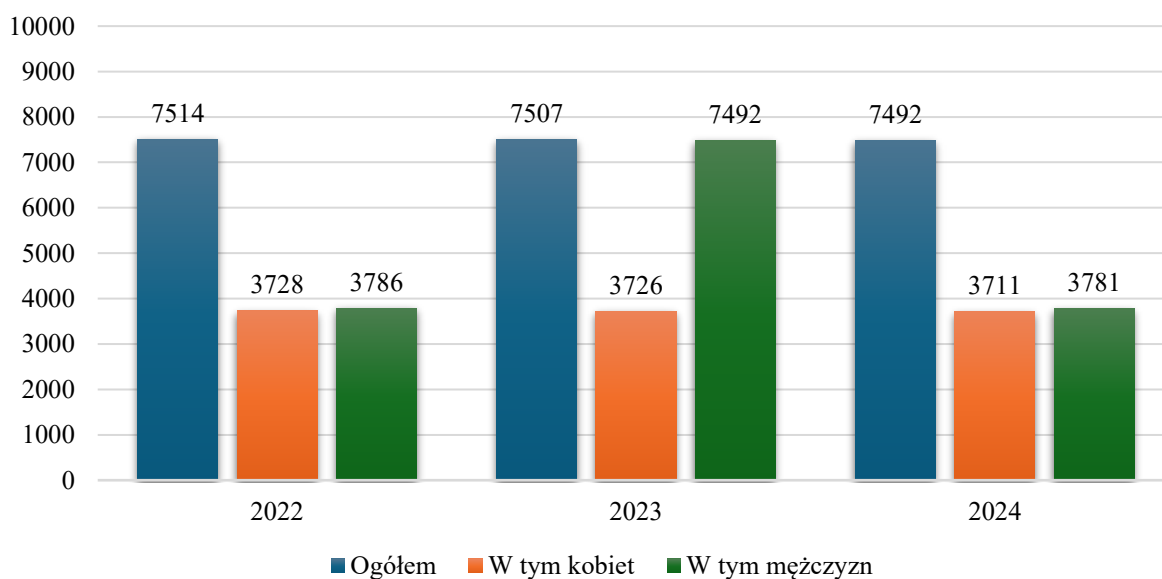

Źródło: raport o stanie gminy Rypin za 2024 r

Demografia

Według danych z ewidencji ludności Urzędu Gminy Rypin liczba mieszkańców gminy na dzień 31.12.2024 r. wynosiła 7 514 osób, w tym 3 728 kobiet i 3 786 mężczyzn. Liczba mieszkańców gminy w ciągu ostatnich trzech lat nieznacznie zmniejszyła się o kilkanaście mieszkańców.

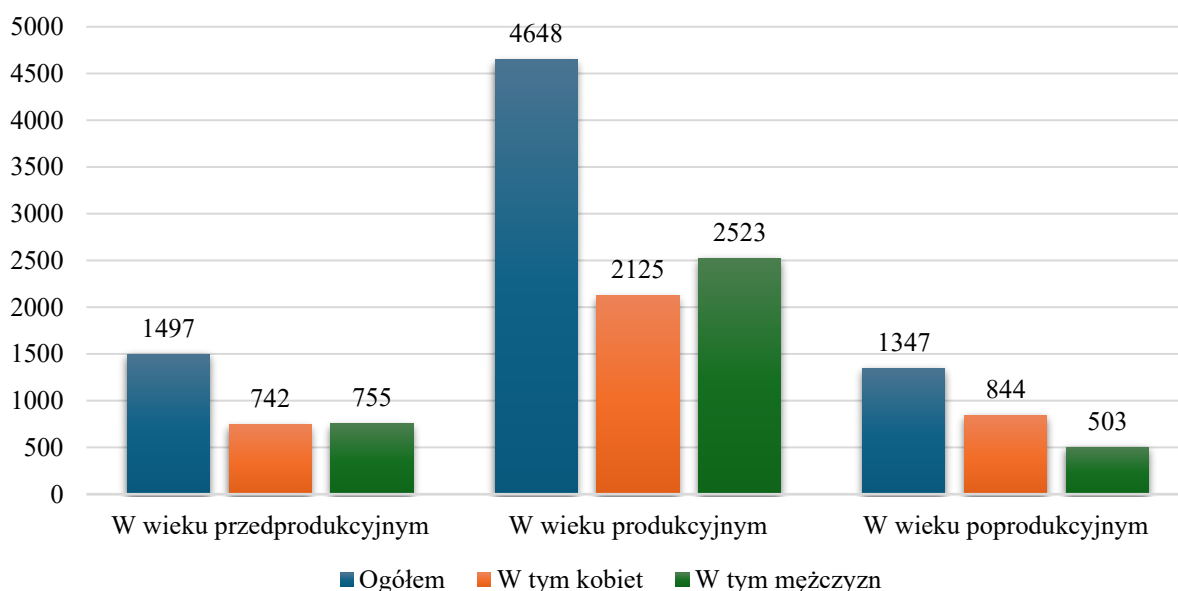
Wykres 1 Liczba mieszkańców gminy Rypin - ogółem i w podziale na płeć w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rypin

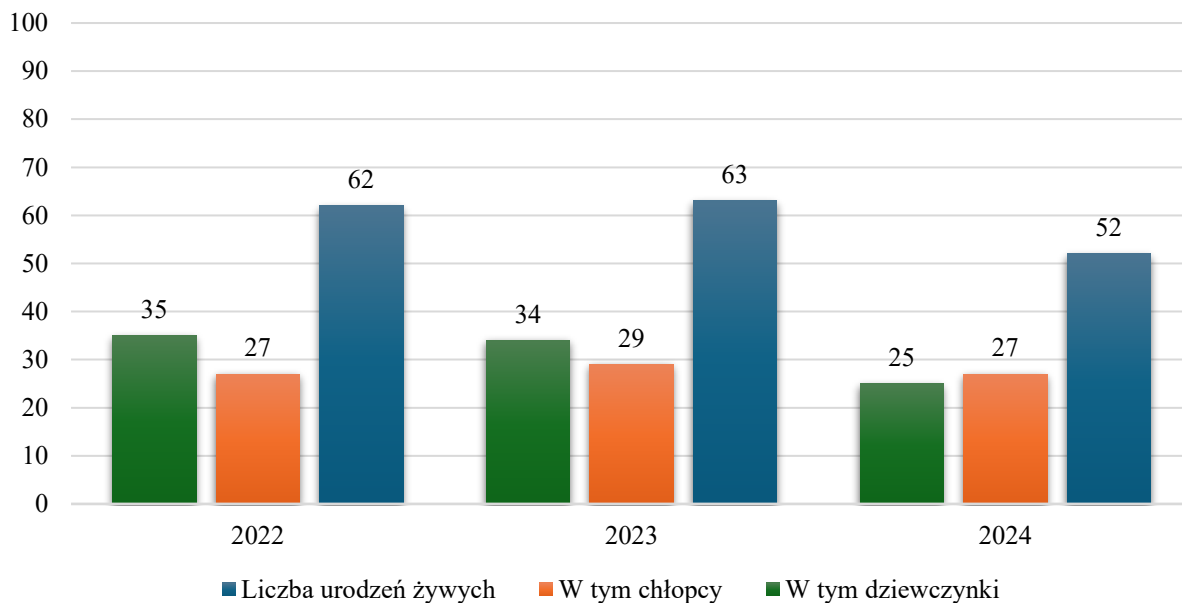
Na poniższym wykresie nr 2 przedstawiono analizę, która przedstawia podział na trzy ekonomiczne grupy wiekowe tj. osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym. Wiek przedprodukcyjny wyznaczony został jako zakres od 0 do 17 lat, wiek produkcyjny określono jako zakres od 18 do 59 lat, natomiast wiek poprodukcyjny zawiera się w zakresie powyżej 60 lub 65 roku życia w zależności od płci. Dane zostały udostępnione przez Urząd Gminy Rypin. Całkowita liczba mieszkańców gminy Rypin w wieku przedprodukcyjnym w 2024 r. wyniosła 1 497, w tym 742 kobiet i 755 mężczyzn. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniosła 4 648, w tym 2 125 kobiet i 2 523 mężczyzn. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wyniosła 1 347, w tym 844 kobiet i 503 mężczyzn.

Wykres 2 Ekonomiczne grupy wiekowe w gminie Rypin w 2024 r.

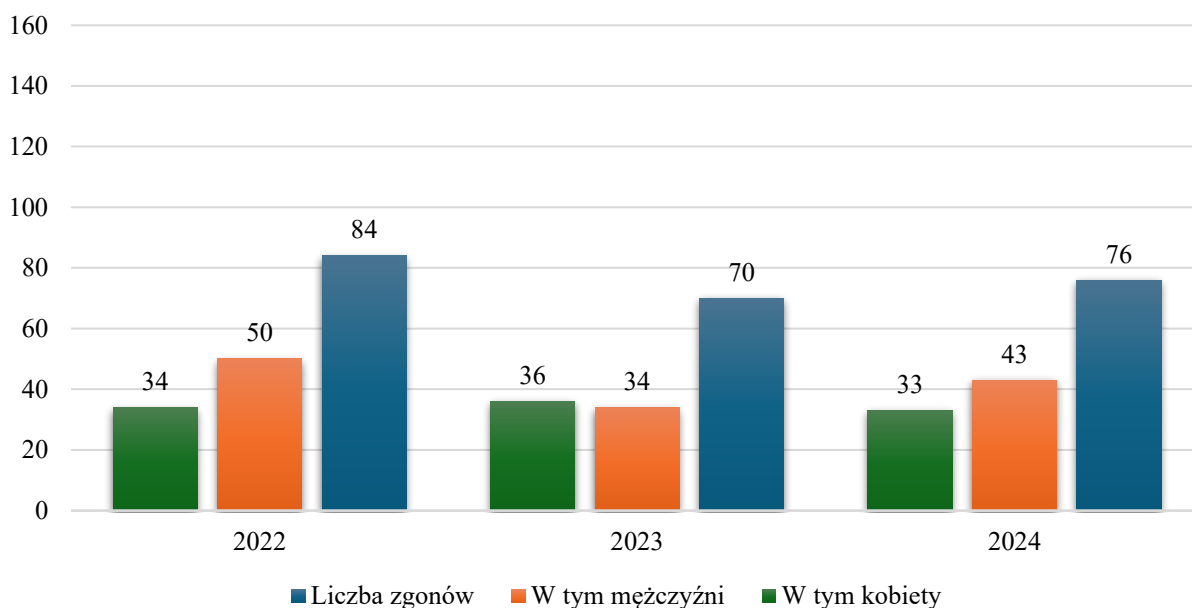
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rypin

Na poniższym wykresie nr 3 przedstawiono analizę dotyczącą liczby urodzeń żywych w podziale na płeć, opracowaną przez Urząd Gminy Rypin, dzięki czemu możliwa jest ocena sytuacji demograficznej gminy Rypin oraz wskazanie potencjalnych kierunków zmian w strukturze ludności istotnych z punktu widzenia planowania lokalnych działań społecznych i rozwojowych. W 2022 r. na świat przyszło 62 nowych mieszkańców gminy, w tym 35 dziewczynek i 27 chłopców. Dwa lata później w 2024 r. nastąpił spadek liczby urodzeń i było ich łącznie 52, z czego 25 stanowiły dziewczynki, a 27 chłopcy.

Wykres 3 Liczba urodzeń żywych w podziale na płeć w gminie Rypin w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rypin

Na następnym wykresie nr 4 przedstawiono dane zgromadzone przez Urząd Gminy Rypin dotyczące liczby zgonów w podziale na płeć na terenie gminy w latach 2022–2024. Liczba zgonów w analizowanym okresie czasu ulegała wahaniom. W 2022 r. w gminie Rypin zmarło 84 osoby, w tym 50 mężczyzn i 34 kobiety. Dwa lata później w 2024 r. liczba zgonów zmniejszyła się i wyniosła 76, w tym 43 mężczyzn i 33 kobiety. Analizując obecny wykres oraz poprzedni należy stwierdzić, że gmina Rypin ma ujemny przyrost naturalny, który w 2024 r. wyniósł (-24).

Wykres 4 Liczba zgonów w podziale na płeć w gminie Rypin w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rypin

W 2024 r. ruch naturalny oraz migracje ludności przedstawiały się następująco:

- zarejestrowano około 252 tys. urodzeń żywych. W 2024 r. liczba urodzeń spadła o prawie 21 tys. w porównaniu do 2023 r.; jest to kolejny r., w którym odnotowano zmniejszenie się liczby urodzeń;
- zmarło prawie 409 tys. osób – spadek liczby zgonów w stosunku do 2023 r. wyniósł 0,5 tys.; najwyższe natężenie notowane jest każdorazowo w I kwartale. Współczynnik zgonów pozostał na poziomie porównywalnym z 2023 r. i wyniósł 10,9‰. Natężenie zgonów jest wyższe w miastach, osiągnęło tam poziom 11,4‰, a na wsi – 10,1‰;
- w konsekwencji przyrost naturalny (różnica między liczbami urodzeń żywych i zgonów) był ujemny i wyniósł -157 tys. (w 2023 r. -137 tys.). Współczynnik kształtował się na poziomie -4,2‰, w stosunku do -3,6‰ w 2023 r. Oznacza to, że w 2024 r. w wyniku ruchu naturalnego, na każde 10 tys. ludności kraju ubyło 42 osoby.
- migracje wewnętrzne – w 2024 r. ponad 430,3 tys. osób (o 24,2 tys. więcej niż r. wcześniej) zmieniło miejsce stałego zamieszkania przeprowadzając się do innej gminy, a także ze wsi do miasta lub odwrotnie (w ramach gminy miejsko-wiejskiej). Od kilkunastu lat, w wyniku migracji wewnętrznych tereny wiejskie zyskują nowych mieszkańców – w 2024 r. dodatnie saldo dla wsi wyniosło ponad 42,4 tys. osób. Zdecydowana większość migrantów przemieszczała się w ramach swojego województwa (327,6 tys.), a tylko co czwarty zmienił województwo zamieszkania;
- migracje zagraniczne są drugim obok ruchu naturalnego elementem wpływającym na ogólną liczbę ludności Polski. Saldo migracji zagranicznych na pobyt stały osiągnęło w 2024 r. wartość +9,3 tys. osób, co wskazuje o ile liczba imigracji była większa od liczby emigracji. Saldo to było o około 30% wyższe niż r. wcześniej w wyniku wzrostu imigracji i spadku emigracji (w 2023 r. saldo migracji wynosiło +6,8 tys.)¹.

PODSUMOWANIE

W ciągu ostatnich trzech lat nieznacznie zmniejszyła się liczba mieszkańców gminy Rypin o zaledwie kilkunastu mieszkańców. Struktura wieku mieszkańców zmienia się w kierunku starzenia się społeczeństwa, choć zauważalny jest też w miarę stabilny trend liczby urodzeń dzieci. „Starzenie się” społeczeństwa wymagać będzie korekt w politykach rozwojowych i uwzględniania negatywnych skutków zmian demograficznych. Rosnący

¹ Główny Urząd Statystyczny, *Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia*, Warszawa 2024, s. 10.

odsetek osób starszych, w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem niesie konieczność modyfikacji polityki senioralnej, a także polityki ochrony zdrowia.

Opieka zdrowotna

System opieki zdrowotnej w Polsce tworzą instytucje oraz osoby, które wchodzą w skład zespołu i zapewniają opiekę zdrowotną ludności. Opiera się on na modelu ubezpieczeniowym, w którym każdemu ubezpieczonemu przysługuje prawo do ochrony zdrowia. Jest to niezależne od sytuacji materialnej. Zakres udzielanych świadczeń, a także warunki ich przyznawania określają odpowiednie ustawy:

- ✓ ustawa o zakładach opieki zdrowotnej,
- ✓ ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Na terenie gminy Rypin za kwestię związane z zapewnieniem podstawowej opieki medycznej mieszkańcom odpowiada Wiejski Ośrodek Zdrowia w Sadłowie, podlegający pod Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rypinie.

Na terenie gminy nie funkcjonuje żadna apteka ani punkt apteczny. Mieszkańcy gminy w zakresie ochrony zdrowia korzystają w tym aspekcie głównie z pobliskich miast takich jak Rypin. Mieszkańcy gminy Rypin mają zapewniony dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej i leków, ograniczony jest jednak zakres specjalistycznych usług medycznych.

PODSUMOWANIE

Dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej w gminie Rypin jest na odpowiednim poziomie, jednak władze lokalne podejmują ciągłe działania celem zapewnienia kompleksowej opieki zdrowotnej.

Polityka mieszkaniowa

Jedną z najważniejszych potrzeb społecznych jest mieszkanie i związana z tym kwestia dostępności mieszkaniowej, w szczególności dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. W tym zakresie ogromną rolę odgrywa samorząd i jego polityka mieszkaniowa. Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej.

W 2024 r. zasób mieszkaniowy gminy Rypin obejmował 31 mieszkań, z czego 3 mieszkania stanowiły mieszkania komunalne oraz 28 to mieszkania socjalne. Liczba oczekujących na mieszkanie komunalne w 2024 r. wyniosła 2, natomiast liczba osób

oczekująca na mieszkanie socjalne wyniosła w tym samym roku 5. Gmina udziela wsparcia rodzinom mającym trudności w samodzielny noszeniu kosztów mieszkaniowych.

Tabela 1 Mieszkaniowy zasób gminy Rypin w latach 2022–2024

	Liczba mieszkań w zasobie gminy	W tym mieszkań komunalnych	W tym mieszkań socjalnych	Liczba oczekujących na mieszkanie komunalne	Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne
2022	32	4	28	3	3
2023	32	4	28	4	4
2024	31	3	28	2	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Rypinie

Z uwagi na regulacje ustawowe, gmina podejmuje działania zmierzające do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej. Do działań tych należą przede wszystkim:

- ✓ zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych osiągających niskie dochody,
- ✓ w przypadku osób ubiegających się o najem socjalny lokalu,
- ✓ w sytuacji mieszkań do remontu na koszt przyszłego najemcy,
- ✓ zapewnienie lokali zamiennych,
- ✓ realizacja wyroków sądowych, w których sąd orzekł o uprawnieniu do zawarcia umowy najmu socjalnego lokalu.

Polityka mieszkaniowa gminy Rypin koncentruje się na zarządzaniu i racjonalnym wykorzystaniu komunalnego zasobu mieszkaniowego, wsparciu osób o niższych dochodach poprzez instrumenty dodatków mieszkaniowych oraz zapewnieniu spójności z planowaniem przestrzennym i lokalnym rynkiem nieruchomości.

Rozwiązania w zakresie polityki mieszkaniowej wpisują się w lokalny system strategiczny (Strategia Rozwoju Gminy, Gminny Program Rewitalizacji), co ułatwia sięganie po zewnętrzne źródła finansowania, takie jak programy rządowe czy środki UE na mieszkania komunalne, chronione lub TBS/SIM. Współpraca władz gminy z powiatem pozwala na komplementarne podejście do potrzeb mieszkaniowych całego obszaru funkcjonalnego.

PODSUMOWANIE

W ostatnim roku zasób mieszkaniowy gminy Rypin uległ nieznacznemu zmniejszeniu. W związku z tym konieczne jest podejmowanie, adekwatnie do zidentyfikowanych potrzeb, odpowiednich działań ukierunkowanych na zwiększanie zasobu mieszkaniowego. Jednocześnie należy zapewnić prawidłowe i systematyczne utrzymanie istniejących zasobów w należytym stanie technicznym i estetycznym. Istotnym kierunkiem działań pozostaje również racjonalizacja gospodarowania lokalami mieszkalnymi, w szczególności poprzez dostosowywanie powierzchni i standardu wynajmowanych lokali do rzeczywistych potrzeb oraz możliwości finansowych najemców.

Oświata

Do zakresu ustawowych zadań gminy w kontekście organizacji systemu oświaty należy:

- zapewnienie funkcjonowania szkół podstawowych z oddziałami przedszkolnymi,
- organizacja dostępu do edukacji uczniów z niepełnosprawnościami (finansowanie transportu do szkół/ placówek specjalistycznych poza gminą),
- realizacja zadań ze środków: subwencja oświatowa + budżet gminy; aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych.

W gminie funkcjonują następujące placówki oświatowe, które w swojej strukturze posiadają funkcjonujące oddziały przedszkolne:

- Szkoła Podstawowa im. ks. kard. Stefana Wyszyńskiego w Borzyminie,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Kowalkach,
- Szkoła Podstawowa w Sadłowie,
- Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Starorypinie Rządowym,
- Szkoła Podstawowa im. Marii Skłodowskiej-Curie w Stępowie,
- Szkoła Podstawowa w Zakroczu.

Infrastruktura oraz baza dydaktyczna szkół podstawowych i przedszkoli funkcjonujących na terenie gminy Rypin, dla których samorząd pełni funkcję organu prowadzącego, są systematycznie modernizowane i dostosowywane do aktualnych potrzeb edukacyjnych. Placówki oświatowe dysponują dobrze wyposażonym zapleczem dydaktycznym, obejmującym m.in. pracownie komputerowe i językowe, sale gimnastyczne oraz boiska wielofunkcyjne. Uczniowie mają możliwość korzystania z szerokiej oferty zajęć pozalekcyjnych, wspierających rozwój zainteresowań, kompetencji społecznych i aktywności fizycznej.

Wszystkie szkoły realizują programy wychowawczo-profilaktyczne, obejmujące działania o charakterze wychowawczym i profilaktycznym, dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów. Programy te opracowywane są w oparciu o diagnozę potrzeb i problemów społeczności szkolnej, z uwzględnieniem czynników chroniących i czynników ryzyka. Szczególny nacisk kładzie się na przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych. Działania w tym zakresie kierowane są do uczniów, nauczycieli oraz rodziców.

Na terenie gminy Rypin funkcjonuje sześć budynków szkolnych spełniających wymogi bezpieczeństwa i higieny. Obiekty są systematycznie modernizowane, wyposażone i remontowane. Szkoły podstawowe na terenie gminy dysponują dobrze wyposażoną bazą pomocy dydaktycznych, sukcesywnie rozszerzaną.

Do niektórych inwestycji w zakresie oświaty zrealizowanych na terenie gminy Rypin w 2024 r. należą:

- pozyskanie 64 043,00 zł z rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej (w tym 10 000,00 zł dla SP im. K. Makuszyńskiego w Starorypinie Rządowym na wyposażenie nowych pomieszczeń dydaktycznych oraz 54 043,00 zł z tytułu wzrostu zadań szkolnych i pozaszkolnych),
- zrealizowanie programu „Aktywna tablica” (2020–2024) w SP im. Jana Pawła II w Kowalkach: wartość 43 750,00 zł, dofinansowanie 35 000,00 zł (zakup pomocy, w tym dla uczniów ze SPE),
- otrzymanie 129 451,00 zł w inicjatywie „Podróże z klasą”; wkład własny 17 800,00 zł; łączny koszt 147 251,00 zł; zrealizowano 6 wycieczek krajowych (2–4-dniowych).

Gmina jest partnerem wojewódzkiego pilotażu „Dwujęzyczne przedszkolaki Kujaw i Pomorza” (wartość pilotażu 5 232 500,00 zł); realizacja w SP w Sadłowie (szkolenia nauczycieli, wyposażenie, nauka angielskiego poprzez zabawę w oddziale przedszkolnym).

Programy i inicjatywy edukacyjne w roku szkolnym 2023/ 2024 zrealizowane na terenie gminy Rypin to m.in.

- Edukacyjna Sieć Antysmogowa (NASK/PAS) – edukacja o jakości powietrza,
- #SuperKoderzy (Fundacja Orange) – programowanie, robotyka, TIK w wielu przedmiotach,
- Warsztaty ekologiczne (Górzno) – OZE, obszary chronione, bioróżnorodność,
- „Mleko i owoce w szkole” – dystrybucja produktów, edukacja żywieniowa i niemarnowanie,

- #CodeWeek – działania rozwijające kompetencje cyfrowe i programistyczne.
- „Zachowaj Trzeźwy Umysł” – profilaktyka uzależnień, działania prozdrowotne i prospołeczne,
- Programy PSSE Rypin: m.in. „Żyjmy zdrowo bez alkoholu”, „Nie pal przy mnie, proszę”, „Czyste powietrze wokół nas”, „Bieg po zdrowie”, „Znajdź właściwe rozwiązanie”, „Trzymaj Formę”, „Podstępne WZW”, „Znamie! Znam je?”,
- Cykliczne inicjatywy patriotyczne: „Szkola do hymnu”, „BohaterON”, „Szkola Pamięta”,

Realizując obowiązek określony w art. 32 ust. 6 oraz art. 39 ust. 3–4 ustawy Prawo oświatowe, gmina Rypin zapewnia nieodpłatny dowóz uczniów do szkół i przedszkoli oraz opiekę w czasie przewozu, w szczególności:

- uczniom klas I–IV szkoły podstawowej, jeżeli droga z domu do szkoły przekracza 3 km; uczniom klas V–VIII oraz dzieciom z oddziałów przedszkolnych – jeżeli droga przekracza 4 km,
- dzieciom i uczniom z niepełnosprawnościami – dowóz i opiekę do najbliższej szkoły/placówki zapewniającej kształcenie specjalne zgodnie z orzeczeniem, a w razie potrzeby także zwrot kosztów przejazdu opiekuna z dzieckiem,
- w formie zorganizowanego transportu gminnego lub poprzez zwrot kosztów przejazdu środkami publicznego transportu zbiorowego, jeżeli gmina nie organizuje przewozu.

Zadanie realizowane jest na podstawie corocznego planu tras i harmonogramów dowozów, z zapewnieniem opieki nad dziećmi w czasie przewozu oraz dostosowaniem środków transportu do potrzeb uczniów, w tym uczniów z niepełnosprawnościami. Koszty zadania pokrywane są z subwencji oświatowej oraz środków budżetu gminy.

Udzielanie świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów stanowi zadanie własne gminy, na realizację którego gmina otrzymuje dofinansowanie z budżetu państwa. Ministerstwo Edukacji Narodowej wypełniając zadanie dotyczące udzielania pomocy materialnej dla uczniów w formie stypendiów szkolnych i zasiłków szkolnych opiera się na środkach rezerwy celowej budżetu państwa, która zwiększa środki na pomoc materialną realizowaną przez gminy.

Uczniowie znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej i rodzinnej mogą ubiegać się o stypendia szkolne przyznawane przez Wójta Gminy Rypin. Stypendium może otrzymać uczeń zamieszkały na terenie gminy Rypin, znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie. Na szczególne uwzględnienie zasługują rodziny dotknięte problemem bezrobocia, niepełnosprawności, ciężkiej lub długotrwałej choroby,

wielodzielności, braku umiejętności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizmu lub narkomanii, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe. Stypendium przyznawane jest w formie całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów udziału w zajęciach edukacyjnych, a także pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym, w tym w szczególności zakupu podręczników.

PODSUMOWANIE

Zintegrowane i powszechnie dostępne usługi w zakresie opieki i edukacji wczesnodziecięcej, ukierunkowane zarówno na rozwój edukacyjny, jak i zapewnienie właściwej opieki, stanowią istotny element spójnego systemu edukacji.

Gmina Rypin zapewnia dzieciom i młodzieży równy dostęp do edukacji przedszkolnej oraz wczesnoszkolnej, dbając o wysoki poziom nauczania oraz sprzyjające warunki rozwoju społecznego i emocjonalnego najmłodszych mieszkańców. Placówki oświatowe prowadzone przez samorząd współpracują z instytucjami i podmiotami zewnętrznymi, w tym z organizacjami pozarządowymi, instytucjami kultury, służbami społecznymi oraz jednostkami ochrony zdrowia.

Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej oraz wzmacnianie dostępności usług opiekuńczo-edukacyjnych sprzyja wspieraniu rodzin wychowujących małe dzieci oraz podnosi atrakcyjność gminy Rypin jako miejsca przyjaznego do życia i wychowywania dzieci.

Kultura, sport, rekreacja

W zakresie kultury zadania na rzecz mieszkańców gminy Rypin realizuje samorządowa instytucja kultury Gminna Biblioteka Publiczna w Kowalkach wraz z filiami w Borzyminie oraz Sadłowie. Instytucja ta pełni istotną rolę w systemie lokalnej polityki kulturalnej, stanowiąc centrum aktywności kulturalnej, edukacyjnej i integracyjnej mieszkańców. W ramach prowadzonej działalności biblioteka organizuje spotkania autorskie i tematyczne z twórcami oraz osobami ze świata kultury i nauki, warsztaty, zajęcia animacyjne i edukacyjne dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.

Zakres działalności GBP w Kowalkach:

- wypożyczanie zbiorów bibliotecznych dla dzieci, młodzieży i dorosłych,
- organizacja spotkań autorskich, warsztatów czytelniczych i edukacyjnych,

- realizacja programów promujących czytelnictwo, edukację medialną i cyfrową,
- współpraca ze szkołami w zakresie zajęć edukacyjnych i profilaktycznych,
- organizacja wydarzeń kulturalnych, festynów, spotkań społecznych i integracyjnych dla lokalnej społeczności.

Gminna Biblioteka Publiczna w Kowalkach i jej filie pełnią rolę ważnych ośrodków kultury i edukacji w gminie Rypin. Zapewniają dostęp do literatury i informacji, sprzyjają rozwojowi kompetencji czytelniczych, promują aktywne uczestnictwo społeczności lokalnej oraz integrację mieszkańców. Biblioteka działa na rzecz podnoszenia jakości życia mieszkańców, wspierając zarówno edukację formalną, jak i aktywność kulturalną i społeczną.

Natomiast pozostałymi obiektami kulturowymi na terenie gminy są m.in.:

- Świetlica wiejska w Balinie,
- Świetlica wiejska w Borzyminie,
- Świetlica wiejska w Cetkach,
- Świetlica wiejska w Czyżewie,
- Świetlica wiejska w Dębianach,
- Świetlica wiejska w Dylewie,
- Świetlica wiejska w Głowińsku,
- Świetlica wiejska w Mariankach,
- Świetlica wiejska w Puszczy Rządowej,
- Świetlica wiejska w Rusinowie,
- Świetlica wiejska w Starorypinie Prywatnym.

Najważniejsze wydarzenia i inicjatywy kulturalne zorganizowane w gminie Rypin w 2024 r. to m.in.

- uroczystości jubileuszowe: odznaczenie Medalami za Długoletnie Pożycie Małżeńskie (9 par; 16.01.2024),
- bezpieczeństwo publiczne: przekazanie lekkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego Ford dla OSP Zakrocz (20.01.2024); finansowanie: RPO WK-P 2014–2020 + budżet gminy; wręczenie odznaczeń dla strażaków,
- zarządzanie i współpraca: spotkanie podsumowujące 2023 r. (24.01.2024) – prezentacja zrealizowanych przedsięwzięć oraz planów na 2024+; Dzień Sołtysa (11.03.2024); spotkania wielkanocne w świetlicach (KGW, OSP, sołectwa),
- samorząd: zakończenie kadencji RG 2018–2024 (30.04.2024); wręczenie zaświadczeń nowo wybranym radnym (30.04.2024); pierwsza sesja kadencji 2024–2029, ślubowanie wójta i radnych (07.05.2024),

- OSP i profilaktyka: Dzień Strażaka (11.05.2024); Gminne Zawody Sportowo-Pożarnicze w Sadłowie (16.06.2024) – 10 drużyn (w tym 1 żeńska, 2 młodzieżowe),
- edukacja i sport: uroczysta sesja RG z okazji zakończenia roku szkolnego (21.06.2024) – nagrody dla najlepszych uczniów i sportowców; bogaty kalendarz zawodów szkolnych (lekkoatletyka, gry zespołowe, pływanie; m.in. XIII Gminny Turniej Przedszkolaka),
- integracja społeczna: cykl letnich pikników i festynów rodzinnych w sołectwach (VI–VIII 2024),
- profilaktyka: Gminny Piknik Profilaktyczny Rodzinny „Trzeźwo, Zdrowo, Rozrywkowo!” w Kowalkach (10.08.2024) – partnerzy: PSSE, Policja, OSP, KGW, poradnia psychologiczna; działania anty uzależnieniowe i prozdrowotne,
- sport i rekreacja: XI Dożynkowy Turniej Piłki Nożnej im. J. Małeckiego w Borzyminie (24.08.2024), system „każdy z każdym”,
- dziedzictwo i tożsamość: Gminno-Parafialne Dożynki w Sadłowie (31.08.2024) – korowód, podziękowania dla rolników, przegląd wieńców (KGW i sołectwa), bogaty program artystyczny; uroczystości patriotyczne: 85. rocznica zbrodni Selbstschutzu (25.10.2024) oraz 106. rocznica odzyskania niepodległości (11.11.2024) – msze, apele pamięci, złożenie kwiatów,
- wspólnotowość lokalna: wręczenie podziękowań sołtysom kończącej kadencji i zaświadczeń nowo wybranym (10.09.2024),
- kultura i tradycja: XI Dobrzyński Jarmark Bożonarodzeniowy (07.12.2024) – 16 wystawców, konkursy na szopkę i potrawę świąteczną; spotkania bożonarodzeniowe w świetlicach, jasełka szkolne,
- kalendarz szkolny – wydarzenia cykliczne: Dzień Babci i Dziadka, 3 Maja, Pierwszy Dzień Wiosny, Dzień Dziecka, pikniki rodzinne (Dzień Matki/ Ojca/Rodziny), Pasowanie na Ucznia, Święto Niepodległości, Andrzejki, Mikołajki, Jasełka.

Placówki kultury i sportu funkcjonujące na terenie gminy realizują zadania w zakresie upowszechniania kultury, sportu oraz rekreacji, stanowiąc istotny element lokalnej infrastruktury społecznej. Ich działalność ukierunkowana jest na tworzenie warunków sprzyjających aktywnemu i wartościowemu spędzaniu czasu wolnego przez mieszkańców gminy.

Realizacja powyższych zadań odbywa się w szczególności poprzez rozbudzenie i rozwijanie zainteresowań kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych mieszkańców,

organizowanie różnorodnych imprez, wydarzeń oraz zajęć o charakterze kulturalnym, sportowym i rekreacyjnym, a także poprzez kształtowanie trwałych nawyków aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym i sportowym gminy.

Zadania z zakresu upowszechniania sportu na terenie gminy realizowane są przede wszystkim przez szkoły, przy których zlokalizowane są zespoły boisk sportowych przeznaczonych do gry w piłkę nożną, piłkę ręczną, koszykówkę oraz siatkówkę. Z infrastruktury tej korzystają uczniowie, zorganizowane grupy sportowe oraz mieszkańcy gminy. Placówki kultury i sportu funkcjonujące na terenie gminy prowadzą działalność w zakresie upowszechniania kultury, sportu i rekreacji. Działania te obejmują w szczególności rozbudzanie zainteresowań kulturalnych mieszkańców, organizowanie imprez oraz zajęć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, kształtowanie nawyków aktywnego uczestnictwa w tych formach działalności, a także udostępnianie bazy lokalowej i infrastrukturalnej na potrzeby aktywności sportowo-rekreacyjnej. Wójt Gminy Rypin w dniu 27 lutego 2024 r. rozstrzygnął otwarty konkurs ofert dla klubów sportowych na realizację w 2024 roku zadań z zakresu rozwoju sportu w gminie Rypin.

Wsparcie finansowe wykorzystali:

- Ludowy Klub Sportowy GROT Kowalki na realizację zadania pn. „Promocja Sportu”,
- Gminna Akademia Piłkarska PASJA na realizację zadania pn. „Popularyzacja piłki nożnej w Gminie Rypin”.

PODSUMOWANIE

Kultura w gminie Rypin jest jednym z filarów życia społecznego, pełniąc kluczową rolę w integracji mieszkańców, promocji dziedzictwa historycznego oraz rozwijaniu współczesnych form twórczości artystycznej. Dzięki dobrze rozwiniętej infrastrukturze kulturalnej, gmina oferuje różnorodne wydarzenia, warsztaty oraz programy edukacyjne, które odpowiadają na potrzeby lokalnej społeczności.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

W myśl ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej organizacje pozarządowe są podmiotami ekonomii społecznej i uprawnione są do realizacji usług społecznych. Zgodnie z wyżej wymienioną ustawą usługi społeczne oznaczają działania z zakresu: polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, systemu pieczy zastępczej, pomocy

społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób niepełnosprawnych, edukacji publicznej, przeciwdziałania bezrobociu, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwa, ochrony środowiska, reintegracji zawodowej i społecznej.

Podstawowym dokumentem organizującym współpracę gminy Rypin z NGO w 2026 r. będzie Roczny Program Współpracy Gminy Rypin z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2026 r. W zakresie współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi we wspomnianym programie przyjęte następujące cele szczegółowe:

1. podniesienie jakości życia i pełniejsze zaspokojenie potrzeb mieszkańców gminy przez zwiększenie,
2. aktywności organizacji pozarządowych,
3. stworzenie warunków do powstania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnej,
4. promocja działalności organizacji pozarządowych,
5. wykorzystanie potencjału i możliwości organizacji pozarządowych,
6. otwarcie na innowacyjność i konkurencyjność w wykonywaniu zadań publicznych,
7. integracja organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne,
8. promowanie i wzmacnianie postaw obywatelskich,
9. podnoszenie skuteczności i efektywności działań w sferze zadań publicznych.

Do priorytetowych sfer zadań pożytku publicznego na 2026 r. należeć będzie:

1. ochrona i promocja zdrowia,
2. przeciwdziałanie patologiom społecznym,
3. nauka, edukacja, oświata i wychowanie,
4. kultura,
5. upowszechnianie kultury fizycznej,
6. działalność charytatywna,
7. pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównanie szans tych rodzin i osób.

Do niektórych organizacji pozarządowych funkcjonujących w gminie Rypin należą:

- Ochotnicza Straż Pożarna w: Godziszewach, Kowalkach, Rypalkach, Sadłowie, Stępowie i Zakroczu,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Rypin,
- Koła Gospodyń Wiejskich,

- Ludowy Klub Sportowy GROT w Kowalkach,
- Gminna Akademia Piłkarska PASJA.

PODSUMOWANIE

Gmina Rypin prowadzi aktywną i systematyczną współpracę z organizacjami pozarządowymi, uznając je za ważnych partnerów w realizacji polityki lokalnej oraz działań na rzecz mieszkańców. Współpraca ta opiera się na zasadach pomocniczości, partnerstwa, suwerenności stron, efektywności i jawności. Władze lokalne Rypina czynnie wspierają organizacje pozarządowe zarówno w formie finansowej, jak i pozafinansowej. W ramach otwartych konkursów ofert udzielane są dotacje na realizację zadań publicznych. Organizacje te odgrywają znaczącą rolę w animowaniu życia społecznego, wspieraniu grup defaworyzowanych oraz w rozwijaniu aktywności obywatelskiej mieszkańców. Współpraca gminy z sektorem pozarządowym realizowana jest również poprzez mechanizmy konsultacji społecznych, umożliwiające organizacjom udział w procesie tworzenia dokumentów strategicznych oraz programów lokalnych. Gmina angażuje przedstawicieli organizacji w prace zespołów doradczych i konsultacyjnych, wspierając tym samym dialog obywatelski i budowę kapitału społecznego.

Wspólnym celem samorządu i organizacji pozarządowych jest podnoszenie jakości życia mieszkańców oraz rozwój lokalny oparty na aktywności i partnerstwie. W dalszej perspektywie gmina Rypin zamierza kontynuować i rozwijać współpracę z trzecim sektorem, w tym w szczególności w obszarze wspólnego planowania działań, wymiany doświadczeń, rozwoju wolontariatu oraz wzmacniania kompetencji organizacji pozarządowych poprzez szkolenia i doradztwo.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne to ogół instrumentów służących ochronie ludności przed incydentami zakłócającymi funkcjonowanie obywateli w społeczeństwie zgodne z przyjętymi normami prawno-obyczajowymi. Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, takich jak np. Policja, Państwowa Straż Pożarna, które w realizacji swoich zadań wspierane są przez jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych i inne służby.

Odpowiedzialność za kwestie bezpieczeństwa i porządku publicznego w gminie Rypin sprawowane są przez kilka instytucji. System bezpieczeństwa oparty jest na współdziałaniu

Komendy Powiatowej Policji w Rypinie (nadzór nad porządkiem publicznym i ruchem drogowym) z władzami gminnymi.

W obszarze porządku publicznego gmina realizuje działania profilaktyczne (programy ograniczania szkód związanych z alkoholem i innymi uzależnieniami, edukacja prozdrowotna i bezpieczeństwa), we współpracy z komisją rozwiązywania problemów alkoholowych, Policją, PSSE, szkołami, OSP i organizacjami społecznymi. Wydarzenia masowe (pikniki, dożynki, uroczystości patriotyczne) są zabezpieczane we współpracy służb.

Ochrona przeciwpożarowa w gminie Rypin jest realizowana przy pomocy Ochotniczych Straży Pożarnych. Gmina wykonuje zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej i ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o ochotniczych strażach pożarnych. Ochotnicze Straże Pożarne są umundurowanymi, wyposażonymi w specjalistyczny sprzęt, przeznaczonymi do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami, w tym prowadzącymi działania w zakresie ratownictwa specjalistycznego, jednostkami ochrony przeciwpożarowej. Oprócz zadań związanych z ochroną przeciwpożarową, jednostki OSP pełnią także inne funkcje, czynnie uczestnicząc w lokalnym życiu kulturalno-rozrywkowym. Druhowie aktywnie uczestniczą w organizowanych uroczystościach lokalnych, imprezach patriotycznych, rocznicowych, festynach. Jednostki OSP same również są organizatorami takich wydarzeń jak festyny, zawody sportowo-pożarnicze.

W stałej gotowości bojowej na terenie gminy Rypin funkcjonuje 7 jednostek OSP:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Czyżewie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Godziszewach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kowalkach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Rypałkach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Sadłowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Stępowie,
- Wiejska Ochotnicza Straż Pożarna w Zakroczu.

Na terenie gminy Rypin funkcjonują jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, które odgrywają kluczową rolę w systemie bezpieczeństwa lokalnego. Jednostki te zrzeszają łącznie 278 członków zwyczajnych, 11 członków honorowych oraz 11 członków wspierających. Działają również dwie Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze w Kowalkach i Sadłowie, skupiające łącznie 41 członków, oraz Dziecięca Drużyna Pożarnicza w Kowalkach licząca 7 członków. Do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG) włączone są dwie jednostki z terenu

gminy: Ochotnicza Straż Pożarna w Kowalkach oraz Ochotnicza Straż Pożarna w Sadłowie. KSRRG stanowi integralny element systemu bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, którego zadaniem jest ratowanie życia, zdrowia, mienia i środowiska, a także prognozowanie, rozpoznawanie i zwalczanie pożarów, klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń. Przynależność jednostek do systemu KSRRG świadczy o wysokim poziomie wykształcenia oraz odpowiednim przygotowaniu do prowadzenia działań ratowniczych.

W 2024 r. jednostki OSP z terenu gminy Rypin uczestniczyły łącznie w 184 interwencjach, w tym:

- 23 pożarach,
- 110 miejscowych zagrożeń,
- 8 alarmach fałszywych.

Jednostki OSP dysponują łącznie siedmioma samochodami specjalnymi pożarniczymi, wyposażonymi w podstawowy sprzęt ratowniczo-gaśniczy.

Bieżące utrzymanie jednostek OSP obejmuje m.in. wynagrodzenia kierowców-konserwatorów, zakup paliwa, wypłatę ekwiwalentów za udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych oraz ćwiczeniach, przeglądy i naprawy pojazdów pożarniczych i sprzętu ratowniczego, remonty strażnic, obowiązkowe badania lekarskie oraz specjalistyczne badania kierowców pojazdów uprzywilejowanych, a także koszty szkoleń i utrzymania gotowości bojowej. Oprócz środków z budżetu gminy, jednostki OSP pozyskują również fundusze z innych źródeł, w tym programów krajowych, wojewódzkich i partnerskich. Strażakom-ratownikom Ochotniczych Straży Pożarnych przysługuje świadczenie ratownicze z tytułu wysługi lat w służbie. Na terenie gminy Rypin świadczenie to zostało przyznane 46 członkom OSP, w tym 5 osobom w 2024 r.

PODSUMOWANIE

Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców jest jednym z podstawowych zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego. Na wzrost poziomu bezpieczeństwa wpływa także realizacja innych zadań samorządu, których celem jest ograniczanie pośrednich przyczyn stanowiących podłoże przestępczości oraz patologii społecznych. Są to np. działania w obszarze edukacji, wychowania, ochrony zdrowia, rozwoju gospodarczego, narkomanii, alkoholizmu i przemocy domowej. Można zakładać, że stan bezpieczeństwa na terenie gminy ma szansę się poprawić. Konieczne jest jednak podejmowanie starań w kierunku zwiększenia liczby patroli policyjnych i ich skuteczności.

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Zadania pomocy społecznej są określone Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. Zgodnie z jej postanowieniem, głównym celem pomocy społecznej ma być umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie takich sytuacji życiowych, którym nie są w stanie podołać przy użyciu własnych środków, możliwości i uprawnień. Realizacja zadań została podzielona tutaj pomiędzy organy administracji publicznej. Ogólne zadania (strategiczne) związane z realizacją polityki społecznej wykonuje województwo. Powiat odpowiada za zadania o charakterze specjalistycznym. Z kolei gmina realizuje tzw. usługi podstawowe, czyli np. funkcjonowanie domów pomocy społecznej, ośrodków wychowawczych, pomoc rzeczowa, zasiłki celowe przyznawane na zaspokojenie podstawowych potrzeb, udzielanie schronienia i posiłku, zasiłki na pokrycie wydatków powstałych w skutek zdarzeń losowych itd.

Na terenie gminy Rypin zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rypinie. Na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej osobom i rodzinom udziela się świadczeń społecznych w szczególności z powodu:

- ✓ ubóstwa,
- ✓ sieroctwa,
- ✓ bezdomności,
- ✓ bezrobocia,
- ✓ niepełnosprawności,
- ✓ długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- ✓ przemocy domowej,
- ✓ potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- ✓ potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- ✓ bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- ✓ trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- ✓ trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- ✓ alkoholizmu lub narkomani,

- ✓ zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- ✓ klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W 2024 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rypinie przyznał świadczenia decyzją administracyjną dla 213 rodzin. W analizowanym 2024 r. liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej nieznacznie zwiększyła się względem 2022 r.

Tabela 2 Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie w latach 2022–2024

	2022	2023	2024
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	187	184	213
W tym rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	16	17	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Rypinie

Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej na terenie gminy Rypin w analizowanym okresie lat 2022–2024 było: ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie oraz długotrwała choroba.

Tabela 3 Wybrane powody przyznawania pomocy społecznej - liczba osób w gminie Rypin w latach 2022–2024

	2022	2023	2024
Niepełnosprawność	50	47	48
Bezrobocie	54	87	46
Osoby dotknięte klęską żywiołową	1	0	0
Ubóstwo	427	403	401
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	26	19	17
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	48	41	47
Alkoholizm	16	17	0
Inne	7	6	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Rypinie

Według danych zawartych w tabeli nr 4 najczęściej udzielanej pomocy przez GOPS w Rypinie w latach 2022–2024 odbywało się w formie świadczeń porad. W 2024 r. liczba tego typu świadczeń udzielonym mieszkańcom gminy wyniosła 515. W tym samym roku udzielono 270 świadczeń pieniężnych oraz 172 świadczenia niepieniężne.

Tabela 4 Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS - liczba osób w Rypinie w latach 2022–2024

	2022	2023	2024
Świadczenia niepieniężne	186	161	172
Świadczenia pieniężne	353	450	270
Świadczenia w formie porad	946	652	515

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Rypinie

Pomoc w formie pracy socjalnej należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym i nie zależy od sytuacji materialnej osoby czy rodziny wymagającej wsparcia w tej formie. Praca socjalna skierowana jest na przywrócenie zdolności samodzielnego funkcjonowania klientów pomocy społecznej, ma na celu ułatwianie funkcjonowania osób i rodzin, rozwijanie poczucia własnej wartości poprzez wykorzystanie własnych możliwości oraz zasobów lokalnej społeczności.

Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność

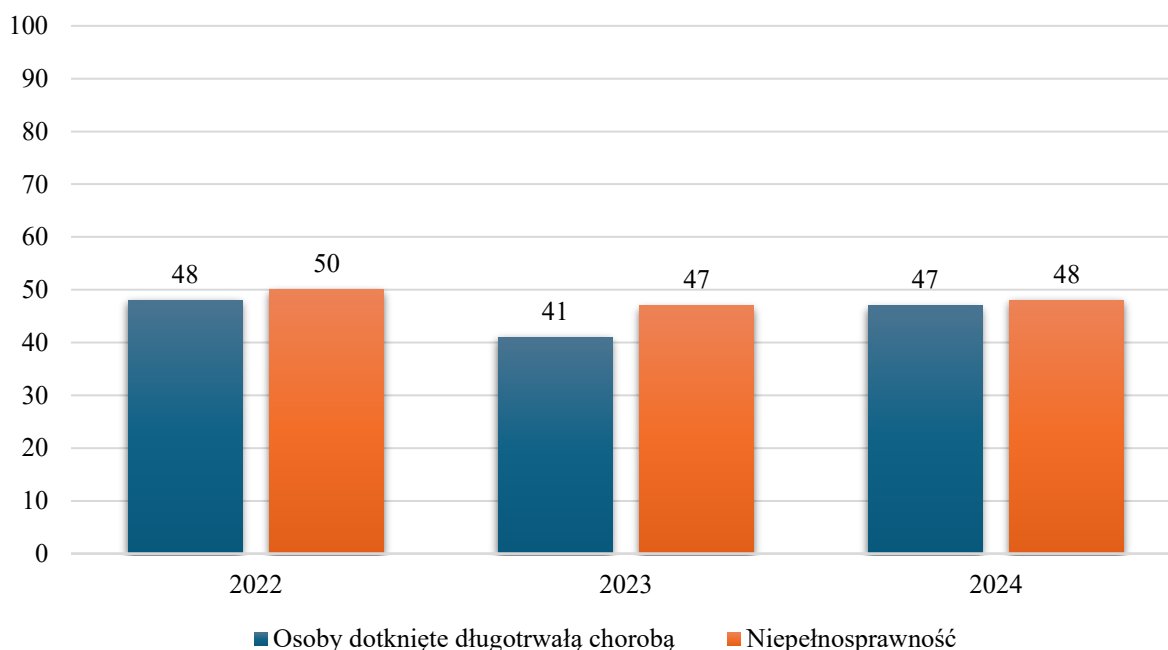
Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka. Otrzymanie pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby jest uzależnione również od tego, w jakim stopniu posiadane schorzenie utrudnia życie wnioskodawcy. Uwzględniane są takie okoliczności jak: wydatki ponoszone w związku z zakupem leków, wydatki związane z wyjazdami do specjalistów, utrudnienie w podjęciu zatrudnienia.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie

o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 r.ż.

Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność są jednymi z najczęściej występujących przyczyn korzystania z pomocy społecznej. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej niepełnosprawności w latach 2022–2024 utrzymuje się na zbliżonym do siebie poziomie. W 2024 r. liczba osób dotkniętych długotrwałą chorobą korzystających z pomocy społecznej w gminie Rypin wyniosła 47. Natomiast liczba osób korzystających z pomocy społecznej w tym samym roku z powodu niepełnosprawności wyniosła 48.

Wykres 5 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Rypin z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Rypinie

Samotnej osobie niepełnosprawnej oraz przewlekle chorej, która wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Nową formą usług opiekuńczych, która została wprowadzona pod koniec lipca 2023 r. na mocy nowelizacji Ustawy o pomocy społecznej są usługi sąsiedzkie. Usługi sąsiedzkie obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgnacyjną, przez którą

należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji oraz w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

W 2024 r. gmina Rypin udzielała świadczenia w formie usług opiekuńczych dla 9 osób starszych i niepełnosprawnych, poprzez zatrudnienie 6 opiekunów na podstawie umów zlecenie. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rypinie obejmuje wsparciem osoby chore, niepełnosprawne oraz wymagające opieki osób trzecich. Z uwagi na wydłużony czas oczekiwania na przyjęcie do zakładów opiekuńczo-leczniczych oraz fakt, iż placówki szpitalne wypisują pacjentów bezpośrednio po zakończeniu leczenia specjalistycznego, zasadniczy ciężar opieki nad osobami niesamodzielnymi spoczywa na systemie pomocy społecznej.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności (jak np. wspieranie nabywania i rozwoju umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, pomoc w życiu społecznym, w załatwianiu spraw urzędowych i uzyskaniu zatrudnienia, wspieranie procesu leczenia i rehabilitacja fizyczna). Usługi te są świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym (posiadające np. kwalifikacje do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, pedagoga, psychologa, pielęgniarke, asystenta osoby niepełnosprawnej, rehabilitanta). W ramach realizowanych usług opiekuńczych Ośrodek wykonuje również zadania z zakresu świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. W 2024 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudniał 17 terapeutów świadczących usługi na rzecz 17 dzieci z niepełnosprawnościami. Na realizację usług opiekuńczych w 2024 r. gmina Rypin przeznaczyła 576 612,33 zł. W porównaniu do 2023 r. wydatki w tym zakresie uległy zmniejszeniu o 66 952,72 zł.

Proces starzenia się społeczeństwa powoduje zapotrzebowanie na podstawowe usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania. Rzutuje to bezpośrednio na kierunek pomocy społecznej. Dla gminy wskaźniki te (liczba osób w wieku poprodukcyjnym w gminie, liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w poprzednich latach, liczba osób umieszczanych w domach pomocy społecznej w poprzednich latach itp.) pozwalają prognozować liczbę osób wymagających pomocy w postaci usług podstawowych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym psychiatrycznych, asystentury, pomocy sąsiedzkiej, opieki wytchnieniowej. Głównym powodem wzrostu zapotrzebowania na usługi jest izolacja w czasie pandemii, brak zainteresowania potrzebującymi członkami rodziny, samotność, brak dostępności do lekarzy.

Osobie pełnoletniej, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę, osobie potrzebującej wsparcia w codziennym

funkcjonowaniu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonej przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie bezdomnej, osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, może być przyznane wsparcie w mieszkaniu treningowym lub wspomagany.

Na terenie gminy Rypin nie funkcjonują mieszkania treningowe ani mieszkania wspomagane.

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a którym nie można zapewnić odpowiedniego wsparcia w formie usług opiekuńczych, mają prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej (DPS). Decyzja o skierowaniu do DPS-u podejmowana jest na podstawie indywidualnej oceny sytuacji życiowej i zdrowotnej danej osoby, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1214), w szczególności art. 54 i 55. Odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej ustalana jest zgodnie z art. 61 wspomnianej ustawy. W pierwszej kolejności koszt pobytu ponosi mieszkaniec DPS-u, który zobowiązany jest do pokrycia opłaty w wysokości do 70% swojego dochodu. Jeżeli kwota ta nie pokrywa pełnego kosztu utrzymania, pozostałą część mogą uzupełnić osoby zobowiązane do alimentacji, takie jak małżonek, zstępni (dzieci, wnuki) oraz wstępni (rodzice, dziadkowie), zgodnie z art. 64 ustawy.

W 2024 r. GOPS w Rypinie ponosił opłatę za pobyt w domach pomocy społecznej 10 osób przewlekle chorych, samotnych, nieposiadających bliskiej rodziny zobowiązanej do sprawowania opieki lub nie będącej w stanie takiej opieki zapewnić. W porównaniu do roku poprzedniego liczba osób umieszczonych w domach pomocy społecznej zmniejszyła się o jedną osobę.

Gmina Rypin realizuje również Program „Opieka wychnieniowa”, który adresowany jest:

- ✓ do członków rodzin/opiekunów dzieci do 16 r.ż. posiadających aktualne orzeczenie o niepełnosprawności,

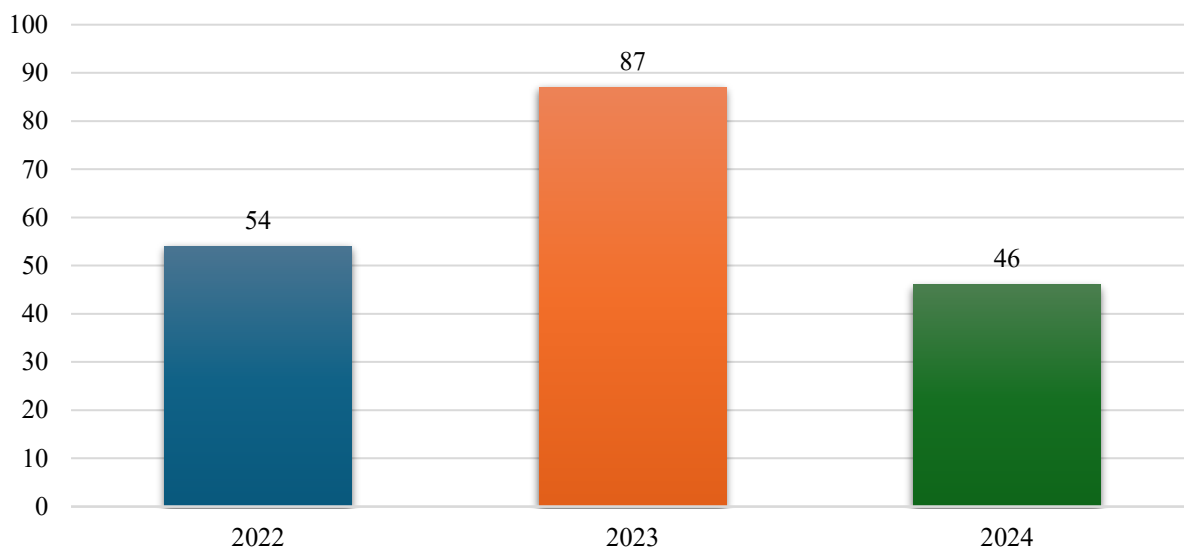
- ✓ do członków rodzin/opiekunów osób niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie równoważne (I grupa z ZUS, KRUS),
- ✓ usługi opieki wytechnieniowej przysługują w przypadku zamieszkiwania członka rodziny lub opiekuna we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą niepełnosprawną, która wymaga stałej opieki w zakresie potrzeb życia codziennego.

Celem programu jest czasowe odciążenie członków rodzin/opiekunów osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie im czasu na odpoczynek i regenerację, wzmocnienie osobistego potencjału opiekunów osób z niepełnosprawnościami oraz ograniczenie wpływu obciążeń psychofizycznych związanych ze sprawowaniem opieki.

Bezrobocie

Bezrobociem określa się stan, w którym część zasobów pracy w wieku produkcyjnym jest zdolna do pracy, poszukuje jej, ale nie znajduje zatrudnienia. Innymi słowy, to efekt nierównowagi pomiędzy podażą na pracę, a jej popytem. Na bezrobocie mają wpływ dwa rodzaje czynników: płacowe i pozapłacowe. Pierwsze są mechanizmem regulacji rozmiaru bezrobocia płacą realną. Czynniki pozapłacowe natomiast ograniczają popyt na pracę lub zwiększają jej podaż. Ten rodzaj zagrożenia społecznego niesie za sobą nie tylko negatywne konsekwencje dla osoby bezrobotnej pogarszając sytuację materialną, czy niekorzystnie wpływając na jej kapitał społeczny, ale także dla gospodarki kraju. Bezrobocie prowadzi do utraty produkcji, państwo zostaje obciążone finansowo, ponieważ następuje wzrost wydatków na świadczenia socjalne, a także słabnie kapitał ludzki. Według danych za styczeń 2025 r. stopa bezrobocia w Polsce wyniosła 5,4%, dla województwa kujawsko-pomorskiego wyniosła 7,7%, a dla powiatu rypińskiego wyniosła z kolei 10,7%.

Dane GOPS w Rypinie wskazują, że w latach 2022–2024 liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w analizowanym okresie czasu była zróżnicowana. W 2022 r. liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia wyniosła 54. W 2023 r. było to 87, natomiast w 2024 r. liczba wyniosła 46. W analizowanym okresie Ośrodek udostępniał osobom poszukującym pracy, korzystającym z pomocy społecznej, informacje o aktualnych ofertach pracy, dostępnych w Powiatowym Urzędzie Pracy, a zadanie to wykonywane było w ramach prowadzonej pracy socjalnej.

Wykres 6 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Rypin z powodu bezrobocia w latach 2022–2024

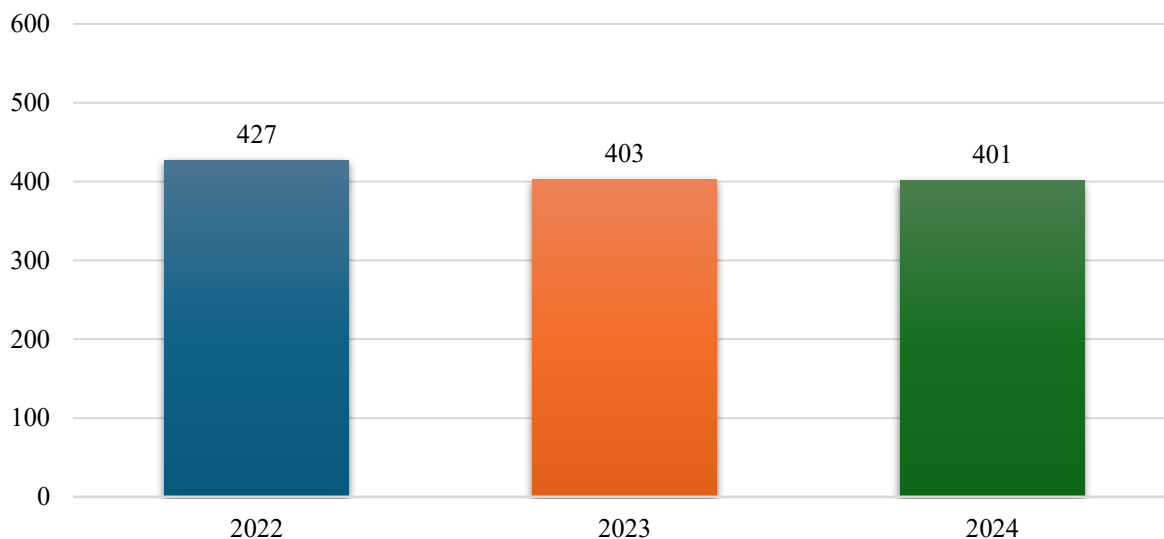
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Rypinie

Ubóstwo

Ubóstwo określa się jako stan warunków bytowych uniemożliwiający zaspokajanie podstawowych potrzeb, funkcji życiowych. Przyczyny i konsekwencje ubóstwa często trudno od siebie oddzielić. Zarówno skutkiem jak i czynnikiem mogą być np. dezintegracja rodziny, rozwój przestępczości, marginalizacja, nierówny start dzieci i młodzieży, patologie społeczne czy niepełnosprawność.

Dodatkowo, nieodpowiednia działalność organów państwowych może zniechęcać do poprawy swojej sytuacji materialnej (np. płaca minimalna) czy też prowadzić do bierności i niezaradności życiowej (system zasiłków i świadczeń) całych grup społecznych. Zagrożenie ubóstwem dotyczy zwłaszcza rodzin wielodzietnych i niepełnych, kręgów patologii społecznej, osób z niepełnosprawnością, grup mniejszościowych, ludzi posiadających niskie kwalifikacje zawodowe, migrantów, ludzi starych.

Zaprezentowane dane GOPS w Rypinie wskazują, że w latach 2022–2024 liczba osób w gminie korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa wykazują tendencję spadkową. W 2022 r. liczba korzystających z pomocy społecznej, którego powodem było ubóstwo wyniosła 427. W kolejnym roku liczba wyniosła 403, a w 2024 r. liczba osób wyniosła 401.

Wykres 7 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Rypin z powodu ubóstwa w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Rypinie

Zasiłek stały przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. Kwota przekazanej dotacji została wykorzystana na wypłatę zasiłków stałych dla 40 osób (w tym 37 osób samotnych i 3 osób w rodzinie). Liczba osób kwalifikujących się do zasiłku stałego w stosunku do roku poprzedniego wzrosła o 2 osoby, a wydatkowana kwota o 116 457,83 zł, głównie ze względu na wzrost wysokości zasiłku stałego.

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego: osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny. Na wypłatę zasiłków okresowych otrzymaną dotację wykorzystano w wysokości 148 016,80 zł, przyznając 298 świadczeń dla 65 rodzin. Największą liczbę osób korzystających z zasiłków okresowych stanowią osoby bezrobotne (46 osób), pozostałe rodziny otrzymują pomoc z uwagi na długotrwałą chorobę i niepełnosprawność. W stosunku do 2023 r. wydatkowana kwota w tym rozdziale zmniejszyła się o 763,55 zł.

Zasiłek celowy to świadczenie dla osób i rodzin przyznawane na zaspokojenie niezbędnych potrzeb, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Wydatki poniesione w ramach przedmiotowego rozdziału obejmowały wypłatę zasiłków celowych przeznaczonych na zakup leków, opału, drobne remonty, pokrycie kosztów wynikających ze zdarzeń losowych, a także wypłatę 72 specjalnych zasiłków celowych. Środki finansowe przeznaczono również na dowóz podopiecznych z terenu gminy Rypin do Środowiskowego Domu Samopomocy w Rypinie oraz na pokrycie kosztów pobytu trzech osób bezdomnych w schronisku dla osób bezdomnych. Ponadto wypłacono świadczenia pieniężne dla 16 osób wykonujących prace społecznie użyteczne w okresie od marca do listopada 2024 r. Zadanie to realizowano na podstawie porozumienia zawartego z Powiatowym Urzędem Pracy w Rypinie w sprawie organizacji prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku, korzystających z pomocy społecznej.

W ramach rozdziału realizowano projekt pn. „Kujawsko-Pomorska Teleopieka – Etap I”, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021–2027. Celem projektu jest zapewnienie całodobowej opieki z wykorzystaniem nowoczesnych technologii. Z programu korzystało 6 mieszkańców gminy Rypin, wyposażonych w opaski do tele-opieki umożliwiające wezwanie pomocy w sytuacjach zagrożenia życia lub zdrowia. Całkowita wartość projektu wynosi 10 844,76 zł, z czego środki unijne stanowią 6 925,26 zł, budżet państwa 814,74 zł, a wkład własny gminy 2 400,00 zł. W 2024 r. wydatkowano całość środków w ramach kosztów pośrednich oraz 1 700,00 zł kosztów bezpośrednich. W pierwszej połowie 2024 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rypinie realizował również wypłaty dodatku osłonowego dla gospodarstw domowych ponoszących zwiększone koszty energii i żywności. W okresie od 1 stycznia do 30 czerwca 2024 r. wypłacono świadczenia na łączną kwotę 364 754,49 zł. Do Ośrodka wpłynęły 1 023 wnioski, z czego pozytywnie rozpatrzono 905. Zadanie zostało w całości sfinansowane z budżetu państwa. W porównaniu do 2023 r. wydatki w ramach tego rozdziału wzrosły o 439 391,05 zł, głównie z tytułu wypłaty dodatku osłonowego.

Program „Posiłek w szkole i w domu” zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Program przewiduje wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów

żywnościowych. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym zjedzenia gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. Takie rozwiązanie daje bowiem większą kontrolę nad jakością kupowanych produktów, z których przygotowywane są posiłki, oraz nad procesem ich przygotowywania. Celem Programu jest również zapewnienie wsparcia finansowego organom prowadzącym publiczne szkoły podstawowe, w tym szkołom artystycznym realizującym kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, w organizacji stołówek oraz miejsc spożywania posiłków w szkołach. W ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” gmina Rypin otrzymała dotację celową w wysokości 170 928,00 zł (100% planowanych środków) na dofinansowanie dożywiania dzieci w szkołach oraz udzielanie zasiłków celowych na zakup żywności dla dzieci, osób samotnych i rodzin. Wkład własny gminy wyniósł 42 732,00 zł. W I półroczu 2024 r. pomocą objęto 149 dzieci w wieku szkolnym oraz przedszkolnym, natomiast w II półroczu – 135 dzieci, korzystających z gorących posiłków w stołówkach szkolnych. Z zasiłków celowych na zakup żywności skorzystało 116 osób dorosłych oraz 48 dzieci. Wydatki poniesione w ramach programu w porównaniu do 2023 r. zmniejszyły się o 731,20 zł.

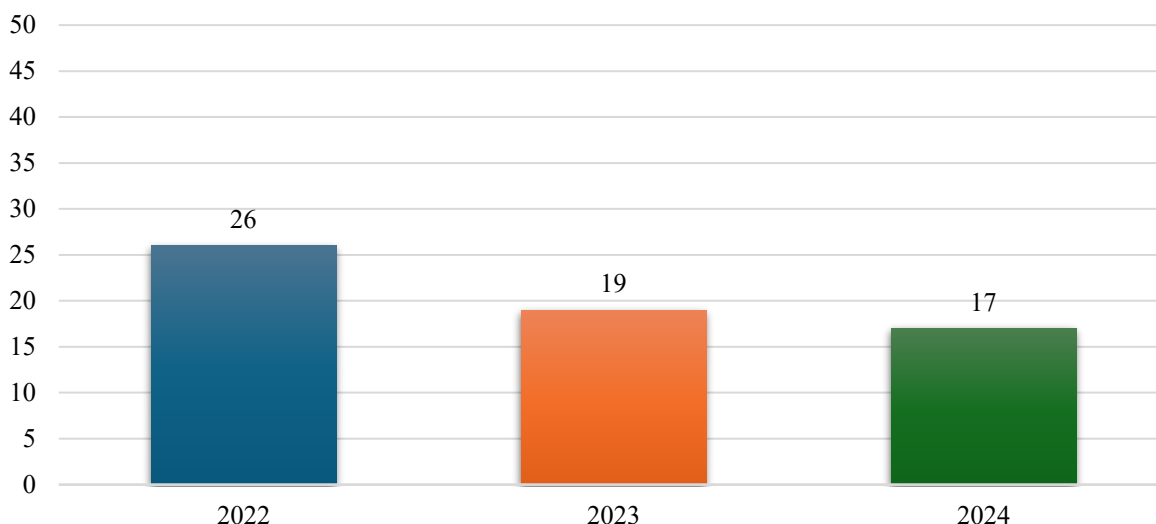
Bezradność opiekuńczo- wychowawcza

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki oraz jego wychowanie w celu przygotowania go do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Dane GOPS w Rypinie wskazują, że w latach 2022–2024 liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej ma tendencję spadkową. W 2022 r. liczba osób korzystająca z pomocy społecznej z tego tytułu wyniosła 26. W 2023 r. było to 19 osób a w 2024 r. liczba osób wyniosła 17.

Wykres 8 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Rypin z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Rypinie

Obowiązek wspierania rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji, niemogącej realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa przede wszystkim na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła zadania gminy i powiatu. Po stronie gminy jest praca z rodzinami biologicznymi, zaś działania powiatu skupiają się przede wszystkim na pracy z rodzinami zastępczymi. Gmina zapewnia wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez działania wspomagające rodziców mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, tak, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w opiece w pieczy zastępczej.

Efektem podejmowanych działań w ramach systemu ma być zapewnienie rodzinie takiej pomocy, która wyeliminuje zagrożenie zabrania dziecka z rodziny biologicznej. Obowiązek ten realizowany powinien być we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Rypin na lata 2023–2025 został przyjęty uchwałą nr XLVII/305/23 Rady Gminy Rypin z dnia 21.03.2023 r. W programie wyszczególniono trzy główne cele:

- Cel 1. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących,
- Cel 2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka,
- Cel 3. Poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców.

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

- polepszenie sytuacji dziecka i rodziny,
- wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa rodziny i dziecka,
- zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia, dla rodziny i dziecka,
- poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- przeciwdziałanie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej,
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin celem zapobiegania powstawaniu, sytuacji kryzysowych,
- poprawa i wzrost jakości w zakresie funkcjonowania rodziny,
- wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych,
- umożliwienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrotu do rodziny naturalnej, poprzez przywrócenie jej prawidłowych funkcji,
- rozwój efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami realizującymi program wspierania rodziny.

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023–2025 odbywać się będzie w ramach środków budżetu gminy Rypin, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

Asystent rodziny pracuje w rodzinach, w których występują trudności opiekuńczo-wychowawcze, w szczególności w rodzinach niepełnych, wielodzietnych i borykających się z niepełnosprawnością dziecka. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania. Celem asystenta rodziny jest przede wszystkim mobilizacja, wsparcie rodzin

oraz wspólne rozwiązywanie ich problemów. Oprócz tego, rodziny mogą liczyć na wsparcie emocjonalne i poradnictwo. Asystent zmierza do tego, aby wzbudzić u podopiecznych dążenie do zmiany swojej sytuacji życiowej.

Zgodnie z wymogami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, na terenie gminy Rypin zatrudniony jest asystent rodziny. Do jego zadań należy wspieranie rodzin w pokonywaniu trudności życiowych, poprawie funkcjonowania oraz przezwyciężaniu sytuacji kryzysowych, w szczególności poprzez towarzyszenie rodzinie w procesie zmian sprzyjających prawidłowemu wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Środki własne gminy przeznaczono głównie na wynagrodzenie asystenta rodziny wraz z pochodnymi, wypłatę dodatkowego wynagrodzenia rocznego, pokrycie kosztów podróży służbowych i szkoleń, a także na odpis na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych. W ramach programu „Asystent rodziny w 2024 r.” gmina Rypin otrzymała z Funduszu Pracy środki finansowe w wysokości 24 775,37 zł na dofinansowanie kosztów zatrudnienia asystenta rodziny w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2024 r., w wysokości nieprzekraczającej 30% kosztów poniesionych przez gminę. Ponadto gmina uzyskała dotację na wypłatę dodatku motywacyjnego wraz z pochodnymi w kwocie 7 180,20 zł, z czego wykorzystano 6 861,06 zł. W 2024 r. opieką asystenta rodziny objęto 13 rodzin z terenu gminy Rypin.

Dodatkowym narzędziem pomocy rodzinie przeżywającej trudności są rodziny wspierające. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- opiece i wychowaniu dziecka,
- prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Zgodnie z art. 30 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzinę wspierającą ustanawia wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego. Jednakże korzystając z art. 31 ust. 2 upoważnienie do ustanawiania rodziny wspierającej lub zawierania i rozwiązywania umów otrzymał kierownik ośrodka pomocy społecznej. W latach 2022–2024 w gminie Rypin nie zaistniała konieczność ustanowienia rodziny wspierającej.

Do 2017 r. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowiła podstawowy akt prawny regulujący formy wsparcia rodziny na poziomie gminy. W grudniu 2016 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę w sprawie realizacji kompleksowego programu wsparcia rodzin „Za życiem”, a w ślad za nią uchwalono ustawę z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, która weszła w życie w styczniu 2017 r. Program „Za życiem” obejmuje kompleksowe działania na rzecz rodzin wychowujących osoby z niepełnosprawnościami, w szczególności dzieci. Pomoc przewidziana w ustawie dotyczy m.in.

- wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin,
- wczesnego wspomagania rozwoju dziecka,
- świadczenia usług wspierających i rehabilitacyjnych,
- wsparcia mieszkaniowego.

Zgodnie z przepisami, rodzinom, w których urodzi się dziecko z ciężką i nieodwracalną niepełnosprawnością lub nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, powstałą w okresie prenatalnym lub w czasie porodu, przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000 zł. Ustawa przewiduje ponadto, że asystent rodziny pełni funkcję przewodnika po systemie wsparcia, koordynując dostępne formy pomocy. Celem ustawy jest również usprawnienie dostępu do świadczeń zdrowotnych oraz zintegrowanie działań różnych instytucji pomocowych. Ponadto, w ramach polityki prorodzinnej funkcjonuje Karta Dużej Rodziny (KDR), wydawana rodzinom posiadającym lub wychowującym co najmniej troje dzieci. Karta uprawnia do korzystania z systemu zniżek i ulg w instytucjach publicznych oraz prywatnych. Rodzice otrzymują kartę na czas nieokreślony, natomiast dzieci do ukończenia 18 r.ż., a w przypadku kontynuowania nauki do ukończenia 25 r.ż.

W 2024 r. mieszkańcy gminy Rypin złożyli 28 wniosków o w przyznanie Karty Dużej Rodziny, w tym 10 wniosków dotyczących zgłoszenia nowej rodziny, 16 wniosków dotyczących nowej rodziny składającej się z tylko z rodziców, 1 wniosek o uzupełnienie rodziny, 1 wniosek o przyznanie nowych kart dla osób, które już były posiadaczami i wydano 1 decyzję stwierdzającą utratę prawa do posiadania Karty Dużej Rodziny. W porównaniu do 2023 r. ilość wniosków zmniejszyła się o 58.

PODSUMOWANIE

W 2024 r. w porównaniu z 2022 r. zmalała liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Rypin. Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej na terenie gminy są niezmiennie od kilku lat: ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie oraz długotrwałe

choroby u osób. Utrudniona jest sytuacja życiowa osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych oraz seniorów zwłaszcza w dostępie do rehabilitacji społecznej i zawodowej. Ubóstwo i inne dysfunkcje zaburzające prawidłowe funkcjonowanie rodzin skutkują coraz większą polaryzacją społeczną. Niezbędna jest intensyfikacja działań w tym zakresie. Współczesne rodziny zmagają się z wieloma rodzajami problemów. Złożoność sytuacji życiowej rodzin powoduje konieczność włączenia specjalistów w pracę w rodzinie, równoległego oraz wieloaspektowego działania różnych służb i podmiotów. Najczęstsze problemy rodzin to, oprócz ubóstwa, sprzężone z nim: niski poziom wykształcenia, bezrobocie, niezaradność życiowa, brak umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego, uzależnienia, wielodzietność czy samotne macierzyństwo, a często także przemoc domowa i niepełnosprawność. Gmina Rypin realizuje liczne programy osłonowe, a także zapewnia mieszkańcom szerszy wachlarz usług społecznych. Konieczne jest jednak dalsze doskonalenie i rozwijanie działań ukierunkowanych na rzecz przeciwdziałania zjawisku ubóstwa, marginalizacji i wykluczenia społecznego, w tym m.in. osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, osób starszych, osób bezrobotnych, rodzin wielodzietnych, rodzin z trudnościami wychowawczymi, jak również dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej. Niezbędne jest ciągłe podejmowanie działań na rzecz rozwoju różnego rodzaju usług społecznych. Polityka prorodzinna w Rypinie powinna być kluczowym obszarem działań lokalnych władz, wspierającym rodzinę jako podstawową jednostkę społeczną. Kontynuacja inwestycji w infrastrukturę, programy wsparcia finansowego oraz inicjatywy integracyjne stanowi szansę na poprawę jakości życia mieszkańców i przeciwdziałanie niekorzystnym trendom demograficznym. Sukces w realizacji tych założeń wymaga zintegrowanych działań, opartych na współpracy między władzami lokalnymi, sektorem prywatnym i organizacjami społecznymi.

Uzależnienia

Podstawą prawną działań gminnych związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Wymienione ustawy tworzą spójny system umożliwiający samorządom terytorialnym prowadzenie lokalnej polityki wobec zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu i narkotyków, a także wyznaczają konkretne zadania i wskazują środki na ich realizację.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi stanowi, że prowadzenie działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy. Ich realizacja prowadzona jest w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego przez radę gminy, uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.

Realizacja wyżej wymienionych zadań prowadzona w 2024 r. prowadzona była w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Rypin na lata 2023–2025.

Celem głównym programu jest – ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z uzależnienia od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, a także uzależnień behawioralnych, poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców gminy oraz prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych.

Do celów szczegółowych programu zaliczono:

- zwiększenie wiedzy i świadomości społecznej na temat rosnącego zagrożenia rozwojem alkoholizmu, narkomanii i uzależnień behawioralnych, możliwych skutków i sposobów zapobiegania,
- szerszy dostęp do oferty pomocowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii,
- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu oraz dla osób doznających przemocy w rodzinie,
- edukacja społeczna ukierunkowana na zagrożenia związane ze spożywaniem alkoholu oraz zażywaniem narkotyków i dopalaczy,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, dla osób dorosłych, dzieci i młodzieży,
- partnerstwo w dążeniu do wypracowania skutecznych metod i rozwiązań w profilaktyce środowiskowej,

- prowadzenie edukacji w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz udzielanie pomocy jej ofiarom.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest powoływana na podstawie art. 4¹ ust. 3 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta. W skład gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 4¹ ust. 4 ww. ustawy), a zasady wynagradzania członków gminnych komisji określa rada gminy w gminnych programach rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 4¹ ust. 5 ww. ustawy). Do ustawowych zadań gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych należy:

- ✓ inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych (wymienionych powyżej) – (art. 4¹ ust. 3 ww. ustawy);
- ✓ podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego (art. 4¹ ust. 3 ww. ustawy);
- ✓ opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych – zgodność lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami rady gminy, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2 ustawy (limit i lokalizacja punktów, w których sprzedawane i podawane są napoje alkoholowe);
- ✓ kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych (na podstawie upoważnienia wystawionego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta) - (art. 18 ust. 8 ww. ustawy).

W latach 2022–2024 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Rypin prowadziła regularną działalność w zakresie przeciwdziałania problemom alkoholowym. Liczba ogólnych posiedzeń oraz posiedzeń podkomisji interwencyjno-motywuującej wzrosła z 9 w 2022 r. do 12 w kolejnych latach, co świadczy o zwiększonej aktywności komisji. W każdym roku przeprowadzono po 3 kontrole punktów sprzedaży alkoholu, co wskazuje na stały nadzór nad przestrzeganiem przepisów. Liczba opinii dotyczących lokalizacji nowych punktów sprzedaży była zmienna – 6 w 2022 i 2024 r. oraz tylko 3 w 2023 r. W zakresie działań interwencyjnych liczba wniosków o leczenie odwykowe systematycznie rosła: z 7 w 2022 r. do 12 w 2024 r. Do komisji wpływały również zlecenia przeprowadzenia badań przez biegłych sądowych – najwięcej w 2023 r., gdzie liczba wyniosła 3, a w pozostałych latach po 2. W 2023 i 2024 r. złożono po jednym wniosku do sądu

o obowiązkowe leczenie, co pokazuje, że GKRPA podejmuje działania formalne w najpoważniejszych przypadkach.

Wykres 9 Działalność GKRPA w gminie Rypin w latach 2022–2024

GKRPA			
	2022	2023	2024
Ogólne posiedzenia	9	12	12
Posiedzenia podkomisji interwencyjno-motywującej	9	12	12
Przeprowadzone rozmowy	-	-	-
Kontrole punktów sprzedaży alkoholu	3	3	3
Działalność Komisji interwencyjno-motywującej			
Do komisji wpłynęło:			
Wniosków o leczenie odwykowe	7	11	12
Zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	2	3	2
Wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	0	1	1
Przeprowadzone badania przez biegłych sądowych	1	1	2

Źródło: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rypinie

W ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii podjęto szereg działań ukierunkowanych na

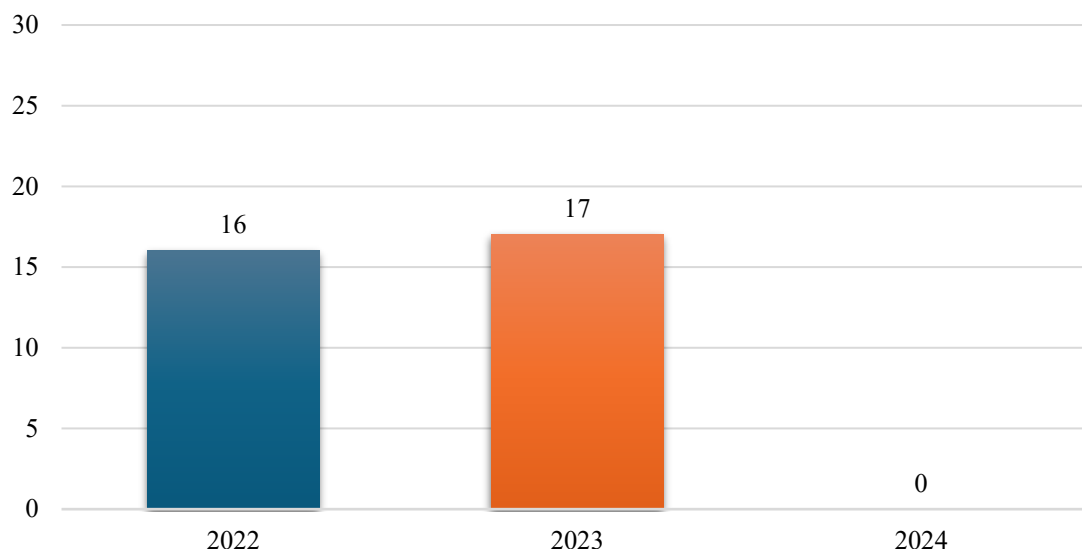
ograniczanie zjawisk uzależnień, wzmacnianie postaw prozdrowotnych oraz wspieranie rodzin dotkniętych problemem przemocy. W szczególności:

- prowadzono Punkt Konsultacji Psychologiczno-Terapeutycznej, oferujący wsparcie osobom uzależnionym, współuzależnionym oraz rodzinom i osobom doświadczającym przemocy domowej,
- kontynuowano współpracę w zakresie profilaktyki uzależnień ze szkołami podstawowymi z terenu gminy Rypin, a także z Zespołem Szkół nr 2 i Zespołem Szkół nr 5 w Rypinie,
- realizowano programy profilaktyczne dotyczące przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii i uzależnieniom behawioralnym poprzez zakup materiałów edukacyjnych i kampanii informacyjnych, w tym w ramach ogólnopolskiej akcji „Zachowaj Trzeźwy Umysł”; zakupiono również materiały dotyczące profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych i komputera,
- w ramach działalności Punktu zorganizowano warsztaty pt. „Wzmacnianie poczucia własnej wartości i radzenie sobie ze stresem”,
- dofinansowano działalność Klubu Liderów Profilaktyki w Kowalkach oraz działania prewencyjne Komendy Powiatowej Policji w Rypinie w zakresie poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym,
- sfinansowano letni wypoczynek z programem profilaktycznym dla 9 dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, zagrożonych uzależnieniem,
- zorganizowano gminny piknik profilaktyczny dla mieszkańców gminy Rypin w miejscowości Kowalki oraz szkolenie dla sprzedawców napojów alkoholowych,
- dofinansowano realizację zadania pn. „Kujawsko-Pomorska Niebieska Linia – Pogotowie dla Osób Doznających Przemocy Domowej”, w ramach którego funkcjonuje całodobowe telefoniczne pogotowie obsługiwane przez wykwalifikowanych specjalistów, udzielające wsparcia osobom doświadczającym przemocy.

Dane GOPS w Rypinie wskazują, że w latach 2022–2024 liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu była zmienna. W 2022 r. liczba osób

korzystająca z pomocy z tego powodu wyniosła 16. W 2023 r. było to 17 osób, a w 2024 r. liczba wyniosła 0.

Wykres 10 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Rypin z powodu uzależnienia od alkoholu w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Rypinie

Na terenie gminy Rypin funkcjonuje Punkt Konsultacji Psychologiczno-Terapeutycznej, stanowiący ważny element lokalnego systemu wsparcia społecznego. Jego działalność ukierunkowana jest na pomoc mieszkańcom w przezwyciężaniu trudności emocjonalnych, rodzinnych oraz problemów związanych z uzależnieniami. Placówka zapewnia kompleksowe poradnictwo w zakresie problematyki rodzinnej, wychowawczej i seksualnej, dostosowane do indywidualnych potrzeb osób i rodzin korzystających z jej usług. W ramach działalności prowadzone są również:

- psychoterapia uzależnień i współuzależnień,
- działania psychoedukację,
- w miarę potrzeb – grupy terapeutyczne oraz zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży z trudnościami w funkcjonowaniu społecznym i emocjonalnym.

Punkt oferuje także krótkoterminową psychoterapię skoncentrowaną na rozwiązaniach, wspierającą rozwój umiejętności radzenia sobie z problemami oraz wzmacnianie zasobów osobistych. W przypadku występowania konfliktów rodzinnych dostępna jest usługa mediacji rodzinnych, której celem jest poprawa komunikacji, odbudowa relacji oraz polubowne rozwiązywanie sporów. Obecnie w punkcie zatrudniony jest jeden wykwalifikowany psychoterapeuta.

Według danych GKRPA w Rypinie w latach 2022–2024 liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu była zróżnicowana. W 2022 r. łączna liczba rodzin korzystających ze wsparcia wyniosła 72, w tym 37 rodzin z występującym problemem alkoholowym. W 2023 r. liczba rodzin korzystających z pomocy zmniejszyła się i wyniosła 64, w tym 32 rodziny z problemem alkoholowym. W 2024 r. liczba rodzin zwiększyła się i wyniosła 66, w tym 20 rodzin z problemem alkoholowym, co jednocześnie było najniższą wartością w analizowanym okresie czasu.

Tabela 5 Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu w tym rodzin z problemem alkoholowym w gminie Rypin w latach 2022–2024

	2022	2023	2024
Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu	72	64	66
W tym rodziny z problemem alkoholowym	37	32	20

Źródło: GKRPA w Rypinie

W 2024 r. Urząd Gminy Rypin, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz jednostki organizacyjne gminy prowadziły szereg działań profilaktycznych ukierunkowanych na wzmacnianie postaw prozdrowotnych, przeciwdziałanie uzależnieniom, wspieranie rodzin oraz promocję zdrowego stylu życia wśród mieszkańców, do których należały m.in.

- Gminny Profilaktyczny Piknik Rodzinny „Trzeźwo, Zdrowo, Rozrywkowo!” – edukacja antyalkoholowa i antynarkotykowa, zabawy integracyjne, stoiska edukacyjne, kino plenerowe,
- Kongres Kobiet Gminy Rypin „Świadome kobiety – zdrowa społeczność” – profilaktyka zdrowotna kobiet, badania mammograficzne, edukacja zdrowotna,
- „Zachowaj Trzeźwy Umysł” – kampania edukacyjna profilaktyki uzależnień, promocja zdrowego stylu życia, warsztaty w szkołach,
- „Żyjmy zdrowo bez alkoholu” – program PSSE, edukacja antyalkoholowa, zajęcia w szkołach,
- „Nie pal przy mnie, proszę” – profilaktyka palenia papierosów, edukacja zdrowotna,
- „Czyste powietrze wokół nas” – profilaktyka zagadnień ekologicznych i zdrowotnych,
- „Bieg po zdrowie” – działalność sportowa i promocja aktywności fizycznej,
- „Znajdź właściwe rozwiązanie” – edukacja mediacyjna, radzenie sobie w konfliktach,
- „Trzymaj Formę” – edukacja fizyczna, promocja rekreacji,

- „Podstępne WZW” – profilaktyka chorób zakaźnych, edukacja zdrowotna,
- „Znamie! Znam je?” – profilaktyka czerniaka skóry, edukacja dermatologiczna,
- Edukacyjna Sieć Antysmogowa ESA – edukacja o czystym powietrzu, znaczeniu jakości powietrza dla zdrowia,
- #SuperKoderzy (Fundacja Orange) – edukacja technologiczna, nauka programowania i robotyki,
- Warsztaty Ekologiczne w Górznie – edukacja ekologiczna, OZE, bioróżnorodność,
- „Mleko i owoce w szkole” – edukacja żywieniowa, promocja zdrowej diety,
- #CodeWeek – Europejski Tydzień Kodowania – promocja kompetencji cyfrowych, kreatywności,
- Zawody Sportowo-Pożarnicze OSP – integracja społeczna, promocja bezpieczeństwa, gotowość straży,
- Imprezy i uroczystości patriotyczne (85. rocznica zbrodni Selbstschutzu, 106. rocznica niepodległości) – edukacja historyczna, wychowanie patriotyczne,
- Dożynki Gminno-Parafialne – tradycja, dziedzictwo kulturowe, integracja wspólnoty,
- Dobrzyński Jarmark Bożonarodzeniowy – tradycja, kultura, konkursy (szopki, potrawy),
- Spotkania świąteczne w świetlicach wiejskich – tradycja, integracja wspólnoty lokalnej, wsparcie seniorów,
- Wsparcie i edukacja dla rodzin w kryzysie (GOPS) – mediacja, poradnictwo, interwencja socjalna,
- Programy PSSE we współpracy ze szkołami – edukacja zdrowotna, profilaktyka chorób i uzależnień.

PODSUMOWANIE

Dynamiczne zmiany zachodzące na rynku środków psychoaktywnych, w tym pojawianie się nowych substancji oraz zmieniające się wzorce zachowań związanych z używaniem alkoholu i narkotyków, generują nowe wyzwania w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom. Coraz częściej obserwuje się również rozwój nowych form uzależnień behawioralnych, takich jak uzależnienie od Internetu, gier komputerowych czy zakupów.

W konsekwencji, tradycyjnie przyjmowane zadania i metody przeciwdziałania uzależnieniom stają się niewystarczające wobec zmieniających się uwarunkowań społecznych i kulturowych. System wsparcia osób dotkniętych problemem uzależnień wymaga stałej

aktualizacji, lepszej koordynacji instytucjonalnej oraz wprowadzenia rozwiązań dostosowanych do aktualnych potrzeb odbiorców pomocy. Dlatego też obszar profilaktyki uzależnień powinien charakteryzować się ciągłą analizą trendów społecznych, monitorowaniem nowych zjawisk oraz elastycznością w projektowaniu i realizacji działań, tak aby zapewnić skuteczne i adekwatne formy wsparcia dla mieszkańców gminy.

Przemoc domowa

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej przez pojęcie przemocy domowej rozumie się: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową.

W myśl art. 6. ust. 2 pkt 1-4 w/w ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej do pozostałych zadań własnych gminy należy:

- ✓ opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- ✓ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- ✓ zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- ✓ tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zgodnie z art. 9b. ust. 1. w/w ustawy Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3-5 w/w ustawy, w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3 w/w ustawy oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a w/w ustawy;
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń.

W ramach Zespołu Interdyscyplinarnego powoływane są grupy diagnostyczno-pomocowe, które zapewniają interdyscyplinarny, kompleksowy, uwzględniający potrzeby wszystkich członków rodziny, charakter pracy. Do zadań grup diagnostyczno-pomocowych należy w szczególności:

- 1) dokonanie, na podstawie procedury „Niebieskie Karty”, oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,

- 2) realizacja procedury „Niebieskie Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia,
- 3) zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność,
- 4) realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,
- 5) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową,
- 6) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń,
- 7) monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”,
- 8) zakończenie procedury „Niebieskie Karty”,
- 9) dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę:
 - a) uznania braku zasadności wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”,
 - b) wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”;
- 10) informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

W latach 2022–2024 Zespół Interdyscyplinarny odbył w sumie 14 posiedzeń. W analizowanym okresie czasu wsparciem Zespołu Interdyscyplinarnego objęto łącznie 20 rodzin, u których zdiagnozowano występowanie przemocy domowej.

Tabela 6 Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Rypin w latach 2022–2024

Zespół Interdyscyplinarny			
	2022	2023	2024
Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego	3	5	6

Liczba rodzin objętych wsparciem Zespołu Interdyscyplinarnego z powodu przemocy domowej	7	5	8
--	---	---	---

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny w gminie Rypin

Dane przedstawione w tabeli nr 7 wskazują, że liczba założonych „Niebieskich Kart” w analizowanym okresie czasu ulegała niewielkim zmianom. W 2024 r. liczba założonych „Niebieskich Kart” wyniosła 8. Instytucją, która najczęściej i jako jedyna wszczynała procedurę w 2023 r. były organy Policji, gdzie wszczęto przez instytucję 5 procedur.

Tabela 7 Liczba założonych Niebieskich Kart w gminie Rypin w latach 2022–2024

Procedura „Niebieska Karta”			
	2022	2023	2024
Liczba założonych „Niebieskich Kart”	7	5	8
Instytucje zakładające Niebieskie Karty w 2023 r.			
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	0		
Policja	5		
Służba zdrowia	0		
Placówki edukacyjne	0		

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny w gminie Rypin

W przedstawionej tabeli poniżej przedstawiono liczbę osób doznających przemocy domowej, którym udzielono wsparcia w gminie Rypin w latach 2022–2024. Liczba osób w analizowanym okresie czasu była zmienna. W 2024 r. łącznie pomocy udzielono 16 osobom, w tym 7 kobietom i 9 dzieci. W porównaniu do poprzedniego 2023 r. liczba wzrosła dwukrotnie.

Tabela 8 Liczba osób doznających przemocy domowej, którym udzielono pomocy w gminie Rypin w latach 2022–2024

	2022	2023	2024
--	-------------	-------------	-------------

Liczba osób doznających przemocy domowej, którym udzielono pomocy-ogółem, w tym:	9	8	16
Kobiety	6	4	7
Mężczyźni	0	0	0
Dzieci (do 18 r.ż.)	3	4	9

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny w gminie Rypin

W latach 2022–2024 Zespół Interdyscyplinarny w gminie Rypin podjął działania wobec w sumie 20 osób stosujących przemoc domową, we wszystkich przypadkach byli to mężczyźni. W analizowanym okresie czasu łącznie 3 osoby zostały skierowane do programów korekcyjno-edukacyjnych.

Tabela 9 Liczba osób stosujących przemoc domową, wobec których podjęto działania w gminie Rypin w latach 2022–2024

	2022	2023	2024
Liczba osób stosujących przemoc domową, wobec których podjęto działania - ogółem, w tym:	7	5	8
Kobiety	0	0	0
Mężczyźni	7	5	8

Liczba osób stosujących przemoc domową skierowanych do programów korekcyjno-edukacyjnych	0	0	3
---	---	---	---

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny w gminie Rypin

PODSUMOWANIE

W latach 2022–2024 r. na terenie gminy Rypin liczba wszczynanych procedur „Niebieska Karta” utrzymuje się na poziomie zbliżonym do siebie. Zakres podejmowanych działań pomocowych jest systematycznie poszerzany, adekwatnie do rozpoznanych potrzeb osób i rodzin dotkniętych przemocą. Zjawisko przemocy domowej pozostaje trudne do jednoznacznego określenia pod względem skali, ze względu na jego wrażliwy charakter oraz funkcjonujące w społeczeństwie mechanizmy tabu i obawy przed ujawnieniem. Skuteczne przeciwdziałanie przemocy oraz udzielanie wsparcia osobom jej doświadczającym wymaga ścisłej współpracy wielu instytucji działających w obszarze polityki społecznej i bezpieczeństwa publicznego.

W realizację działań w tym zakresie zaangażowane są w szczególności: jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Policja, sądy, placówki oświatowe, podmioty ochrony zdrowia oraz organizacje pozarządowe i wspólnoty religijne. Zwiększenie efektywności współpracy międzyinstytucjonalnej możliwe jest poprzez funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych, które umożliwiają kompleksową diagnozę sytuacji rodzin, koordynację podejmowanych działań oraz wykorzystanie zasobów i kompetencji poszczególnych instytucji. Praca zespołowa w ramach tych struktur sprzyja tworzeniu zintegrowanych planów pomocy, ogranicza dublowanie interwencji, a także pozwala na lepsze dopasowanie form wsparcia do indywidualnych potrzeb rodzin dotkniętych przemocą.

Diagnoza lokalnych problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych

Badania ankietowe są ważnym narzędziem w procesie tworzenia i wdrażania strategii rozwiązywania problemów społecznych. Pozwalają one na zebranie danych od dużej grupy osób, co umożliwia identyfikację problemów, zrozumienie ich przyczyn oraz ocenę potrzeb społeczności. Na potrzeby niniejszej strategii przeprowadzono badania ankietowe wśród dwóch grup reprezentujących lokalne środowiska:

- ✓ mieszkańcy gminy Rypin,
- ✓ przedstawiciele instytucji pomocowych.

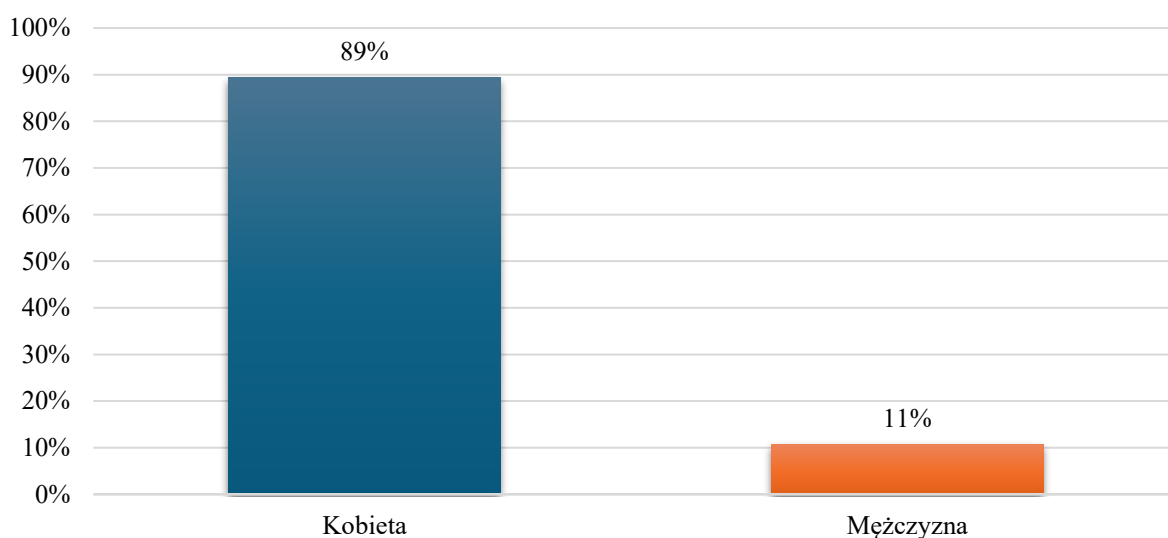
Przedstawione poniżej wyniki mają charakter procentowy. Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem liczb (maksymalnie +/- 1%).

Dorośli mieszkańcy

Metryczka

W badaniu wzięło udział 84 pełnoletnich mieszkańców gminy Rypin, z czego 89% stanowiły kobiety, a 11% stanowili mężczyźni.

Wykres 11 Płeć ankietowanych mieszkańców gminy Rypin

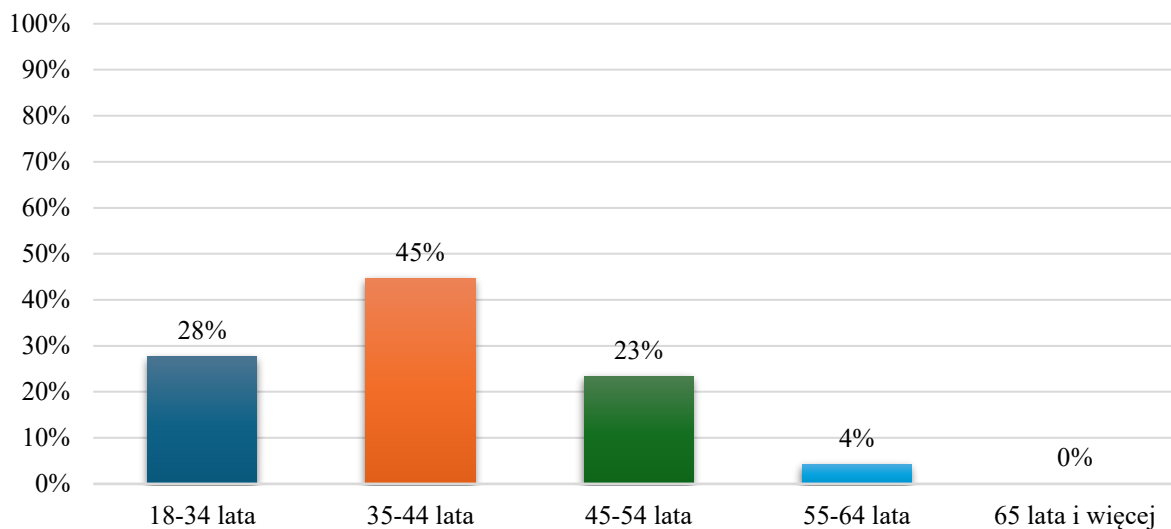

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

Największa grupa badanych – 45% znajduje się w przedziale wiekowym 35–44 lata. Nieco mniej ankietowanych stanowią osoby będące pomiędzy 18–34 rokiem życia (28%) oraz pomiędzy 45–54 rokiem życia (23%). Najmniejsze odsetki znajdują się pomiędzy 55–64

rokiem życia (4%). Żaden z ankietowanych nie zadeklarował przedziału wiekowego 65 lat i więcej.

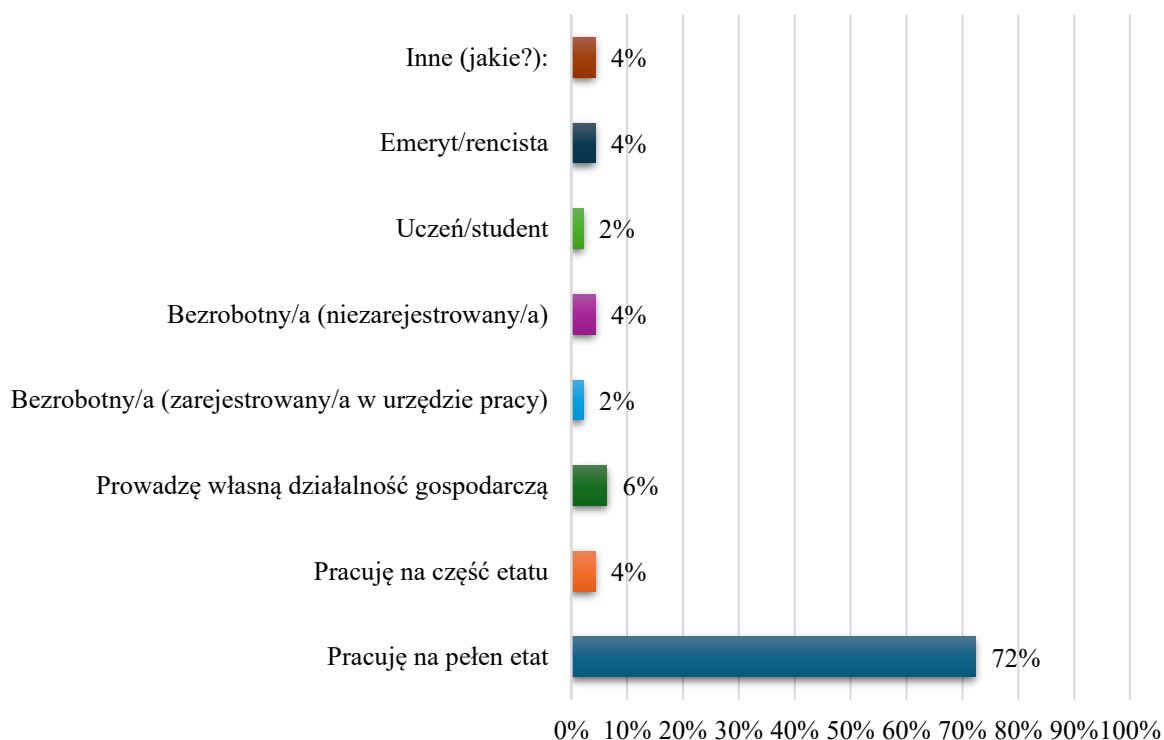
Wykres 12 Wiek ankietowanych mieszkańców gminy Rypin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

W kwestii statusu zawodowego, zdecydowana większość ankietowanych mieszkańców deklarowała pracę na pełen etat (72%). Poza tym 6% ankietowanych to osoby prowadzące własność działalność gospodarczą, po 4% badanych wskazało, że pracuje na część etatu, jest bezrobotnym (niezarejestrowanym), jest emerytem lub rencistą oraz wykonuje inny rodzaj pracy niż wymienione w ankiecie. Po 2% respondentów zadeklarowało, że jest bezrobotnym (zarejestrowanym w urzędzie pracy) oraz jest aktualnie uczniem lub studentem.

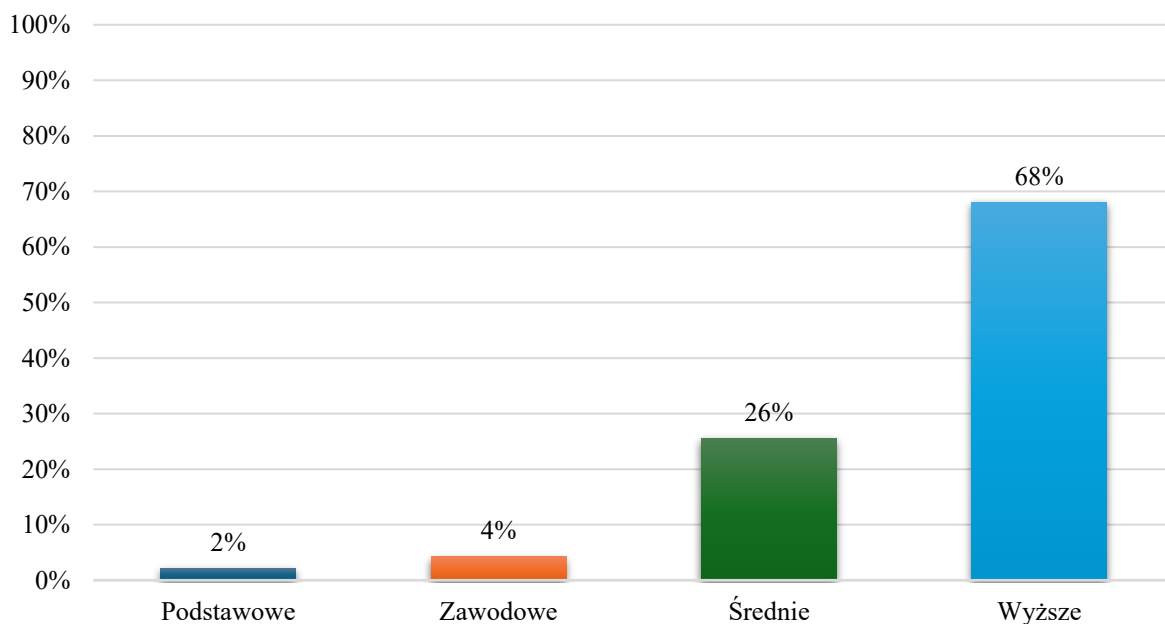
Wykres 13 Status zawodowy ankietowanych mieszkańców gminy Rypin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

Najwięcej ankietowanych mieszkańców gminy Rypin deklarowało posiadanie wykształcenia wyższego (68%), następnie 26% badanych legitymuje się wykształceniem średnim, 4% posiadało wykształcenie zawodowe, a 2% wykształcenie podstawowe.

Wykres 14 Wykształcenie ankietowanych mieszkańców gminy Rypin

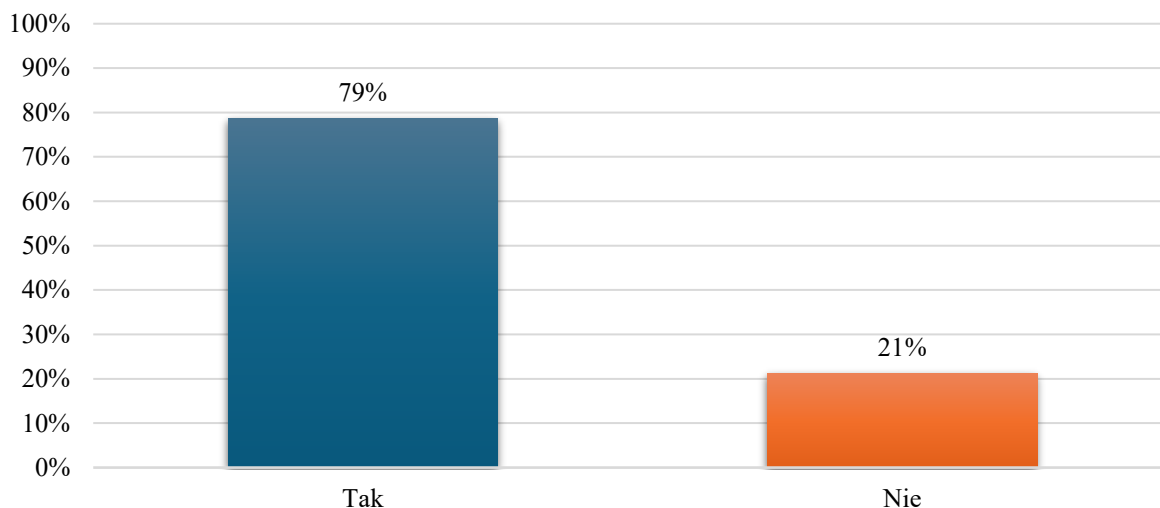

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

Sytuacja mieszkaniowa

Większość ankietowanych zadeklarowała posiadanie własnego mieszkania/ domu jednorodzinnego – 79%. Według 21% ankietowanych nie posiada na własność w chwili obecnej nieruchomości.

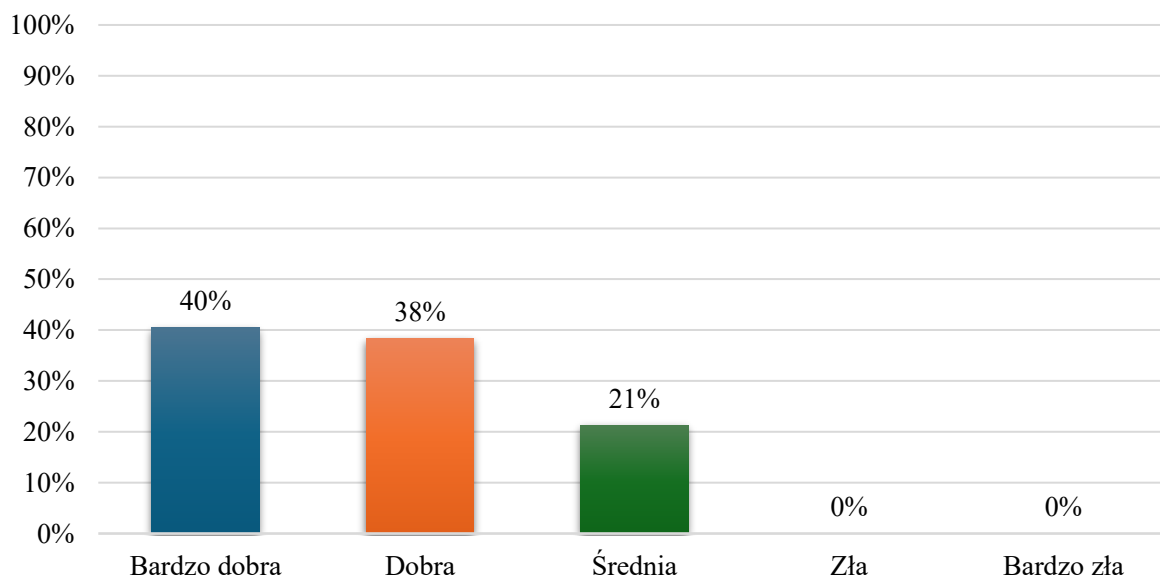
Wykres 15 Czy posiada Pan/ Pani własne mieszkanie/ dom jednorodzinny?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

Największy odsetek ankietowanych wskazał, że ich sytuacja mieszkaniowa jest bardzo dobra (40%). Kolejno respondenci ocenili swoją sytuację jako dobrą (38%) lub średnią (21%). Żaden z ankietowanych nie ocenił własnej sytuacji mieszkaniowej jako złą lub bardzo złą.

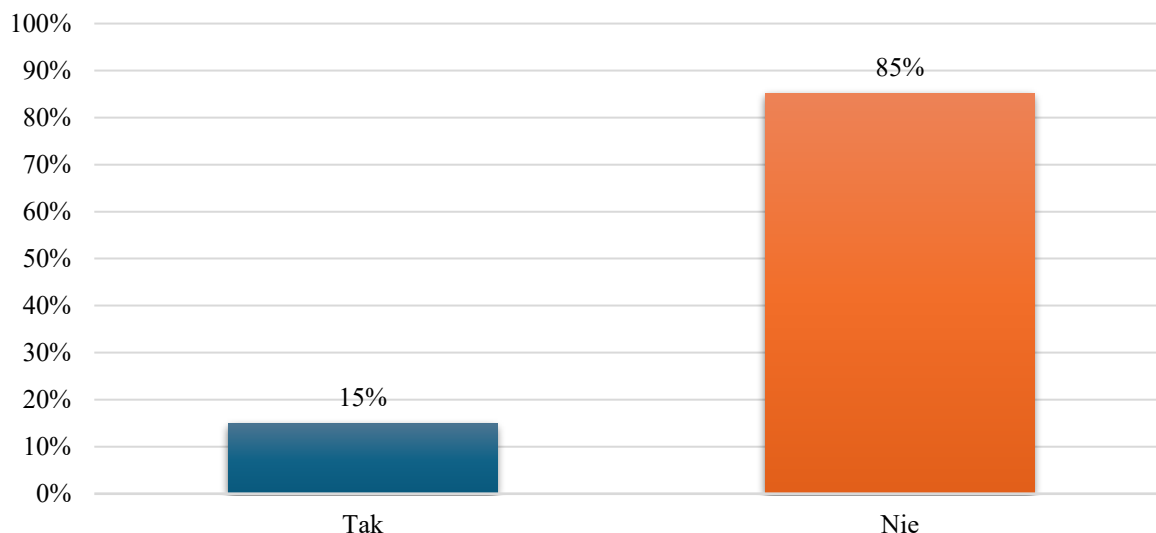
Wykres 16 Jak ocenia Pan/ Pani swoją sytuację mieszkaniową?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

Według 15% ankietowanych w ich gospodarstwie domowym znajdują się osoby niepełnosprawne lub niesamodzielne. Zdania odmiennego było 85% ankietowanych, którzy stwierdzili, że nie dzielą gospodarstwa domowego z osobami niepełnosprawnymi lub niesamodzielnymi.

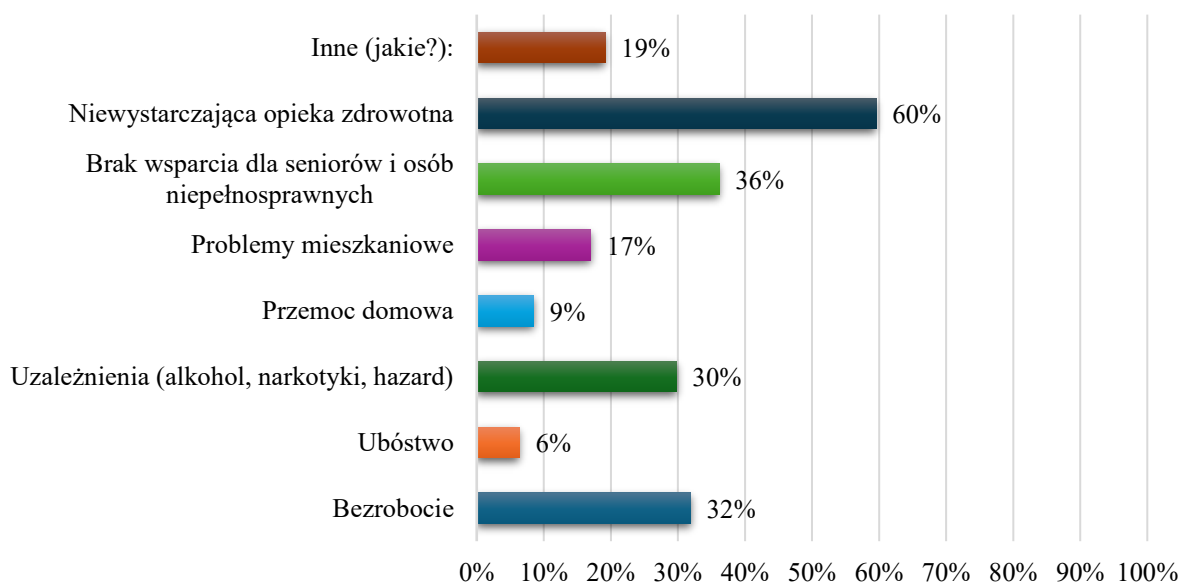
Wykres 17 Czy w Pana/ Pani gospodarstwie domowym są osoby niepełnosprawne lub niesamodzielne?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

Podstawowe problemy społeczne

Za najważniejsze problemy społeczne w gminie Rypin ankietowani mieszkańcy wskazali na: niewystarczającą opiekę zdrowotną (60%), brak wsparcia dla seniorów i osób niepełnosprawnych (36%), bezrobocie (32%) oraz uzależnienia od alkoholu, narkotyków i hazardu (30%).

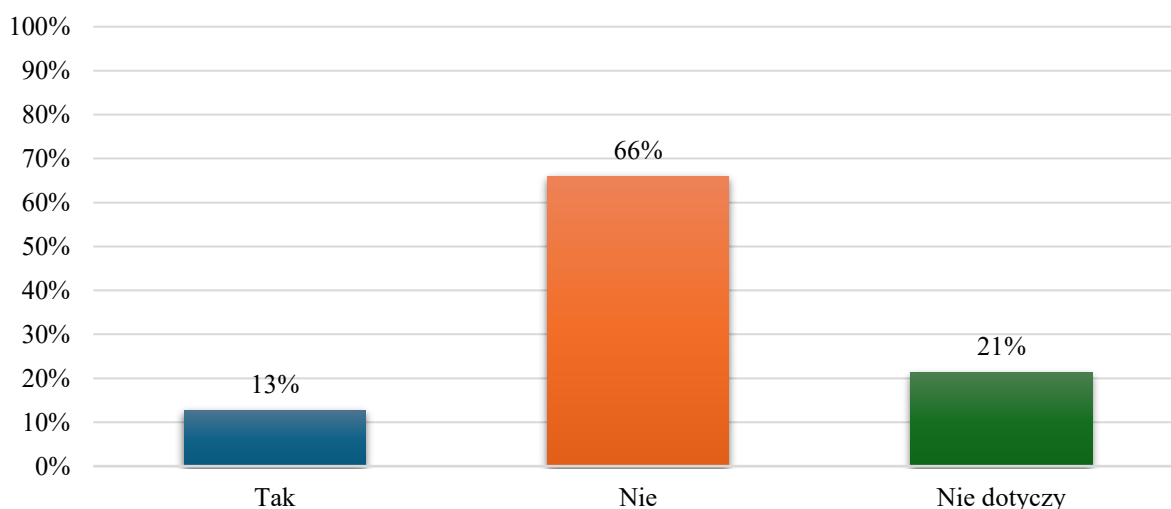
Wykres 18 Jakie problemy społeczne uważa Pan/Pani za najważniejsze w gminie?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

Rynek pracy

Rynek pracy w Rypinie, jak każdy lokalny rynek pracy, charakteryzuje się pewnymi specyficznymi cechami. Obejmuje on obszar gminy Rypin, gdzie odbywa się proces zatrudniania i poszukiwania pracy.

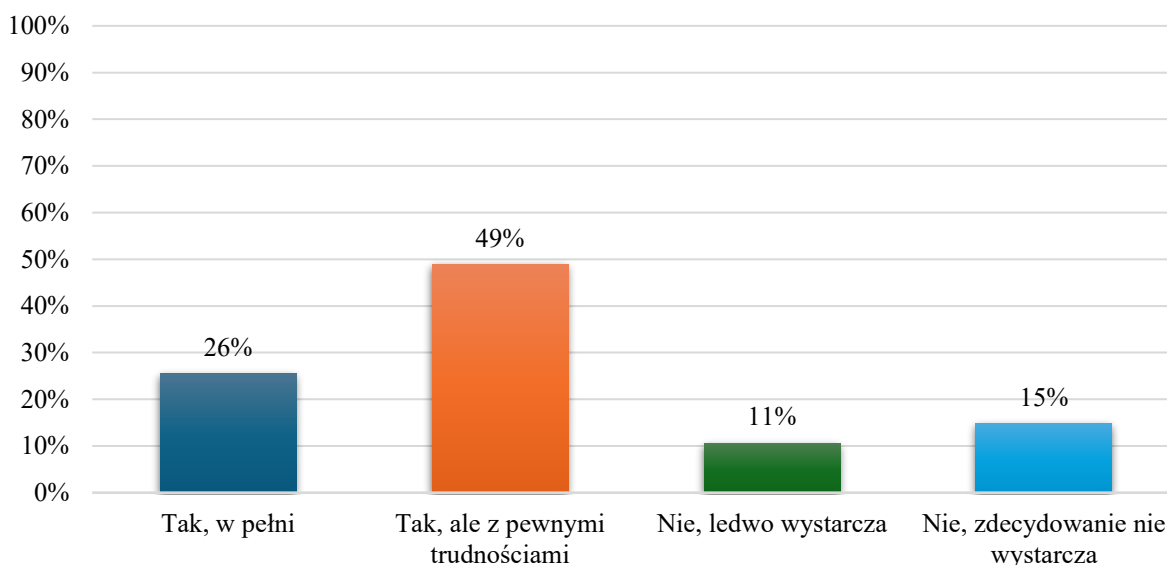
Ponad połowa ankietowych – 66% deklaruje, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie miała trudności ze znalezieniem pracy lub jej utrzymaniem. Zdaniem 13% badanych przyznało, że miało taki problem. Pozostałe 21% ankietowanych wskazało, że to pytanie ich nie dotyczy.

Wykres 19 Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/ Pani trudności ze znalezieniem pracy lub jej utrzymaniem?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

Relatywnie niewielki odsetek ankietowanych – 26% przyznało, że ich poziom wynagrodzenia w pełni pozwala na zaspokojenie podstawowych potrzeb rodziny. Najwięcej badanych – 49% odpowiedziało, że ich zarobki wystarczają na ich zaspokojenie, aczkolwiek z pewnymi trudnościami. Poza tym, 11% mieszkańców wskazało, że ich wynagrodzenie ledwo wystarcza, a 15% ankietowanych zadeklarowało, że ich wynagrodzenie nie wystarcza na zaspokojenie podstawowych potrzeb.

Wykres 20 Czy poziom wynagrodzenia pozwala na zaspokojenie podstawowych potrzeb Pana/ Pani rodziny?

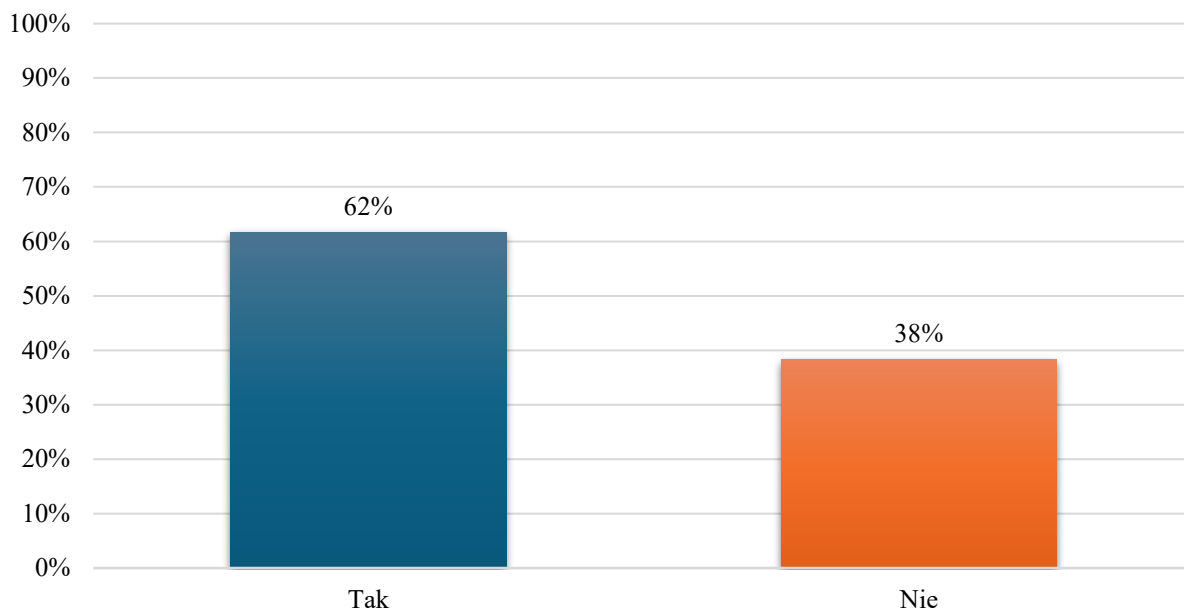
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

Opieka zdrowotna

Ochrona naszego zdrowia to jeden z najważniejszych obowiązków państwa. Stan zdrowia obywateli wpływa na stosunki społeczne, poziom życia, kondycję ekonomiczną i gospodarkę narodową. Polski system opieki zdrowotnej oparty jest na modelu ubezpieczeniowym. Obowiązkowa składka zdrowotna odprowadzana jest poprzez Zakład Ubezpieczeń Społecznych do Narodowego Funduszu Zdrowia. Narodowy Fundusz Zdrowia finansuje świadczenia zdrowotne udzielane ubezpieczonym i refunduje wybrane leki.

Ponad połowa badanych – 62% wskazało, że ma łatwy dostęp do lekarza pierwszego kontaktu. Przeciwnego zdanie o utrudnionym dostępie było 38% ankietowanych.

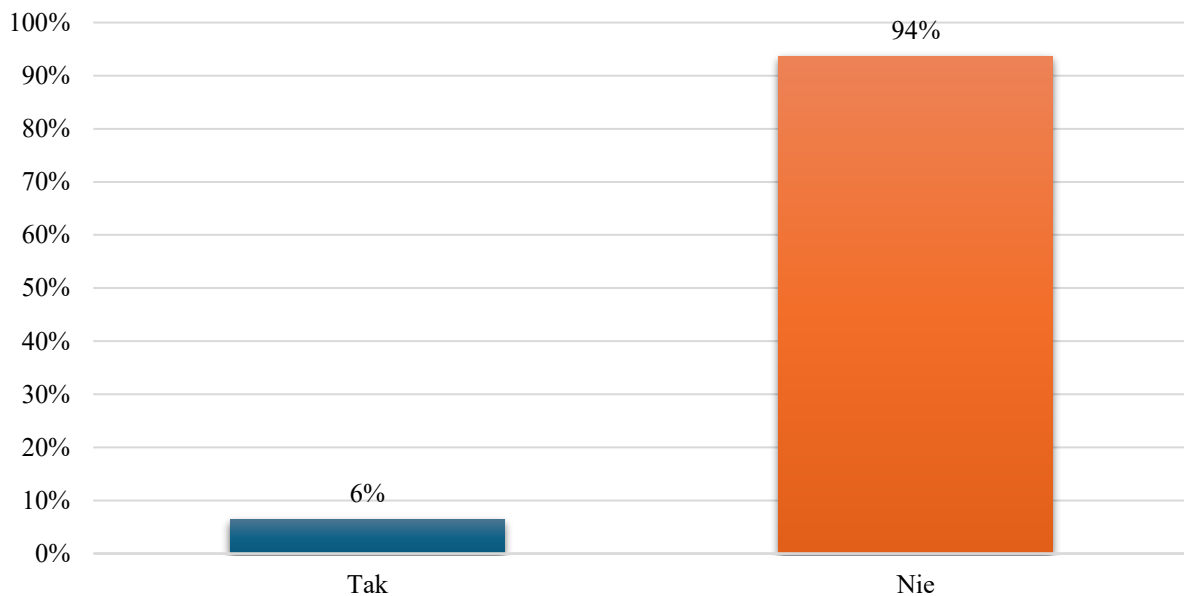
Wykres 21 Czy ma Pan/ Pani łatwy dostęp do lekarza pierwszego kontaktu?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

Praktycznie wszyscy ankietowani mieszkańcy stwierdzili, że nie mają łatwego dostępu do lekarzy specjalistów w gminie Rypin (94%). Przeciwnego zdania było tylko 6% ankietowanych.

Wykres 22 Czy ma Pan/ Pani łatwy dostęp do lekarzy specjalistów w gminie?

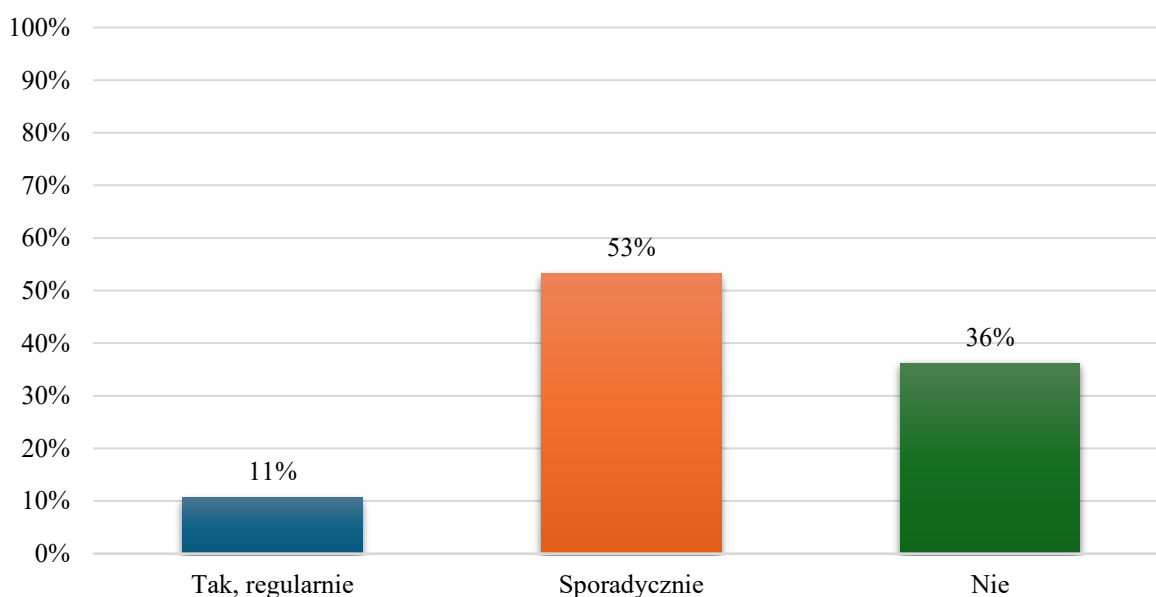
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

Aktywność społeczna mieszkańców

Społeczeństwo obywatelskie opiera się na aktywności jego członków oraz ich zdolności do samoorganizacji bez impulsu czy przymusu ze strony władzy publicznej. Podstawą funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego jest świadomość jego członków potrzeb zbiorowości oraz chęć ich zaspokajania. Zadanie to najczęściej przekracza jednak możliwości jednostki i z tego względu członkowie społeczeństwa obywatelskiego bardzo często zrzeszają się w partiach politycznych, związkach zawodowych czy organizacjach pozarządowych. Charakterystyczne dla obywateli aktywnych jest poczucie odpowiedzialności za los własnego społeczeństwa i płynąca z niego chęć aktywnego działania na jego rzecz. Aktywność obywatelska nie pozostaje bez znaczenia dla ekonomicznego rozwoju społeczności lokalnej i regionu.

Zdaniem 53% ankietowanych sporadycznie uczestniczy w działaniach organizacji pozarządowych lub lokalnych inicjatywach społecznych. Według 11% ankietowanych robi to regularnie, a 36% nie angażuje się w lokalnych strukturach społecznych.

Wykres 23 Czy uczestniczy Pan/ Pani w działaniach organizacji pozarządowych lub lokalnych inicjatywach społecznych?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

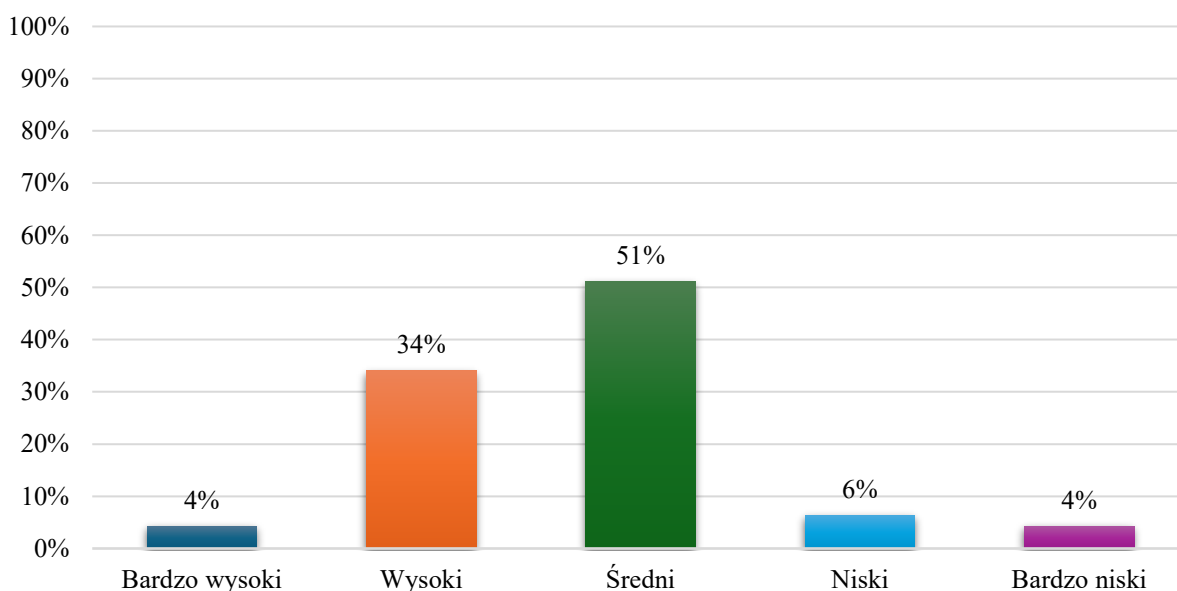
Poczucie bezpieczeństwa

Bezpieczeństwo i poczucie bezpieczeństwa w znaczącym stopniu wpływają na jakość życia mieszkańców. Bezpieczeństwo jest zobiektywizowanym stanem braku zagrożenia,

integralnie związanym z subiektywnym, emocjonalnym, psychologicznym odbieraniem przestrzeni jako bezpiecznej, inaczej poczuciem bezpieczeństwa.

Najwięcej ankietowanych – 51% oceniło stan bezpieczeństwa w swojej miejscowości jako średni. Kolejno, 34% wskazało, że jest on wysoki, 6% odpowiedziało, że jest on niski, a 4% ankietowanych wskazało, że jest on bardzo wysoki i tyle samo, że jest bardzo niski.

Wykres 24 Jak ocenia Pan/ Pani poziom bezpieczeństwa w swojej miejscowości?

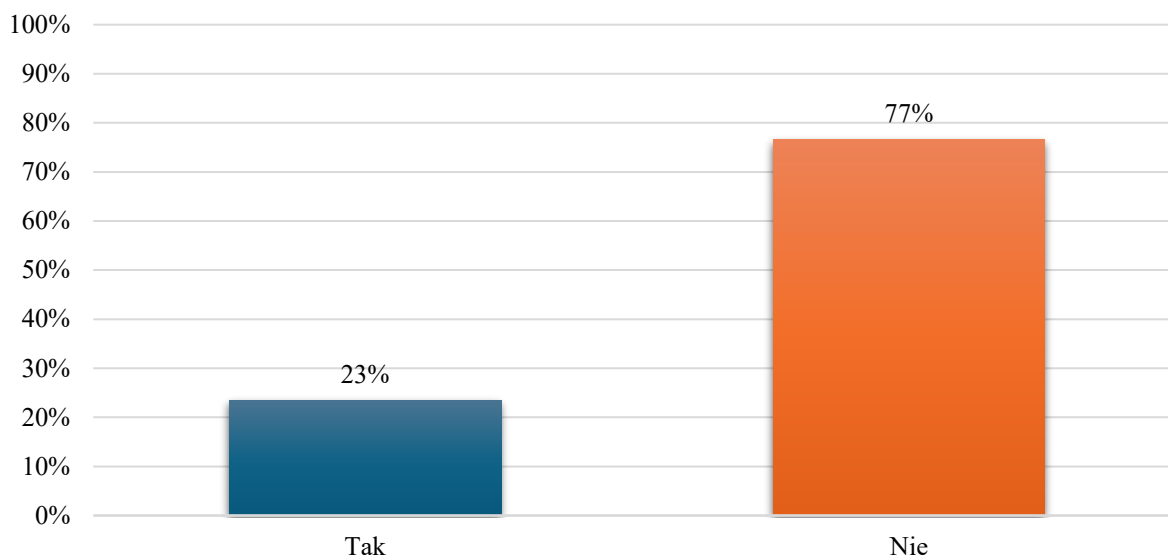
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

System pomocy społecznej

Pomoc społeczna stanowi kluczowy element lokalnej polityki społecznej, ukierunkowany na wspieranie osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, której nie są one w stanie samodzielnie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Działania w tym obszarze koncentrują się na zapewnieniu bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców, wyrównywaniu szans życiowych oraz wspieraniu integracji społecznej poprzez świadczenia, usługi i programy aktywizujące.

Ze świadczeń pomocy społecznej np. w postaci świadczeń z GOPS, dożywiania czy pomocy finansowej kiedykolwiek w życiu skorzystało 23% ankietowanych. Zdaniem pozostałych 77% ankietowanych nie potrzebowali korzystać z tego typu wsparcia.

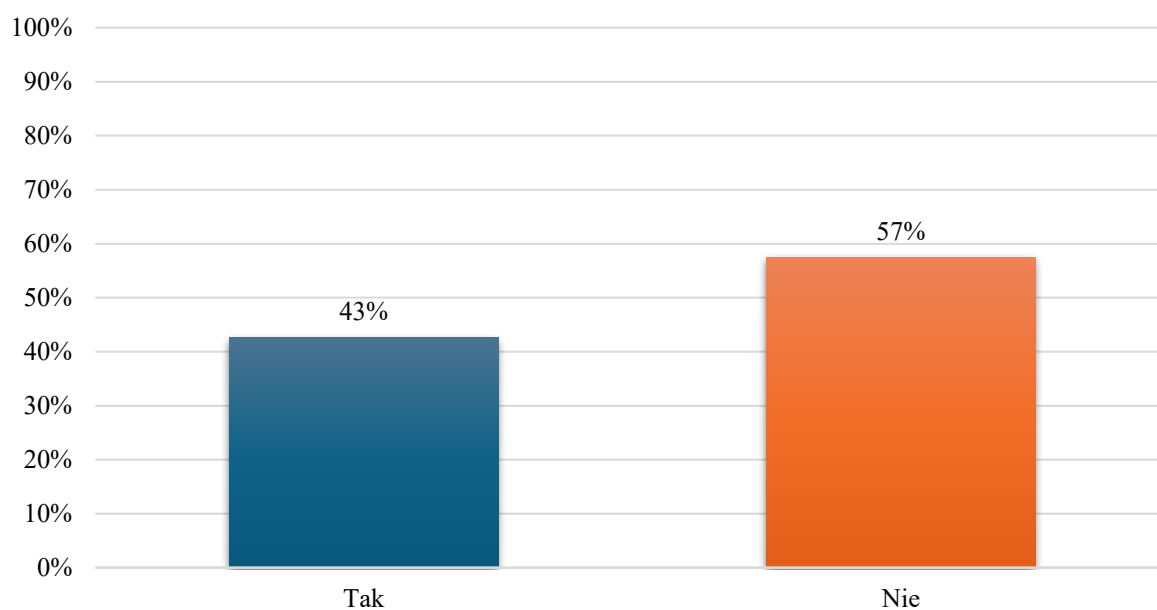
Wykres 25 Czy kiedykolwiek korzystał(a) Pan/ Pani z pomocy społecznej (np. świadczenia z GOPS, dożywianie, pomoc finansowa)?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

Zdaniem 43% ankietowanych pomoc społeczna w gminie Rypin jest wystarczająca. Przeciwnego zdania było analogicznie 57% badanych.

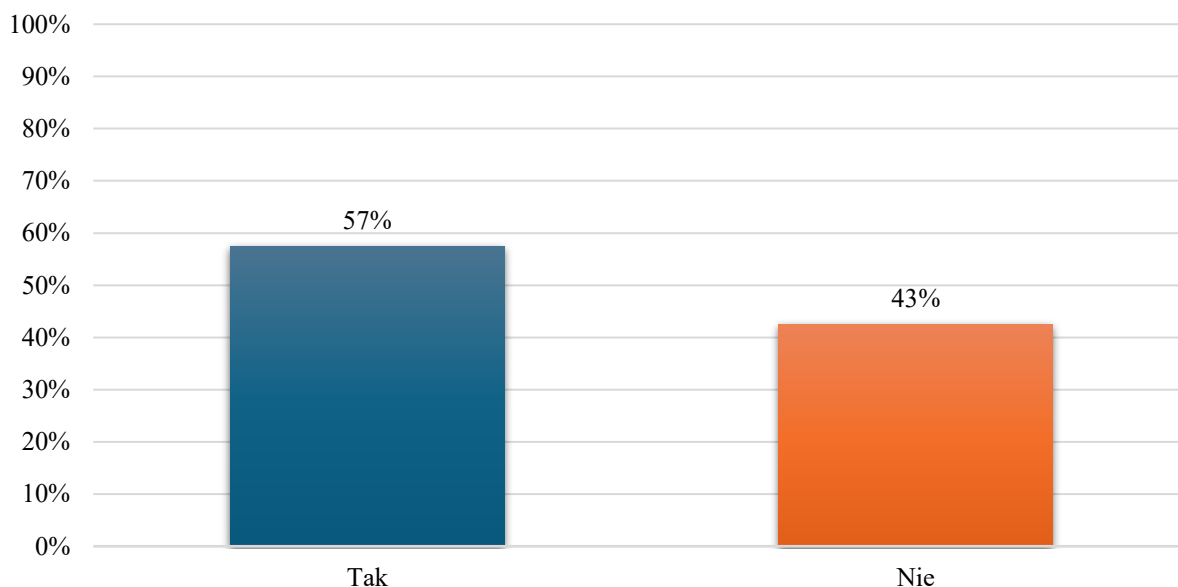
Wykres 26 Czy Pana/ Pani zdaniem pomoc społeczna w gminie jest wystarczająca?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

Według 57% ankietowanych znają osoby, które doświadczają trudnej sytuacji życiowej i nie otrzymują wystarczającego wsparcia. Przeciwnego zdania w tej kwestii było 43% badanych.

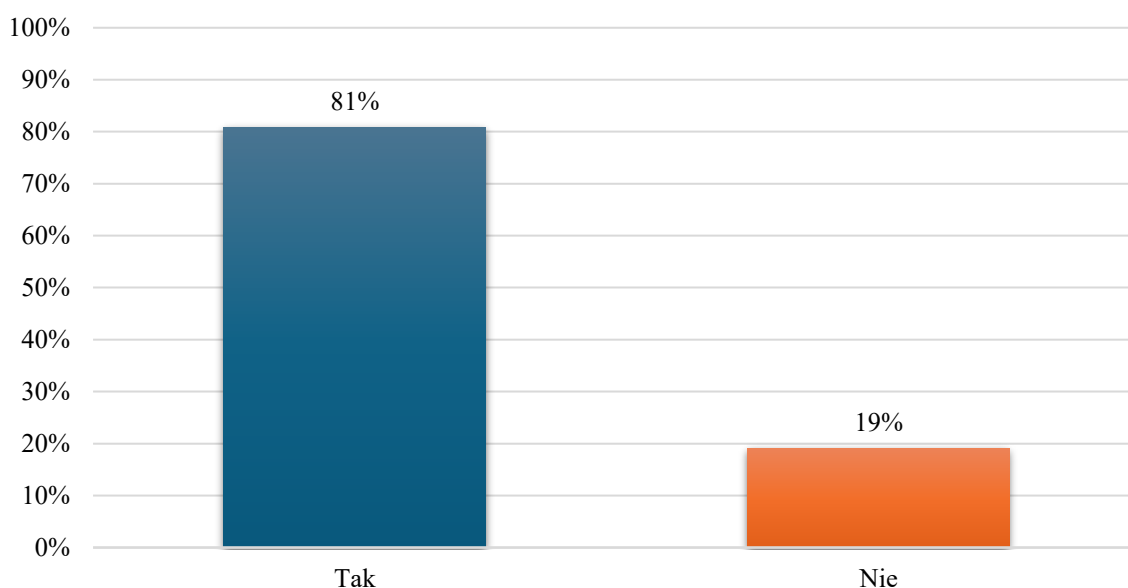
Wykres 27 Czy zna Pan/ Pani osoby, które doświadczają trudnej sytuacji życiowej i nie otrzymują wystarczającego wsparcia?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

Zdecydowana większość badanych – 81% deklaruje, że wie, gdzie można uzyskać pomoc społeczną w gminie. Aczkolwiek 19% respondentów takiej wiedzy nie posiada.

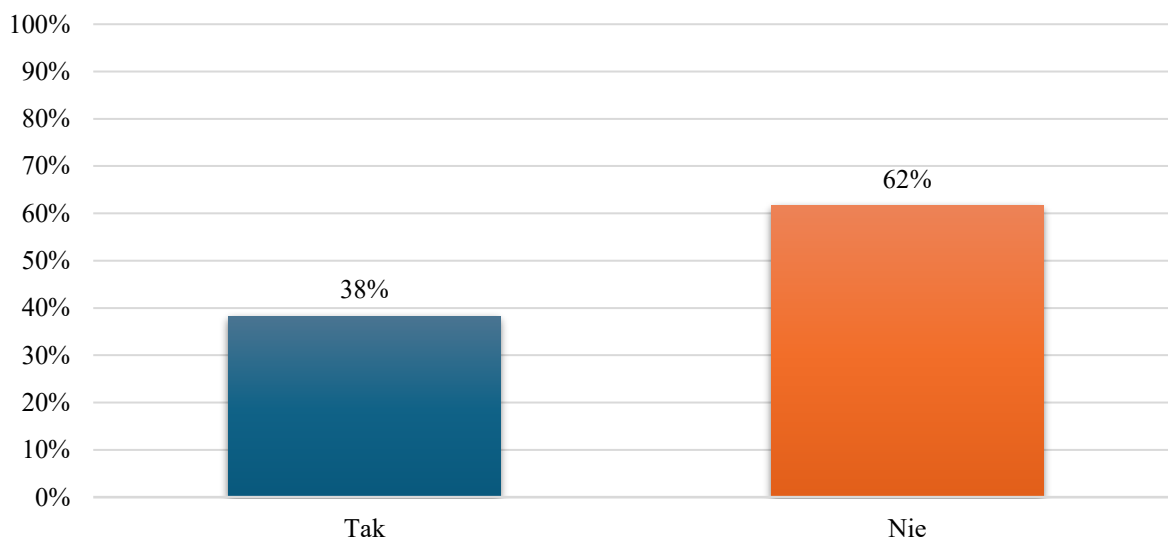
Wykres 28 Czy wie Pan/ Pani, gdzie można uzyskać pomoc społeczną w gminie (np. GOPS, organizacje pozarządowe)?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

Zdaniem 38% badanych, gmina zapewnia odpowiednie wsparcie dla seniorów i osób niesamodzielných. Przeciwnego zdania było 62% ankietowanych, którzy uważają, że wsparcie jest nie wystarczające.

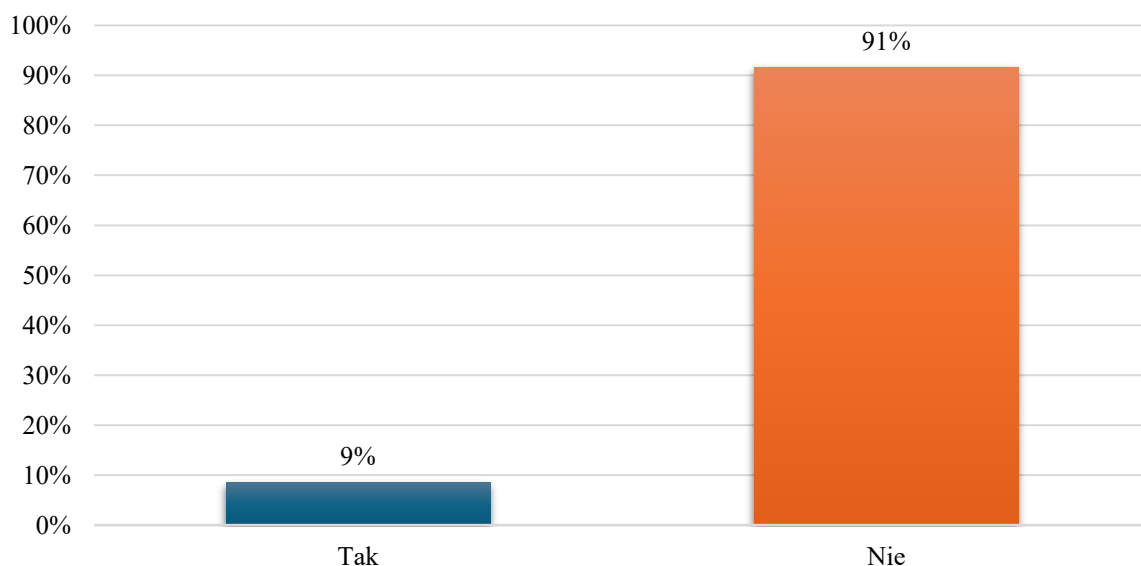
Wykres 29 Czy Pana/ Pani zdaniem gmina zapewnia wystarczające wsparcie dla seniorów i osób niesamodzielných?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

Zdaniem 9% ankietowanych ich bliscy z rodziny korzystali z usług opieki domowej. Przeciwnego zdania było 91% badanych.

Wykres 30 Czy korzystał(a) Pan/ Pani lub ktoś z Pana/ Pani bliskich z usług opieki domowej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Rypin

Pracownicy GKRPA oraz ZI

Pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych stanowi istotny element polityki społecznej państwa, realizowany zarówno przez administrację rządową, jak i jednostki samorządu terytorialnego za pośrednictwem ośrodków pomocy społecznej. Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, działania w tym zakresie opierają się na współpracy partnerskiej z organizacjami pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami i związkami wyznaniowymi, a także z osobami fizycznymi i prawnymi, które mogą posiadać wiedzę o osobach wymagających wsparcia. Skuteczna realizacja zadań pomocy społecznej wymaga rzetelnej diagnozy potrzeb, identyfikacji osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej oraz systematycznej wymiany informacji pomiędzy instytucjami.

W dalszej części rozdziału przedstawiono analizę danych badań ankietowanych zrealizowanych wśród członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Zespołu Interdyscyplinarnego na podstawie opracowanego dokumentu Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych w Gminie Rypin w 2025 r. Celem wspomnianej diagnozy było dostarczenie rzetelnych danych służących planowaniu skutecznych działań profilaktycznych, edukacyjnych i wspierających osoby oraz rodziny dotknięte problemami uzależnień. Badania oparte na opiniach mieszkańców i analizie danych statystycznych pozwalają lepiej zrozumieć potrzeby społeczności lokalnej oraz wskazać obszary wymagające interwencji. Gmina Rypin, realizując zadania z zakresu polityki społecznej, podejmuje zintegrowane działania na rzecz ograniczania problemów uzależnień i promowania zdrowego stylu życia. Diagnoza opiera się na wynikach badań ankietowych przeprowadzonych w drugim kwartale 2025 r. wśród dorosłych mieszkańców, pracowników instytucji oraz dzieci i młodzieży. Analizie poddano zjawiska związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, narkotyków, dopalaczy oraz uzależnień behawioralnych, a także postawy społeczne wobec tych problemów.

Analiza informacji z Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych

Członkostwo w instytucji

Istotną rolę w rozpoznawaniu problemów społecznych na terenie gminy Rypin odgrywają członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego. W przeprowadzonym badaniu uczestniczyło 10 przedstawicieli tych instytucji – 40% stanowili członkowie Komisji, 40% członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego, a pozostałe 20% to osoby działające w obu strukturach. Ich

doświadczenie i obserwacje stanowią cenne źródło informacji na temat aktualnych problemów społecznych występujących w gminie.

Ocena istotności problemów związanych z uzależnieniami

Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Rypin wskazali, że najbardziej istotnym problemem społecznym są uzależnienia behawioralne, w szczególności od Internetu, występujące wśród młodzieży – 90% respondentów uznało je za „bardzo istotne”. Wysoką rangę nadano również problemowi zażywania narkotyków i dopalaczy przez młodzież, który uzyskał 80% wskazań w tej kategorii. Za istotny problem uznano również nadużywanie alkoholu przez osoby dorosłe – 70% badanych określiło to zjawisko jako „istotne”. Wśród innych zauważalnych zagrożeń wskazano używanie e-papierosów oraz ograniczony dostęp do terapii uzależnień, które – mimo zróżnicowanych ocen – pozostają problemami wymagającymi dalszej uwagi. Respondenci zwrócili także uwagę na niski poziom świadomości społecznej w zakresie zagrożeń wynikających z uzależnień, uznając go w 60% za problem „bardzo istotny”.

Zadania GKRPA kluczowe z punktu widzenia polityki społecznej

Zdaniem respondentów, najważniejszym zadaniem Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia – wskazało je 100% badanych. Za istotne uznano również prowadzenie procedury kierowania na leczenie odwykowe, właściwe gospodarowanie środkami finansowymi Komisji oraz realizację działań zgodnych z rekomendacjami Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, każde z tych zadań uzyskało po 50% wskazań. Zdaniem 33% ankietowanych za najbardziej istotne zadanie uważają kontrole oświadczeń o rocznej sprzedaży alkoholu.

Współpraca między GKRPA a ZI oraz realizacja działań

Współpraca między GKRPA a Zespołem Interdyscyplinarnym w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej została oceniona przez badanych jako skuteczna (40%) oraz bardzo skuteczna (40%). Zdaniem 20% ankietowanych jest ona umiarkowanie skuteczna.

W opinii respondentów, do najbardziej efektywnych sposobów zwiększenia skuteczności współpracy pomiędzy Zespołem Interdyscyplinarnym, a Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych należą: regularne spotkania i bieżąca wymiana informacji (60% wskazań) oraz ustalenie wspólnych celów i strategii działania (40%).

Ponadto 30% respondentów wskazało na potrzebę organizowania wspólnych szkoleń dla członków obu instytucji, 20% – na realizację wspólnych projektów i programów

profilaktycznych, natomiast 10% na zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w działania profilaktyczne i wspierające.

Do największych barier utrudniających realizację skutecznych działań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy należą: niski poziom świadomości społecznej dotyczącej skali i konsekwencji problemu (80%), niedobór specjalistów, w szczególności terapeutów i psychologów (70%), a także niewystarczające środki finansowe przeznaczone na realizację działań profilaktycznych i pomocowych (30%).

Znaczna część respondentów (70%) oceniła, że władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego i aktywnie wspierają ich działania. Pozostałe 30% badanych wskazało, że mimo świadomości potrzeb ze strony władz, zakres udzielanego wsparcia jest ograniczony. Żaden z respondentów nie zadeklarował braku poinformowania władz ani braku współpracy, co świadczy o generalnie pozytywnej ocenie relacji pomiędzy instytucjami a samorządem gminnym.

Analiza wskazań respondentów wykazała, że pracownicy instytucjonalni gminy Rypin za najważniejsze działanie w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom uznali realizację programów edukacyjnych w szkołach, które uzyskały 60% wskazań. Wynik ten wskazuje na istotne zapotrzebowanie na edukację młodzieży w zakresie zagrożeń związanych z uzależnieniami.

Pozostałe działania, takie jak współpraca z lokalnymi instytucjami ochrony zdrowia i pomocy społecznej, organizacja kampanii społecznych zwiększających świadomość problematyki uzależnień oraz zapewnienie konsultacji i wsparcia psychologicznego dla rodzin, zostały wskazane przez 70% badanych. Uzyskane wyniki podkreślają potrzebę prowadzenia wieloaspektowych i zintegrowanych działań profilaktycznych, obejmujących edukację młodzieży, wsparcie rodzin oraz aktywizację dorosłych mieszkańców. Wdrażanie takich inicjatyw przyczyni się do skuteczniejszego przeciwdziałania problemom uzależnień na terenie gminy.

Uczniowie szkół podstawowych

W kolejnej części przeanalizowano zrealizowane badanie wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Rypin, które zostało zawarte również w Diagnostyce Lokalnych Zagrożeń Społecznych w Gminie Rypin w 2025 r.

Liczebność grup badanych

W badaniu ankietowanym zrealizowanym na potrzeby wspomnianego dokumentu uczestniczyło 168 uczniów z klas 4-6 oraz 108 uczniów z klas 7-8.

Relacje z rodzicami, nauczycielami oraz rówieśnikami

Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania stanowi kluczowy element skuteczności programów profilaktycznych. Ważnym czynnikiem ochronnym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież są dobre relacje z osobami dorosłymi, które mogą pełnić rolę wsparcia oraz źródła wiedzy i wskazówek wychowawczych.

Badania wśród uczniów szkół podstawowych w gminie Rypin wskazują na wysoki poziom takich relacji z opiekunami: w klasach 4–6, 100% uczniów deklaruje bardzo dobre lub dobre relacje, natomiast w klasach 7–8 – łącznie 95%. Silnym czynnikiem ochronnym jest także pozytywna atmosfera rodzinna i prawidłowe postępowanie wychowawcze rodziców, które ogranicza ryzyko angażowania się dzieci i młodzieży w zachowania ryzykowne i problemowe.

Bardzo dobrze swoje relacje z nauczycielami ocenia 29% uczniów z klas 4-6 i 11% z klas 7-8. Najczęściej ankietowani uczniowie relacje z nauczycielami oceniali jako dobre, tak deklaruje 52% uczniów z klas 4-6 i 63% z klas 7-8. Kolejnym istotnym czynnikiem są relacje z rówieśnikami. Uczniowie szkół podstawowych w Gminie Rypin w większości oceniają je jako bardzo dobre lub dobre: w klasach 4–6 odsetek ten wynosi 97%, natomiast w klasach 7–8 – 85%. Dobre relacje rówieśnicze sprzyjają prawidłowemu rozwojowi społecznemu dzieci i młodzieży oraz stanowią istotny element profilaktyki zachowań ryzykownych.

Substancje psychoaktywne

Ekspansja i globalizacja mediów oraz rynków w istotny sposób wpływa na kształtowanie poglądów, wartości, wyborów i zachowań młodzieży. Współcześnie młodzi ludzie dysponują większą swobodą, szerszymi możliwościami działania oraz częściej własnymi środkami finansowymi. Jednocześnie są coraz bardziej narażeni na presję zewnętrzną oraz agresywne techniki sprzedaży i marketingu, które promują zarówno dobra konsumpcyjne, jak i potencjalnie szkodliwe substancje, w tym alkohol oraz inne środki psychoaktywne.

Badanie wykazało, że 6% uczniów klas 4–6 oraz 41% uczniów klas 7–8 zadeklarowało, że ich rówieśnicy spożywają alkohol. Respondenci zostali również zapytani o miejsca, w których odbywa się spożywanie alkoholu. Najczęściej wskazywano na przebywanie na świeżym powietrzu (SP 4–6: 40%; SP 7–8: 50%), uczestnictwo w imprezach i dyskotekach (SP 4–6: 20%; SP 7–8: 50%) oraz – w przypadku uczniów starszych – w domu (SP 7–8: 18%).

Respondenci wskazywali, że młodzi ludzie sięgają po alkohol przede wszystkim w celu lepszej zabawy (SP 4–6: 20%; SP 7–8: 69%), w celu zaimponowania innym (SP 4–6: 40%; SP 7–8: 41%) oraz dla towarzystwa (SP 4–6: 20%; SP 7–8: 27%). Niepokojącym zjawiskiem jest także sięganie po alkohol w celu zapomnienia o problemach – taki powód wskazało 9% uczniów klas 7–8. Inicjację alkoholową ma za sobą 3% uczniów klas 4–6 oraz 8% uczniów klas 7–8. Uczniowie szkół podstawowych gminy Rypin deklarujący spożywanie alkoholu najczęściej sięgają po piwo, wódkę oraz szampana. Uczniowie wskazywali różnorodne powody sięgania po alkohol, wśród których najczęściej wymieniano ciekawość, nudę, chęć spędzenia czasu w towarzystwie oraz upodobanie do smaku alkoholu. Najczęściej do pierwszej inicjacji alkoholowej wśród uczniów dochodziło w wieku 11–13 lat. Większość uczniów deklaruje świadomość, że każdy może uzależnić się od alkoholu (SP 4–6: 58%; SP 7–8: 72%). Należy jednak zwrócić uwagę, że część badanych błędnie uznała, iż piwo nie jest alkoholem (SP 4–6: 7%; SP 7–8: 4%), co wskazuje na ograniczoną wiedzę w zakresie wpływu alkoholu na zdrowie i samopoczucie człowieka. Analiza wskazań uczniów sugeruje, że alkohol w Gminie Rypin jest stosunkowo łatwo dostępny dla osób niepełnoletnich. Taką opinię wyraziło 2% uczniów klas 4–6 oraz 18% uczniów klas 7–8, którzy wskazali, że znają miejsca w swojej okolicy, gdzie nieletni mogą bez przeszkód nabyć alkohol.

Substancje psychoaktywne w postaci papierosów

Mimo spadku popularności papierosów w społeczeństwie, pozostają one wciąż atrakcyjną używką wśród młodzieży. W związku z tym uczniów zapytano o to, czy ich rówieśnicy palą papierosy oraz czy sami kiedykolwiek próbowali papierosa.

Z przeprowadzonych badań wynika, że 18% uczniów klas 4–6 oraz 65% uczniów klas 7–8 wskazało, że ich rówieśnicy palą papierosy lub e-papierosy. Natomiast 54% młodszych uczniów oraz 17% starszych zadeklarowało, że ich rówieśnicy nie korzystają z wyrobów tytoniowych. Respondentów zapytano również, czy sami palą papierosy. Z przeprowadzonych badań wynika, że inicjację nikotynową przeszło 7% uczniów klas 4–6 oraz 19% uczniów klas 7–8, przy czym 6% młodszych i 15% starszych uczniów deklaruje, że spróbowali palenia tylko jeden raz. Najczęściej wskazywaną przez uczniów, którzy mieli kontakt z nikotyną, przyczyną palenia była chęć spróbowania czegoś nowego.

Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze

Wyniki badania ESPAD wskazują, że wśród polskiej młodzieży znacznie niższe jest rozpowszechnienie używania substancji nielegalnych, takich jak narkotyki i dopalacze, w porównaniu z substancjami legalnymi, przede wszystkim alkoholem i wyrobami tytoniowymi. Większość badanych nigdy nie korzystała z substancji nielegalnych, a wśród

osób, które miały z nimi kontakt, dominują te, które jedynie eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem.

Wyniki badań wskazują, że część uczniów może mieć kontakt z narkotykami lub dopalaczami: 1% uczniów klas 4–6 oraz 15% uczniów klas 7–8 zadeklarowało, że ich rówieśnicy mają doświadczenia z tymi substancjami. Dodatkowo 1% uczniów klas 4–6 oraz 2% uczniów klas 7–8 przyznało, że samodzielnie kiedykolwiek przyjmowało substancje psychoaktywne, w tym narkotyki i dopalacze. W zakresie subiektywnej oceny dostępności narkotyków i dopalaczy, większość uczniów zadeklarowała, że nie potrafi ocenić, czy ich pozyskanie byłoby łatwe czy trudne (SP 4–6: 80%; SP 7–8: 74%). Jednocześnie 7% uczniów młodszych oraz 9% uczniów starszych uznało, że zdobycie tych substancji byłoby łatwe, co może sugerować, że sami uczniowie lub ich rówieśnicy próbowali już podejmować takie próby. Następnie uczniów zapytano, czy znają miejsca w swojej miejscowości, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Większość respondentów nie posiadała takiej wiedzy (SP 4–6: 89%; SP 7–8: 78%), jednakże pojawiły się pojedyncze wskazania uczniów dotyczące lokalizacji, gdzie można nabyć te substancje. Uczniowie, którzy kiedykolwiek przyjmowali narkotyki, wskazali miejsca, w których odbywało się ich zażywanie. Z przeprowadzonej analizy wynika, że uczniowie klas 7–8 najczęściej sięgali po te substancje na terenie szkoły (100%).

Spożywanie napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież

Napoje energetyzujące są popularne wśród dorosłych, młodzieży i dzieci. W Polsce potocznie nazywane „energetykami”, w rzeczywistości nie dostarczają znaczącej ilości energii. Mają na celu zmniejszenie zmęczenia oraz poprawę samopoczucia i wydolności organizmu. Często mylone są z napojami izotonicznymi, które przeznaczone są głównie dla osób aktywnych fizycznie. Ich zadaniem jest zapobieganie odwodnieniu i uzupełnienie elektrolitów. Różnią się składem i działaniem: napoje energetyzujące zawierają cukier, kofeinę i taurynę, pełniąc funkcję pobudzającą, natomiast napoje izotoniczne uzupełniają elektrolity i wspomagają nawodnienie organizmu.

Przeprowadzono badanie dotyczące przekonań uczniów gminy Rypin w zakresie napojów energetyzujących. Wyniki wskazują, że 7% uczniów klas 4–6 oraz 13% uczniów klas 7–8 uważa napoje energetyczne za zdrowe. Ponadto 13% uczniów młodszej grupy oraz 41% uczniów starszej zadeklarowało, że spożywa napoje energetyzujące. Uczniowie deklarujący spożywanie napojów energetyzujących najczęściej wskazywali, że sięgają po nie raz w miesiącu (SP 4–6: 64%; SP 7–8: 64%). Pojawiały się także odpowiedzi dotyczące codziennego spożycia napojów energetyzujących (SP 4–6: 9%; SP 7–8: 4%).

Uzależnienia behawioralne: Internet, smartfon, hazard

Problematyka nieprawidłowego korzystania z komputera i Internetu, w tym jego nadużywania, staje się coraz powszechniejszym zagadnieniem. Komputer i Internet oferują szerszy zakres aktywności – zarówno prorozwojowych, takich jak dostęp do wiedzy, jak i potencjalnie szkodliwych, np. dostęp do treści pornograficznych. Do najpopularniejszych form aktywności online należą gry komputerowe oraz korzystanie z portali społecznościowych. Pomimo że odpowiedzialne korzystanie z komputera i Internetu, również przez dzieci, niesie ze sobą liczne korzyści, należy zwrócić uwagę na zagrożenia wynikające z nadmiernego i pozbawionego kontroli zaangażowania. Poza skrajnymi przypadkami nielegalnego użytkowania sieci, problem dotyczy przede wszystkim negatywnych konsekwencji dla rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży. Nadmierny czas spędzany przed monitorem może wpływać niekorzystnie zarówno na zdrowie fizyczne, jak i na rozwój emocjonalny oraz społeczny młodych użytkowników.

Analiza czasu spędzanego przed komputerem przez uczniów szkół podstawowych Gminy Rypin wykazała, że najczęściej korzystają oni z komputera do 2 godzin dziennie (SP 4–6: 37%; SP 7–8: 22%). Niepokojące są natomiast deklaracje 5% uczniów młodszych oraz 7% uczniów starszych, którzy korzystają z komputera powyżej 6 godzin dziennie. W zakresie korzystania ze smartfonów uczniowie najczęściej deklarują czas 2–3 godzin dziennie (SP 4–6: 50%; SP 7–8: 35%). Niepokojące są natomiast deklaracje 6% uczniów młodszych oraz 28% uczniów starszych, którzy korzystają ze smartfonu powyżej 5 godzin dziennie. Przeprowadzono badanie wśród uczniów dotyczące czasu poświęcanego na gry komputerowe. Wyniki wskazują, że 18% uczniów klas 4–6 oraz 28% uczniów klas 7–8 deklaruje, że nie gra w gry komputerowe. Należy jednak zaznaczyć, że dzieci i młodzież, podobnie jak dorośli, nie zawsze są w stanie dokonać w pełni obiektywnej samooceny swoich negatywnych przyzwyczajeń i nawyków, co może oznaczać, że rzeczywisty odsetek osób niekorzystających z gier komputerowych jest wyższy. W zakresie powodów korzystania z telefonów uczniowie wskazywali następujące aktywności: Uczniowie klas 4–6: oglądanie memów i filmików (31%), słuchanie muzyki (20%), korzystanie z aplikacji (18%). Uczniowie klas 7–8: korzystanie z czatów i portali społecznościowych (37%) oraz słuchanie muzyki (17%). Łącznie 87% uczniów klas 4–6 oraz 72% uczniów klas 7–8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczącego wpływu lub jego oddziaływanie byłoby niewielkie. Jednocześnie 11% uczniów młodszych i 15% uczniów starszych przyznało, że odczułoby brak dostępu do sieci. Ponadto 4% uczniów klas 4–6 oraz 13% klas 7–8 stwierdziło, że korzystanie z Internetu jest dla nich na tyle istotne, że trudno byłoby im funkcjonować bez niego.

Większość uczniów z gminy Rypin nie ma doświadczenia z internetowymi grami na pieniądze (SP 4–6: 85%; SP 7–8: 78%). Niemniej jednak 15% uczniów młodszych oraz 22% uczniów starszych zetknęło się z taką formą hazardu. Poproszono uczniów gminy Rypin o ocenę różnego rodzaju uzależnień, w skali od „bardzo powszechnego” do „nieobecnego”. Za najbardziej rozpowszechnione uzależnienia behawioralne uczniowie uznali uzależnienie od smartfonu (SP 4–6: 23%; SP 7–8: 43%) oraz sieciorholizm (SP 4–6: 19%; SP 7–8: 37%). Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawiono na poniższych wykresach.

Przemoc oraz cyberprzemoc

Zjawisko przemocy wśród młodzieży stanowi rosnący problem wymagający adekwatnych działań profilaktycznych. Agresja ujawniana w szkołach często wynika z doświadczeń przemocy w środowisku domowym, gdzie dzieci przyswajają nieodpowiednie wzorce zachowań interpersonalnych. Przeprowadzone w gminie Rypin ankiety pozwalają na szczegółową analizę nasilania się agresji w środowisku szkolnym.

Uczniowie klas 4–6 i 7–8 szkół podstawowych w gminie Rypin najczęściej deklarują, że nigdy nie doświadczyli przemocy w szkole (odpowiednio 69% i 65%). Przemoc kilka razy w roku występuje u 18% uczniów obu grup wiekowych. Doświadczenie przemocy codziennie jest relatywnie rzadkie i dotyczy 2% uczniów klas 4–6. Analiza wskazań uczniów dotyczących rodzaju doświadczanej przemocy w szkole wykazuje, że częściej występuje przemoc fizyczna niż psychiczna. Analiza wskazań uczniów dotyczących doświadczania przemocy w domu wykazuje, że zjawisko to występuje wśród mieszkańców uczniów, przy czym odsetek wskazań wynosi 1% w klasach 4–6 oraz 6% w klasach 7–8. Z przeprowadzonych badań wynika, że uczniowie szkół w gminie Rypin deklarują występowanie agresji słownej w swoim otoczeniu, przy czym odsetek wskazań wynosi 12% w klasach 4–6 oraz 30% w klasach 7–8.

Z badań wynika, że zjawisko hatingu, potocznie określanego przez uczniów jako „hejtowanie”, występuje wśród uczniów szkół Gminy Rypin. Doświadcza go 23% uczniów klas 4–6 oraz 33% uczniów klas 7–8. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych, bezpośrednio atakujących komentarzy, które są publicznie widoczne w serwisach społecznościowych i często wywołują falę kolejnych negatywnych wpisów. Z badań wynika, że uczniowie szkół Gminy Rypin dość często otrzymują wiadomości zawierające obelgi (SP 4–6: 18%; SP 7–8: 31%), a ich prywatna korespondencja jest udostępniana osobom trzecim (SP 4–6: 13%; SP 7–8: 30%). Wyniki te podkreślają potrzebę prowadzenia szerokiej edukacji w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu, obejmującej m.in. podnoszenie świadomości prawnej, rozwijanie umiejętności ochrony przed zagrożeniami online oraz edukację w zakresie ochrony danych osobowych.

Czas wolny

Czas wolny dzieci to okres pozostający do ich dyspozycji po wypełnieniu obowiązków szkolnych i domowych, przeznaczony na odpoczynek, regenerację fizyczną i psychiczną, zabawę oraz rozwój zainteresowań i zdolności. Największy wpływ na sposób jego organizowania ma rodzina, w szczególności wzorce w niej obowiązujące. To rodzice ponoszą główną odpowiedzialność za kształtowanie u dzieci umiejętności właściwego zagospodarowania czasu wolnego. Wspólne spędzanie czasu, zabawy, gry, spacerów i rozmowy sprzyjają nie tylko efektywnemu wykorzystaniu tego czasu, lecz także wykształceniu u dziecka nawyku jego wartościowego i przyjemnego spędzania. W przypadku młodszych dzieci znaczący wpływ mają osoby dorosłe oraz wzorce przez nie przekazywane.

Uczniowie zostali zapytani o osoby, z którymi najczęściej spędzają czas wolny. Największa część badanych wskazała rodzinę (SP 4-6: 55%; SP 7-8: 24%) oraz znajomych z klasy lub szkoły (SP 4-6: 19%; SP 7-8: 19%).

Podsumowanie badań ankietowych

Dorośli mieszkańcy gminy Rypin

- Większość (79%) mieszkańców deklaruje posiadanie własnego mieszkania lub domu jednorodzinnego.
- 40% ankietowanych mieszkańców uważa, że ich sytuacja mieszkaniowa jest bardzo dobra, a 38% stwierdziło, że jest dobra.
- Według 15% ankietowanych mieszkańców w ich gospodarstwie domowym są osoby niepełnosprawne lub niesamodzielne.
- 66% badanych mieszkańców w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie miało trudności ze znalezieniem pracy lub jej utrzymaniem.
- 49% ankietowanych uważa, że ich obecne wynagrodzenie pozwala, ale z pewnymi trudnościami na zaspokajanie podstawowych potrzeb ich rodzin, a według 15% ankietowanych ich obecne wynagrodzenie zdecydowanie nie wystarcza na pokrycie podstawowych wydatków.
- Według 38% ankietowanych mieszkańców ma utrudniony dostęp do lekarza pierwszego kontaktu, zdaniem 94% dostęp do lekarzy specjalistów w ich gminie nie jest łatwy.
- Sporadycznie (53%) uczestniczy w działaniach organizacji pozarządowych lub lokalnych inicjatywach społecznych.

- 51% ankietowanych mieszkańców uważa poziom bezpieczeństwa w swojej miejscowości jako średni, a 41% uważa go za wysoki.
- Do najpoważniejszych problemów społecznych występujących w gminie ankietowani mieszkańcy najczęściej wskazywali na niewystarczającą opiekę zdrowotną (60%), brak wsparcia dla seniorów i osób niepełnosprawnych (36%), bezrobocie (32%) i uzależnienia od alkoholu, narkotyków i hazardu (30%).
- Zdaniem 57% ankietowanych znają osobiście osoby, które doświadczają trudnej sytuacji życiowej i nie otrzymują wystarczającego wsparcia.
- Zdecydowana większość ankietowanych mieszkańców (89%) zna miejsca w gminie, gdzie można uzyskać stosowną pomoc społeczną.
- Według 62% gmina nie zapewnia wystarczającego wsparcia dla seniorów i osób niesamodzielnych.
- 91% ankietowanych mieszkańców stwierdziło, że nikt z ich bliskich nie korzystał z usług opieki domowej.
- Zdaniem 77% ankietowanych mieszkańców nie korzystali oni z pomocy społecznej
- Według 43% ankietowanych mieszkańców pomoc społeczna oferowana mieszkańcom gminy jest wystarczająca.

Rekomendowane działania dla dorosłych mieszkańców

- Kontynuowanie działań informacyjnych o skutkach zdrowotnych, społecznych i prawnych nadużywania alkoholu oraz mechanizmach uzależnienia (ulotki, broszury, plakaty, bilbordy, nowe media, tablice informacyjne).
- Organizacja szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu i interwencji wobec osób pijących ryzykownie.
- Kampanie edukacyjne dotyczące konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz wzmacnianie postaw braku tolerancji wobec prowadzenia po alkoholu.
- Współpraca z Policją przy rozpowszechnianiu materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych.
- Promocja rzucania palenia i edukacja w zakresie szkodliwości nikotyny.
- Edukacja mieszkańców o zagrożeniach związanych z narkotykami, dopalaczami i hazardem oraz dostępnych instytucjach pomocowych.

Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego

- Najważniejsze problemy wskazane przez GKRPA: uzależnienia behawioralne u młodzieży (np. Internet), zażywanie narkotyków i dopalaczy przez młodzież,

nadużywanie alkoholu przez dorosłych, używanie e-papierosów, brak dostępu do terapii oraz niska świadomość społeczna.

- Najistotniejsze zadania GKRPA: motywowanie do leczenia (100%), kierowanie na leczenie odwykowe (50%), właściwe wydatkowanie środków GKRPA (50%), podejmowanie działań zgodnie z rekomendacjami (50%).
- Współpraca GKRPA z Zespołem Interdyscyplinarnym oceniona jako skuteczna (40%) lub bardzo skuteczna (40%). Najbardziej efektywne sposoby poprawy współpracy: regularne spotkania i wymiana informacji (60%), ustalenie wspólnych celów i strategii (40%).
- Bariery w realizacji działań: niedobór specjalistów, niska świadomość społeczna, brak środków finansowych, niewystarczająca współpraca między instytucjami.
- Ocena współpracy z władzami lokalnymi: pozytywna (70%), częściowo wspierająca (30%).

Rekomendowane działania dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego

- Szkolenia i warsztaty dla dorosłych mieszkańców zwiększające świadomość uzależnień i ich skutków.
- Kampanie społeczne edukujące młodzież i dorosłych w zakresie problematyki uzależnień.
- Zapewnienie wsparcia psychologicznego dla rodzin i łatwiejszy dostęp do terapii.
- Zacieśnienie współpracy GKRPA i ZI poprzez regularne spotkania i wypracowanie wspólnych strategii.
- Wzmocnienie współpracy z instytucjami zdrowia i pomocy społecznej.
- Zwiększenie środków finansowych na działania profilaktyczne oraz zatrudnienie specjalistów (psychologów, terapeutów).

Dzieci i młodzież szkolna

- Spożywanie alkoholu jest obecne – 3% uczniów klas 4–6 i 8% klas 7–8 deklaruje inicjację alkoholową.
- Inicjacja nikotynowa dotyczy 7% młodszych i 19% starszych uczniów. Najczęstsze powody: ciekawość, wpływ znajomych. Dostęp do wyrobów tytoniowych i alkoholu jest stosunkowo łatwy.
- Zażywanie substancji psychoaktywnych: 1% klas 4–6 i 2% klas 7–8.
- Spożycie napojów energetycznych: 7% uczniów klas 4–6 i 13% klas 7–8 uważa je za zdrowe; 13% młodszych i 41% starszych deklaruje ich spożycie.

- Czas spędzany przy komputerze: najczęściej do 2 godzin dziennie (SP 4–6: 37%; SP 7–8: 22%).
- Gry hazardowe online: 15% uczniów klas 4–6 i 23% klas 7–8 ma doświadczenie.
- Przemoc w szkole: uczniowie doświadczają przemocy fizycznej i psychicznej.
- Relacje rodzinne: większość uczniów deklaruje bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami.
- Agresja słowna: występuje wśród uczniów.

Rekomendowane działania dla środowiska szkolnego

Organizacja spotkań, pogadanek, zajęć i warsztatów dla uczniów:

- uświadamiających negatywne skutki używek, rozwijających postawy wolne od uzależnień, asertywność, zdrowy styl życia, zasady bezpiecznego korzystania z Internetu, ochronę danych osobowych, alternatywne formy spędzania czasu, konsekwencje hazardu, budowanie pozytywnego obrazu siebie.

Poszerzanie wiedzy i kompetencji nauczycieli i rodziców poprzez szkolenia i spotkania w zakresie:

- przyczyn uzależnień, charakterystyki substancji psychoaktywnych, roli rodzica i nauczyciela w profilaktyce, skutków uzależnień, komunikacji z dzieckiem, mechanizmów uzależnień behawioralnych, zagrożeń Internetu, nowych zjawisk (sexting, cyberprzemoc), programów kontroli dostępu dzieci do Internetu i komputera.

Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Prognoza zawiera informacje o potrzebach, problemach i zasobach danej społeczności lokalnej, które:

- wynikają z analizy danych opisujących stan społeczności lokalnej w ostatnich latach (z diagnozy sytuacji społecznej),
- uwzględniają tendencje rozwojowe właściwe dla danego kraju, regionu oraz owej społeczności,
- dotyczą okresu, w jakim będzie realizowana Strategia.

Prognozuje się, że cele strategiczne zostaną osiągnięte, a mieszkańcy zostaną zaktywizowani do samodzielnego i konstruktywnego rozwiązywania pojawiających się problemów. Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych

oraz przedstawicieli społeczności lokalnej. Na podstawie dostępnych danych prognozuje się następujący rozwój sytuacji społecznej w gminie Rypin:

- ✓ poprawę dostępności i jakości usług społecznych;
- ✓ dalszy wzrost grupy osób powyżej sześćdziesiątego roku życia, osób z niepełnosprawnościami oraz przewlekle chorych, co będzie miało wpływ na politykę w obszarze ochrony zdrowia i pomocy społecznej;
- ✓ aktywizację społeczną seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz przewlekle chorych;
- ✓ usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej;
- ✓ zwiększenie szans edukacyjnych i rozwojowych dzieci i młodzieży, zwłaszcza tych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- ✓ pogłębianie się problemów w środowisku dzieci i młodzieży- pojawianie się nowych zagrożeń;
- ✓ zatrudnienie dodatkowych specjalistów;
- ✓ utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych, a także specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej;
- ✓ zwiększenie świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie zjawiska przemocy domowej;
- ✓ utrzymywanie się potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy oraz osobom z wyuczoną bezradnością;
- ✓ rozszerzenie działań w formie pracy socjalnej i kontraktów socjalnych;
- ✓ dalszy rozwój infrastruktury opiekuńczej (utworzenie kolejnych miejsc opieki/ zwiększenie liczby miejsc w już istniejących miejscach przedszkolach);
- ✓ zapewnienie pomocy i wsparcia osobom oraz rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, zagrożonym wykluczeniem społecznym;
- ✓ podniesienie poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom, a także zapewnienie pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin;
- ✓ rozwój ekonomii społecznej i dalszą aktywizację społeczności lokalnych;
- ✓ zapewnienie mieszkańcom gminy atrakcyjnej oferty kulturalnej, oświatowej, sportowej i rozrywkowej.

CZĘŚĆ ANALITYCZNA

Analiza SWOT

Analiza SWOT należy do grupy metod zintegrowanych, czyli badających zarówno samą jednostkę, jak również jej otoczenie. Akronim pochodzi od angielskich wyrazów:

- strengths („S”) – siły, atuty, mocne strony),
- weaknesses („W”) – słabości, słabe strony),
- opportunities („O”) – szanse, okazje, korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym),
- threats („T”) – zagrożenia, niekorzystne zjawiska zewnętrzne).

		Czynniki pozytywne	Czynniki negatywne
Czynniki	wewnętrzne	S Mocne strony	W Słabe strony
	zewnętrzne	O Szanse	T Zagrożenia

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w gminie. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań. Analizę SWOT dla gminy Rypin przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10 Analiza SWOT gminy Rypin

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • dobre rozpoznanie przez władze i instytucje lokalne istniejących problemów społecznych w gminie, • współpraca instytucji oświatowych, kulturalnych oraz stowarzyszeń z instytucjami samorządu gminnego, 	<ul style="list-style-type: none"> • starzenie się społeczeństwa, • ujemny przyrost naturalny, • powolny spadek liczby ludności,

• zapewnienie mieszkańcom dostępu do świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej, • realizacja programów osłonowych, • asystentura rodzinna, • realizacja usług opiekuńczych, • aktywność organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy, • regularna organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych, • prowadzenie działalności profilaktycznej w zakresie uzależnień, przeciwdziałania agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży, przemocy domowej, • dobry dostęp do edukacji podstawowej oraz opieki przedszkolnej, • aktywna działalność Biblioteki Publicznej wraz z filiami, • wykwalifikowani pracownicy GOPS, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz GKRPA, stale podnoszący swoje kwalifikacje, • rozbudowana infrastruktura edukacyjna i kulturalna, • funkcjonowanie Punku Konsultacyjnego, • stopniowy wzrost liczby zawieranych kontraktów socjalnych,	• niska atrakcyjność ofert pracy, w szczególności skierowanych do ludzi młodych, • niska stopa życiowa części mieszkańców, • zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemem uzależnień, bezrobocia, długotrwałego ubóstwa i przemocy, • ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów i rehabilitacji, szczególnie dla seniorów i OzN, • brak niektórych form wsparcia: np. mieszkań wspomaganych, specjalistycznych usług opiekuńczych, • brak inicjatywy do podjęcia leczenia ze strony osób uzależnionych, • postawa obojętności części społeczności lokalnej wobec negatywnych zjawisk społecznych, • problem spożywania alkoholu oraz zażywania innych środków psychoaktywnych, a także palenia papierosów wśród dzieci i młodzieży, • problem uzależnień behawioralnych wśród dzieci i młodzieży, • niewystarczająca oferta kulturalna w opinii mieszkańców, • brak wystarczającego wsparcia dla seniorów i osób niesamodzielnych,

<ul style="list-style-type: none"> • otwartość samorządu gminnego na współpracę ze środowiskiem lokalnym, • poziom wynagrodzeń mieszkańców odpowiadający na zaspokojenie podstawowych potrzeb, • pozytywna ocena sytuacji mieszkaniowej, • zadowalająca aktywność społeczna mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> • średni poziom poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych i zagrożeń społecznych, • możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych, • wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy społecznej, • rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą, • samoorganizacja i wzrost aktywności sektora pozarządowego w aplikowaniu o środki zewnętrzne, 	<ul style="list-style-type: none"> • wielopropblemowość w rodzinach korzystających z pomocy społecznej, pojawianie się nowych dotąd nieidentyfikowanych problemów, • niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z nowoczesnych mediów, • wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień, • obniżający się wiek inicjacji alkoholowej i narkotykowej, • rozwarstwianie się społeczeństwa, podział na biednych i bogatych; • bierność i pasywność osób objętych pomocą społeczną,

<ul style="list-style-type: none"> • rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym, • edukacja kulturalna prowadzona wśród dzieci i młodzieży przez instytucje kultury, • zwiększający się poziom świadomości społecznej na temat starzenia się i zdrowego trybu życia, • postępujący rozwój nowych koncepcji walki z problemami społecznymi i metodami funkcjonowania instytucji pomocy społecznej, • wzrost wysokości płacy minimalnej, • szansa zasilenia budżetów NGO ze środków zewnętrznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • występowanie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej, • ograniczenia prawne oraz brak stabilności przepisów, trudności w ich interpretacji, • postępujące zjawisko przemocy szkolnej i agresji, a także autoagresji wśród dzieci i młodzieży, • delegowanie coraz większej ilości zadań władzom lokalnym w nieproporcjonalnej wielkości, w stosunku do wysokości przekazywanych środków finansowych.
---	--

Źródło: opracowanie własne

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

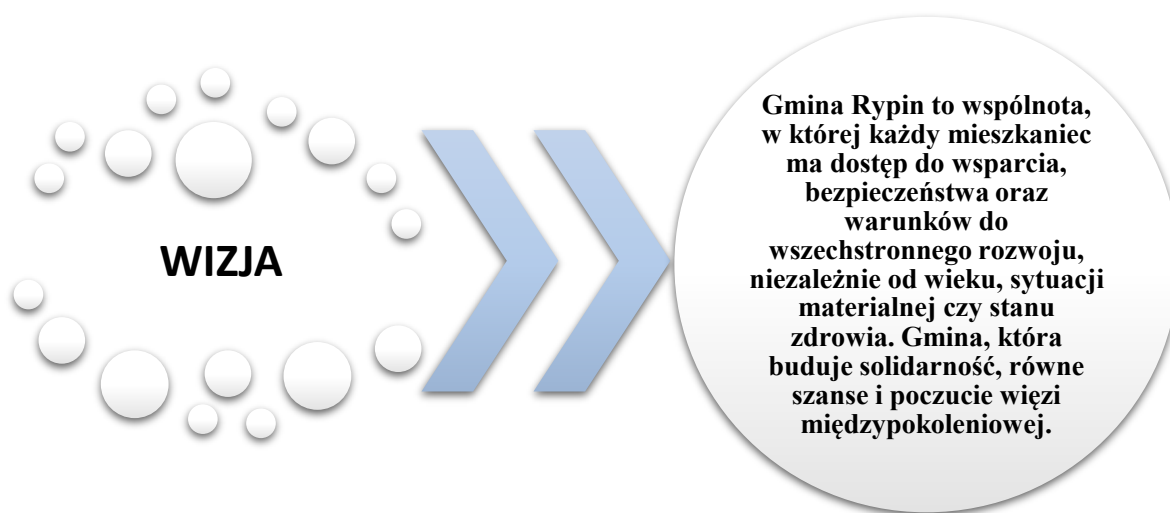
Adresatem Strategii jest ogół społeczności lokalnej. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych wynikających ze specyfiki gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Rypin pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy.

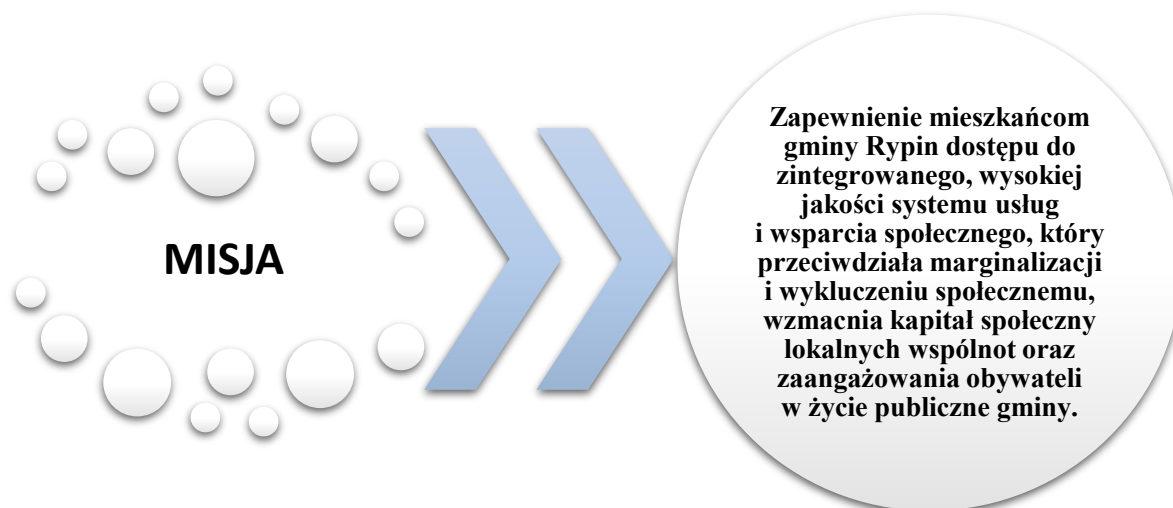
Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2026–2030, co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań.

W Strategii wyróżniono:

- wizję – jest pożądanym obrazem przyszłości, który osoby biorące udział w procesie decyzyjnym pragną wykreować,
- misję – stanowi cel nadrzędny przy planowaniu działań rozwojowych w gminie,
- cele strategiczne – wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwiązywania problemów społecznych w gminie,
- cele operacyjne – są celami szczegółowymi dla celów strategicznych, zawierają propozycje kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Rysunek 2 Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Rypin

Cele i kierunki działań

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie gminy poprzez realizację celów strategicznych i operacyjnych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społecznego w gminie oraz poprawą jakości życia mieszkańców.

Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rypin na lata 2026–2030 opierać się będzie na realizacji czterech celów strategicznych:

Cel strategiczny nr 1: Zapewnienie rodzinom kompleksowego wsparcia w zakresie prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczej i wychowawczej.

Cel strategiczny nr 2: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu wynikającemu z bezrobocia, ubóstwa oraz uzależnień.

Cel strategiczny nr 3: Zapewnienie osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami oraz osobom dotkniętym długotrwałą chorobą wsparcia adekwatnego do ich potrzeb.

Cel strategiczny nr 4: Wspieranie aktywizacji oraz integracji społeczności lokalnej.

I CEL STRATEGICZNY:**ZAPEWNIENIE RODZINOM KOMPLEKSOWEGO WSPARCIA W ZAKRESIE
PRAWIDŁOWEGO WYPEŁNIANIA FUNKCJI OPIEKUŃCZEJ****I WYCHOWAWCZEJ****I CEL OPERACYJNY:**

Rozwój zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin, w szczególności rodzin doświadczających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczej i wychowawczej

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji
1. Inicjowanie i rozwój różnorodnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną, w tym wspieranie wypoczynku rodzinnego oraz organizacja imprez integracyjnych, kulturalnych, festynów, pikników rodzinnych, spektakli, wycieczek i innych działań sprzyjających budowaniu więzi społecznych	<ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych działań mających na celu integrację rodzin oraz liczba ich uczestników
2. Systematyczna współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w zakresie bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży oraz rozwijania współpracy z rodzicami w celu wczesnego rozpoznawania problemów opiekuńczo-wychowawczych	<ul style="list-style-type: none"> liczba wymienionych informacji
3. Rozwój systemu opieki nad dziećmi do lat 3, w tym wspieranie działań sprzyjających godzeniu życia rodzinnego i zawodowego	<ul style="list-style-type: none"> liczba utworzonych miejsc opieki na terenie gminy nad dziećmi do 3 roku życia
4. Upowszechnianie informacji o dostępnych formach wsparcia rodzinnego, w szczególności w zakresie poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz pomocy w sytuacjach kryzysowych	<ul style="list-style-type: none"> liczba rozpowszechnionych informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów
5. Udzielanie kompleksowej pomocy i wsparcia rodzinom znajdującym się w kryzysie, z wykorzystaniem dostępnych form pomocy społecznej i współpracy międzyinstytucjonalnej	<ul style="list-style-type: none"> liczba rodzin korzystających z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego

6. Inicjowanie i realizacja działań edukacyjnych dla rodziców i opiekunów, w tym szkoleń, warsztatów i spotkań ze specjalistami dotyczących rozwiązywania problemów wychowawczych, rozwijania kompetencji rodzicielskich oraz budowania prawidłowych relacji rodzinnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba szkoleń i warsztatów dla rodziców podnoszących ich kompetencje rodzicielskie • liczba osób biorących udział w szkoleniach z zakresu kompetencji rodzicielskich
7. Zapewnienie rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej wsparcia rzeczowego oraz finansowego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną • liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych • liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa
8. Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, w celu wzmocnienia ich samodzielności życiowej i wychowawczej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych pomocą pracowników socjalnych (tzw. praca socjalna)
9. Dążenie do reintegracji rodzin, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, poprzez odbudowywanie środowiska wychowawczego umożliwiającego powrót dziecka do rodziny naturalnej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej
10. Organizowanie i wdrażanie programów socjoterapii dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci korzystających z programów socjoterapii
11. Organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w szczególności z rodzin zagrożonych dysfunkcją, w celu wspierania ich rozwoju społecznego i zainteresowań.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci z rodzin dysfunkcyjnych biorących udział w alternatywnych formach spędzania wolnego czasu
12. Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących w obszarze wspierania rodziny, poprzez organizację szkoleń, kursów i innych form doskonalenia zawodowego	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób pracujących w obszarze wspierania rodziny objętych szkoleniami
<p>Jednostka realizująca: Gmina Rypin, Rada Gminy jako organ uchwalodawczy i Wójt jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA, GBP.</p> <p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, PCPR, służba zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół.</p> <p>Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.</p>	

II CEL OPERACYJNY:**Wspomaganie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży**

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji
1. Prowadzenie oraz wspieranie działalności placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, funkcjonujących w formie opiekuńczej (np. świetlice, kluby, ogniska wychowawcze, koła zainteresowań), specjalistycznej lub pracy podwórkowej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba placówek wsparcia dziennego • liczba dzieci korzystających z zajęć organizowanych w placówkach wsparcia dziennego
2. Rozszerzanie oferty oraz rozwój infrastruktury sprzyjającej aktywnemu spędzaniu czasu wolnego przez dzieci i młodzież, w szczególności w obszarze kultury, sportu i rekreacji m.in. poprzez organizację konkursów, zawodów oraz imprez międzyszkolnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba klubów i stowarzyszeń sportowych • liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych • liczba działań aktywizujących dzieci i młodzież w szczególności w zakresie rekreacji i sportu
3. Realizacja kampanii oraz zajęć profilaktycznych ukierunkowanych na przeciwdziałanie uzależnieniom od substancji psychoaktywnych i uzależnieniom behawioralnym, a także na promocję zdrowego stylu życia; kontynuacja realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych w szkołach	<ul style="list-style-type: none"> • liczba programów profilaktycznych z zakresu uzależnienia od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych oraz promujących zdrowy styl życia
4. Podnoszenie jakości kształcenia oraz wsparcia wychowawczego w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie zawodowe nauczycieli i pedagogów szkolnych oraz doposażenie szkół w niezbędny sprzęt dydaktyczny	<ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów szkolnych wyposażonych w nowy sprzęt i narzędzia edukacyjne • liczba nauczycieli podnoszących swoje kompetencje
5. Organizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych w atrakcyjnych dla dzieci i młodzieży formach, służących rozwijaniu wiedzy, umiejętności, pasji i zainteresowań oraz kształtowaniu umiejętności twórczego i konstruktywnego spędzania czasu wolnego	<ul style="list-style-type: none"> • liczba prowadzonych zajęć pozalekcyjnych oraz liczba dzieci biorących w nich udział
6. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, w tym poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. z udziałem	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci i młodzieży otrzymujących stypendia i zasiłki szkolne

wolontariuszy) oraz przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych	
7. Prowadzenie warsztatów, szkoleń i zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania agresji, konfliktom i przemocy rówieśniczej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych warsztatów dla dzieci i młodzieży z zakresu wzmacniania umiejętności społecznych
8. Realizacja działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych
9. Zwiększanie dostępności edukacji dla uczniów z niepełnosprawnościami, m.in. poprzez prowadzenie nauczania indywidualnego, rozwój edukacji włączającej oraz eliminowanie barier architektonicznych w placówkach oświatowych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci objętych nauczaniem indywidualnym • liczba zlikwidowanych barier architektonicznych na terenie placówek oświatowych
<p>Jednostka realizująca: Gmina Rypin, Rada Gminy jako organ uchwalodawczy i Wójt jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA, placówki oświatowe, GBP.</p> <p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, PCPR, służba zdrowia, Policja, Kościół.</p> <p>Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.</p>	

III CEL OPERACYJNY:

Przeciwdziałanie przemocy domowej oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym obszarze.

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji
1. Udzielanie pomocy rodzinom doświadczającym przemocy w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty”	<ul style="list-style-type: none"> • liczba założonych Niebieskich Kart • liczba osób doznających przemocy domowej • liczba osób stosujących przemoc domową
2. Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych poprzez rozpowszechnianie materiałów (plakatów, broszur, ulotek) dotyczących praw osób doświadczających przemocy, dostępnych form pomocy oraz instytucji i podmiotów udzielających wsparcia	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rozpowszechnionych informacji na temat działań podejmowanych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej
3. Świadczenie pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy	<ul style="list-style-type: none"> • liczba udzielonych konsultacji oraz liczba osób, którym ich udzielono

oraz osobom stosującym przemoc, w tym w formie poradnictwa medycznego, prawnego, psychologicznego, pedagogicznego i socjalnego	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej
4. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową bezpiecznych miejsc pobytu w ośrodkach wsparcia oraz innych placówkach udzielających schronienia i pomocy	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia
5. Kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych oraz motywowanie do zmiany zachowań	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób skierowanych do udziału w programie
6. Współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy na terenie gminy i powiatu w celu koordynacji działań i zwiększenia ich skuteczności	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podmiotów współpracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej
7. Podnoszenie kompetencji przedstawicieli instytucji i służb zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy poprzez organizację szkoleń, warsztatów i wymianę doświadczeń	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formach szkoleniowych
8. Organizowanie warsztatów, szkoleń i spotkań edukacyjnych dla różnych grup społecznych (m.in. młodzieży, rodzin, pracowników instytucji pomocowych) w celu zwiększenia wiedzy i umiejętności w zakresie przeciwdziałania przemocy	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób biorących udział w warsztatach/ szkoleniach
9. Podnoszenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej oraz sposobów reagowania poprzez organizację lokalnych inicjatyw, kampanii informacyjnych oraz udział w ogólnopolskich akcjach społecznych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba akcji społecznych/ kampanii na temat przeciwdziałania przemocy domowej
10. Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy domowej w celu identyfikacji potrzeb, planowania działań profilaktycznych i oceny skuteczności podejmowanych interwencji	<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie np. poprzez weryfikację sprawozdawczości z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej
<p>Jednostka realizująca: Gmina Rypin, Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA, ZI.</p> <p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, służba zdrowia, Policja, placówki oświatowe, sądy i prokuratura.</p>	

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

II CEL STRATEGICZNY: PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU WYNIKAJĄCEGO Z BEZROBOCIA, UBÓSTWA ORAZ UZALEŻNIEŃ

I CEL OPERACYJNY:

Przeciwdziałanie i łagodzenie skutków bezrobocia

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji
1. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, obejmująca m.in.: upowszechnianie ofert pracy, przekazywanie informacji o wolnych miejscach pracy, świadczenie usług poradnictwa zawodowego, organizowanie szkoleń, przygotowania zawodowego dorosłych i staży, a także realizację robót publicznych, prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych oraz zatrudnienia socjalnego.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób korzystających z form przeciwdziałania bezrobociu realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy • liczba bezrobotnych skierowanych do prac społecznie użytecznych • liczba bezrobotnych skierowanych do robót publicznych • liczba bezrobotnych odbywających staż
2. Promowanie przedsiębiorczości i ekonomii społecznej, w tym wsparcie osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej lub założenie spółdzielni socjalnej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba założonych podmiotów gospodarczych z siedzibą na terenie gminy
3. Realizacja pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny, mającej na celu aktywizację i wsparcie w powrocie na rynek pracy	<ul style="list-style-type: none"> • liczba kontraktów socjalnych zawartych z osobami bezrobotnymi
4. Zapewnienie świadczeń dla osób i rodzin, których głównym problemem jest bezrobocie, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób dotkniętych problemem bezrobocia objętych pomocą materialną i niematerialną
5. Opracowywanie i wdrażanie projektów oraz programów mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo	<ul style="list-style-type: none"> • liczba programów/ projektów skierowanych do osób bezrobotnych
6. Podejmowanie działań w celu pozyskania inwestorów i tworzenia nowych miejsc pracy, obejmujące m.in. promocję gminy, przygotowanie	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podjętych działań

terenów pod działalność gospodarczą oraz oferowanie ulg podatkowych dla inwestorów	
7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych, w celu realizacji wspólnych działań aktywizacyjnych i integracyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań podjętych wspólnie z partnerami społecznymi, w tym NGO
<p>Jednostka realizująca: Gmina Rypin, Rada Gminy jako organ uchwalodawczy i Wójt jako organ wykonawczy, GOPS.</p> <p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, PCPR, PUP.</p> <p>Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.</p>	

II CEL OPERACYJNY:

Poprawa warunków życia osób i rodzin borykających się z problemem ubóstwa

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji
1. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej oraz świadczenie poradnictwa specjalistycznego dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa oraz formy ich wsparcia
2. Realizacja pracy socjalnej z osobami ubogimi, w tym poprzez zawieranie kontraktów socjalnych, mającej na celu wspieranie samodzielności i zaradności	<ul style="list-style-type: none"> • liczba kontraktów socjalnych zawartych z osobami korzystającymi z pomocy społecznej z powodu ubóstwa
3. Podejmowanie działań wspierających rozwój kompetencji mieszkańców w zakresie zaradności życiowej, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych działaniami
4. Realizacja programów osłonowych służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich, obejmujących m.in. dożywianie w trakcie nauki szkolnej, zapewnienie odzieży i artykułów szkolnych, a także organizację wypoczynku podczas ferii letnich i zimowych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci z rodzin o niskich dochodach, którym zorganizowano wypoczynek w czasie ferii letnich i zimowych • liczba dzieci z rodzin o niskich dochodach, które dożywiano w trakcie nauki w szkole
5. Udzielanie wsparcia w zakresie mieszkalnictwa i zatrudnienia oraz świadczenie pomocy rzeczowej osobom usamodzielnianym, opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób, które otrzymały lokal socjalny

6. Świadczenie pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów, mającej na celu wyrównywanie szans edukacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów
7. Rozwój współpracy z podmiotami trzeciego sektora oraz Kościołem, działającymi na rzecz osób ubogich i bezdomnych, w zakresie realizacji wspólnych działań pomocowych i integracyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba współpracujących organizacji pozarządowych i innych partnerów społecznych na rzecz osób ubogich i bezdomnych
8. Organizowanie i wspieranie zbiórek oraz akcji charytatywnych na rzecz osób ubogich i bezdomnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zorganizowanych zbiórek i akcji charytatywnych na rzecz osób ubogich
9. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, obejmujących pracę socjalną, udzielanie wsparcia finansowego i rzeczowego, opracowanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz zapewnienie schronienia	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezdomnych korzystających ze schronienia interwencyjnego • liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności • liczba osób bezdomnych, którym udało się wyjść z bezdomności
10. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy w celu wczesnego wykrywania zagrożeń i planowania adekwatnych działań	<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań monitorujących bezpieczeństwo socjalne mieszkańców
11. Tworzenie i adaptacja mieszkań przeznaczonych na potrzeby pomocy społecznej, w tym dla osób usamodzielnianych i zagrożonych bezdomnością	<ul style="list-style-type: none"> • liczba nowoutworzonych mieszkań komunalnych
<p>Jednostka realizująca: Gmina Rypin, Rada Gminy jako organ uchwalodawczy i Wójt jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA.</p> <p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, PCPR, służba zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół.</p> <p>Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.</p>	

III CEL OPERACYJNY:

Skuteczny system profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami.

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji
1. Podejmowanie działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży, obejmujących zarówno edukację w zakresie	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych skierowanych do dzieci

zdrowego stylu życia, jak i organizację konstruktywnego spędzania czasu wolnego	i młodzieży oraz liczba osób biorących w nich udział
2. Upowszechnianie wiedzy o zagrożeniach związanych z uzależnieniami oraz promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci, młodzieży i dorosłych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej oraz liczba ich uczestników
3. Wspieranie działalności instytucji, stowarzyszeń oraz osób fizycznych prowadzących działania profilaktyczne w zakresie uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podmiotów, którym udzielono wsparcia
4. Współpraca z podmiotami publicznymi i pozarządowymi w zakresie realizacji programów edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podmiotów, z którymi współpracuje samorząd w zakresie profilaktyki uzależnień
5. Udzielanie pomocy materialnej rodzinom z problemem uzależnienia, w oparciu o przeprowadzone wywiady środowiskowe i analizę potrzeb	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna
6. Organizacja i wsparcie lokalnych grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz ich rodzin, wspomagających proces zdrowienia i reintegracji społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba grup wspierających osoby uzależnione i współuzależnione na terenie gminy
7. Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego, w którym osoby z problemami uzależnień oraz ich rodziny mogą uzyskać natychmiastową pomoc, porady oraz skierowanie do odpowiednich placówek terapeutycznych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób korzystających z pomocy Punktu konsultacyjnego (w tym liczba uzależnionych)
8. Upowszechnianie informacji o dostępnych formach wsparcia oraz instytucjach udzielających pomocy osobom dotkniętym uzależnieniami	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rozpowszechnionych informacji
9. Monitorowanie i diagnozowanie problematyki alkoholowej, narkotykowej oraz uzależnień behawioralnych na terenie gminy, ze szczególnym uwzględnieniem pojawiania się nowych rodzajów uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podjętych działań mających na celu monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień
10. Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych, w celu ograniczenia dostępności alkoholu oraz przestrzegania przepisów prawa	<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych

dotyczących sprzedaży osobom poniżej 18 r.ż.	
11. Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców, obejmujących zagadnienia związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom i wspieraniem wychowania bezpiecznego dla dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych
<p>Jednostka realizująca: Gmina Rypin, Rada Gminy jako organ uchwalodawczy i Wójt jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA, GBP.</p> <p>Partnerzy: Zespół Interdyscyplinarny, instytucje rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, PCPR, służba zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościoł.</p> <p>Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.</p>	

III CEL STRATEGICZNY:

ZAPEWNIENIE OSOBOM STARSZYM, Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI ORAZ DOTKNIĘTYM DŁUGOTRWAŁĄ CHOROBA WSPARCIA ADEKTWANEGO DO ICH POTRZEB

I CEL OPERACYJNY:

Zapewnienie godnych warunków życia dla osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz dotkniętych długotrwałą chorobą

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji
1. Podejmowanie działań mających na celu dostosowanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	<ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów infrastruktury gminnej (w tym nowo powstałych) dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami
2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób starszych, przewlekle chorych oraz osób z niepełnosprawnościami, w tym wspieranie ich inicjatyw i działań	<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi
3. Organizowanie i wspieranie wolontariatu na rzecz seniorów, osób z niepełnosprawnością oraz przewlekle chorych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób w wieku senioralnym, przewlekle chorych i z niepełnosprawnościami objętych wolontariatem
4. Inicjowanie i wdrażanie programów wsparcia i osłonowych dla osób w wieku senioralnym, przewlekle chorych oraz osób z niepełnosprawnościami	<ul style="list-style-type: none"> • liczba programów osłonowych skierowanych do osób w wieku senioralnym, przewlekle chorych i z niepełnosprawnościami

5. Kierowanie osób z niepełnosprawnością do środowiskowych domów samopomocy, w tym organizacja transportu oraz zabezpieczenie środków na pokrycie kosztów dowozu	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób z niepełnosprawnością skierowanych do środowiskowych domów samopomocy
6. Rozwój usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, pielęgnację zleconą przez lekarza oraz w miarę możliwości, umożliwienie kontaktów z otoczeniem	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych usługami opiekuńczymi • liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych
7. Organizowanie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, w tym specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi; • liczba zrealizowanych godzin specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
8. Kierowanie osób do Domów Pomocy Społecznej oraz pokrywanie związanych z tym kosztów zgodnie z obowiązującymi przepisami	<ul style="list-style-type: none"> • liczba mieszkańców przebywających w Domach Pomocy Społecznej
9. Organizacja i finansowanie programów szkoleniowo-doradczych, mających na celu aktywizację zawodową osób starszych, przewlekle chorych oraz z niepełnosprawnościami	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób z niepełnosprawnościami, przewlekle chorych oraz emerytów biorących udział w programach mających na celu aktywizację zawodową
10. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym likwidacji barier, poszerzenia oferty rehabilitacyjnej, zapewnienia dostępu do sprzętu rehabilitacyjnego oraz wsparcia w utrzymaniu zatrudnienia	<ul style="list-style-type: none"> • liczba miejsc pracy na terenie gminy dla osób z niepełnosprawnościami
11. Udzielanie ustawowej pomocy materialnej osobom starszym, przewlekle chorym oraz osobom z niepełnosprawnościami	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych ustawową pomocą materialną, w tym z uwagi na niepełnosprawność i długotrwałą chorobę
12. Podnoszenie kompetencji zawodowych pracowników	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób biorących udział w warsztatach, szkoleniach

obsługujących osoby starsze, przewlekle chore i niepełnosprawne, w tym pracowników Urzędu Gminy oraz Ośrodka Pomocy Społecznej	wzmacniających kompetencje zawodowe
13. Upowszechnianie informacji o uprawnieniach oraz dostępnych formach pomocy przysługujących osobom starszym, przewlekle chorym i niepełnosprawnym oraz ich rodzinom	<ul style="list-style-type: none"> liczba rozpowszechnionych informacji
<p>Jednostka realizująca: Gmina Rypin, Rada Gminy jako organ uchwalodawczy i Wójt jako organ wykonawczy, GOPS.</p> <p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, PFRON, PCPR, służba zdrowia, PUP.</p> <p>Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.</p>	

II CEL OPERACYJNY:

Wzrost aktywności społeczno-kulturalnej seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz dotkniętych długotrwałą chorobą

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji
1. Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia, służących integracji społecznej oraz rozwijaniu kompetencji i umiejętności seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz dotkniętych długotrwałą chorobą	<ul style="list-style-type: none"> liczba seniorów, osób przewlekle chorych oraz osób z niepełnosprawnościami uczestniczących w zajęciach
2. Rozwój oferty wsparcia seniorów, w tym organizacja miejsc spotkań i zrzeszania się seniorów oraz wspieranie działalności Klubów Seniora	<ul style="list-style-type: none"> liczba uczestników klubu seniora; liczba klubów seniora
3. Tworzenie warunków do integracji społecznej osób starszych, przewlekle chorych i osób z niepełnosprawnościami, poprzez realizację projektów socjalnych oraz programów dedykowanych tym grupom	<ul style="list-style-type: none"> liczba zrealizowanych projektów/programów skierowanych do seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz długotrwale chorych oraz liczba ich uczestników
4. Organizacja przedsięwzięć integracyjnych o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz przewlekle chorych	<ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych wydarzeń mających na celu integrację seniorów, osób z niepełnosprawnościami, przewlekle chorych oraz lokalnej społeczności

5. Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz przewlekle chorych, poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek i broszur	<ul style="list-style-type: none"> ilość udostępnionych dla mieszkańców publikacji i informacji przydatnych dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami, przewlekle chorych
6. Zacieśnianie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz przewlekle chorych	<ul style="list-style-type: none"> liczba organizacji działających aktywnie na rzecz integracji społecznej osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz długotrwale chorych
7. Organizacja i finansowanie programów oraz imprez informacyjnych, mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat problemów, potrzeb i sytuacji seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz przewlekle chorych	<ul style="list-style-type: none"> liczba przeprowadzonych programów i imprez oraz liczba ich uczestników
<p>Jednostka realizująca: Gmina Rypin, Rada Gminy jako organ uchwalodawczy i Wójt jako organ wykonawczy, GOPS, GBP.</p> <p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, PFRON, PCPR, placówki oświatowe.</p> <p>Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.</p>	

IV CEL STRATEGICZNY:

WSPIERANIE AKTYWIZACJI ORAZ INTEGRACJI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

I CEL OPERACYJNY:

Integracja środowiska lokalnego oraz wzrost udziału mieszkańców w rozwiązywanie problemów społecznych

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji
1. Prowadzenie konsultacji z mieszkańcami oraz organizacjami pozarządowymi, w formie m.in. spotkań otwartych, debat, warsztatów obywatelskich oraz badań ankietowych, w sytuacjach przewidzianych przepisami prawa oraz we wszelkich sprawach istotnych dla społeczności, w sposób zapewniający powszechnie	<ul style="list-style-type: none"> liczba przeprowadzonych konsultacji

uczestnictwo osób fizycznych i organizacji	
2. Promowanie wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej wśród mieszkańców, poprzez organizowanie akcji informacyjnych, spotkań, współpracę z placówkami oświatowymi oraz wspieranie działalności grup młodzieżowych i organizacji wolontarystycznych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba mieszkańców angażujących się w wolontariat
3. Organizacja wydarzeń, imprez i uroczystości o zasięgu sołeckim lub gminnym, związanych ze świętami narodowymi, religijnymi, ważnymi rocznicami oraz lokalnymi tradycjami i zwyczajami, sprzyjających budowaniu tożsamości i poczucia przynależności do wspólnoty	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wydarzeń społeczno-kulturalnych skierowanych do społeczności lokalnej;
4. Rozwój infrastruktury i warunków sprzyjających aktywności mieszkańców gminy w zakresie sportu i rekreacji	<ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów sportowych i rekreacyjnych
5. Zapewnienie całorocznej oferty kulturalnej dla mieszkańców, obejmującej dostęp do wydarzeń artystycznych, edukacyjnych i społecznych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba cyklicznych wydarzeń kulturalnych
<p>Jednostka realizująca: Gmina Rypin, Rada Gminy jako organ uchwalodawczy i Wójt jako organ wykonawczy, GOPS, GBP.</p> <p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, Kościół.</p> <p>Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.</p>	

II CEL OPERACYJNY:

Rozwój sektora ekonomii społecznej

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji
1. Wsparcie organizacji pozarządowych oraz jednostek samorządowych w procesie tworzenia i utrzymania podmiotów ekonomii społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba nowopowstałych podmiotów ekonomii społecznej • liczba podmiotów ekonomii społecznej, którym udzielono wsparcia
2. Promowanie dobrych praktyk i modelowych działań podejmowanych w obszarze ekonomii społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba kampanii społecznych promujących podmioty ekonomii społecznej

3. Rozwijanie przedsiębiorczości społecznej wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań promujących przedsiębiorczość społeczną wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
4. Tworzenie i rozwijanie sieci podmiotów współpracujących na rzecz środowiska lokalnego, obejmujące edukację, aktywizację oraz animację przedstawicieli instytucji, organizacji pozarządowych, mieszkańców i grup nieformalnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podmiotów ekonomii społecznej na terenie gminy
<p>Jednostka realizująca: Gmina Rypin, Rada Gminy jako organ uchwalodawczy i Wójt jako organ wykonawczy, GOPS.</p> <p>Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, Kościół.</p> <p>Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.</p>	

Monitoring i ewaluacja w procesie wdrażania Strategii

Monitoring pozwala określić, czy strategia jest wdrażana zgodnie z przyjętymi założeniami i wskazuje, czy istnieje potrzeba wprowadzenia odpowiednich korekt, aby osiągnąć zakładane efekty. W praktyce system monitoringu polega na systematycznym zbieraniu, gromadzeniu i przetwarzaniu danych dotyczących stopnia realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przy wykorzystaniu wskaźników monitoringowych, które pozwalają zmierzyć zmiany i porównać osiągnięte rezultaty z tymi, które zakładaliśmy. Monitorowanie SRPS powinno odbywać się na różnych poziomach strategii, tj. w kontekście zaplanowanych celów, działań, budżetu oraz rezultatów. Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Rypin jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rypinie.

W celu stworzenia całościowego obrazu realizowanych działań na rzecz poprawy sytuacji w gminie niezbędne jest tworzenie, przekazywanie i analizowanie corocznie poniższych informacji:

- 1) Oceny zasobów pomocy społecznej,
- 2) Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- 3) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- 4) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej,

- 5) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny,
- 6) Sprawozdanie ze współpracy gminy Rypin z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

W latach obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do końca kwietnia każdego roku za rok poprzedzający każda jednostka, która współuczestniczy (jest odpowiedzialna lub jest partnerem) w realizacji celów sporządzi sprawozdania z realizacji wyżej wymienionych programów i projektów (dotyczących problemów społecznych) oraz osiągniętych rezultatów. Sprawozdania przekazywane będą do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rypinie jako do jednostki koordynującej, który po analizie przygotuje i przedstawi raport z realizacji Strategii Radzie Gminy. Corocznie sporządzany będzie skrócony raport z realizacji Strategii (na podstawie oceny wskaźników realizacji Strategii w ramach poszczególnych działań).

Sprawozdania ze stopnia realizacji poszczególnych programów i projektów służyć będą bieżącemu monitoringowi realizacji Strategii oraz będą pomocne przy przeprowadzaniu ewaluacji Strategii, a także ewentualnej aktualizacji jej celów i kierunków działań.

Ewaluacja stanowi istotne narzędzie w diagnozowaniu problemów i potrzeb społecznych, wymagających większych nakładów w kontekście osiągnięcia założonych celów strategicznych. To źródło wiedzy niezbędnej do formułowania pogłębionych ocen wdrażania strategii. W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ewaluacja powinna być traktowana jako element horyzontalny – występujący we wszystkich częściach strategii.

Ewaluacja ilościowa przeprowadzana będzie na podstawie analizy danych liczbowych pochodzących ze sprawozdań podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Analiza ta określi poziom realizacji poszczególnych zadań.

Ewaluacja jakościowa polegała będzie na ocenie:

- efektywności wdrażania Strategii (czy nakłady czasowe, ludzkie i finansowe zaangażowane w realizację działań są adekwatne do otrzymanych efektów?);
- skuteczności (czy kierunki działań i realizowane w ich ramach zadania w zamierzony sposób prowadzą do osiągnięcia celów? Czy realizowane działania w sposób optymalny realizują cele Strategii?);
- trafności (czy realizowane cele i kierunki działań Strategii są odpowiednią na aktualne potrzeby mieszkańców gminy?).

Analiza jakościowa pozwoli na ocenę skuteczności strategii w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur oraz ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym finansowych.

Źródłem danych, które posłużą do ewaluacji mogą być dane statystyczne, sprawozdania z monitoringu, dane z badań społeczności lokalnej i inne.

Strategia będzie podlegała corocznej ewaluacji. Ewaluacja pozwoli na ocenę skuteczności dokumentu w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur, a także ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym również finansowych.

W sytuacji, gdy wyniki ewaluacji lub czynniki zewnętrzne będą wskazywały na konieczność zmiany celów bądź zadań, zaleca się aktualizację Strategii. Aktualizacja Strategii powinna obejmować procedurę wprowadzenia zmian do dokumentu oraz niezbędne czynności, formularze oraz schemat działania związany ze zgłaszaniem, analizowaniem i wprowadzeniem korekt. Roczne raporty monitoringowe zawierające wnioski, sugestie i rekomendacje, pozwolą na ocenę skuteczności wdrażanej Strategii oraz dostarczą informacji co do konieczności podejmowania ewentualnych korekt lub aktualizacji strategii. Korekta działań strategicznych może wynikać ze zmian uregulowań prawnych, społecznych, ekonomicznych bądź pojawienia się nowych możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Strategia powinna być aktualizowana po uprzednio przeprowadzonej ewaluacji, na podstawie zawartych w niej wniosków i rekomendacji.

Źródła finansowania

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

Należy założyć, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rypin na lata 2026–2030 będą m.in.: budżet gminy, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji.

Każdy podmiot z terenu gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji.

Ramy finansowe realizacji Strategii są jednak uzależnione od możliwości finansowych gminy oraz wielu zmiennych, jak sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów

publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w programie „Rodzina 800+”, zmiany w zakresie dostępu do konkretnych świadczeń itp.

Planowane wydatki definiowane będą corocznie w uchwale budżetowej. Jedną z podstaw do ich określenia będzie ocena zasobów pomocy społecznej (art. 16 a ustawy o pomocy społecznej).

Spis rysunków tabel i wykresów

Rysunek 1 Położenie gminy Rypin na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu rypińskiego.....	21
Rysunek 2 Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Rypin.....	98
Tabela 1 Mieszkaniowy zasób gminy Rypin w latach 2022–2024	27
Tabela 2 Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie w latach 2022–2024.....	40
Tabela 3 Wybrane powody przyznawania pomocy społecznej - liczba osób w gminie Rypin w latach 2022–2024.....	40
Tabela 4 Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS - liczba osób w Rypinie w latach 2022–2024.....	41
Tabela 5 Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu w tym rodzin z problemem alkoholowym w gminie Rypin w latach 2022–2024	60
Tabela 6 Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Rypin w latach 2022–2024	64
Tabela 7 Liczba założonych Niebieskich Kart w gminie Rypin w latach 2022–2024	65
Tabela 8 Liczba osób doświadczających przemocy domowej, którym udzielono pomocy w gminie Rypin w latach 2022–2024.....	65
Tabela 9 Liczba osób stosujących przemoc domową, wobec których podjęto działania w gminie Rypin w latach 2022–2024.....	66
Tabela 10 Analiza SWOT gminy Rypin.....	94
Wykres 1 Liczba mieszkańców gminy Rypin - ogółem i w podziale na płeć w latach 2022–2024	22
Wykres 2 Ekonomiczne grupy wiekowe w gminie Rypin w 2024 r.....	23
Wykres 3 Liczba urodzeń żywych w podziale na płeć w gminie Rypin w latach 2022–2024.....	24
Wykres 4 Liczba zgonów w podziale na płeć w gminie Rypin w latach 2022–2024	24
Wykres 5 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Rypin z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2022–2024	42
Wykres 6 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Rypin z powodu bezrobocia w latach 2022–2024	46
Wykres 7 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Rypin z powodu ubóstwa w latach 2022–2024	47
Wykres 8 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Rypin z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w latach 2022–2024	50
Wykres 9 Działalność GKRPA w gminie Rypin w latach 2022–2024	57
Wykres 10 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Rypin z powodu uzależnienia od alkoholu w latach 2022–2024	59
Wykres 11 Płeć ankietowanych mieszkańców gminy Rypin	68
Wykres 12 Wiek ankietowanych mieszkańców gminy Rypin	69

Wykres 13 Status zawodowy ankietowanych mieszkańców gminy Rypin	70
Wykres 14 Wykształcenie ankietowanych mieszkańców gminy Rypin	70
Wykres 15 Czy posiada Pan/ Pani własne mieszkanie/ dom jednorodzinny?.....	71
Wykres 16 Jak ocenia Pan/ Pani swoją sytuację mieszkaniową?	71
Wykres 17 Czy w Pana/ Pani gospodarstwie domowym są osoby niepełnosprawne lub niesamodzielne?	72
Wykres 18 Jakie problemy społeczne uważa Pan/Pani za najważniejsze w gminie?	73
Wykres 19 Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/ Pani trudności ze znalezieniem pracy lub jej utrzymaniem?	73
Wykres 20 Czy poziom wynagrodzenia pozwala na zaspokojenie podstawowych potrzeb Pana/ Pani rodziny?	74
Wykres 21 Czy ma Pan/ Pani łatwy dostęp do lekarza pierwszego kontaktu?	75
Wykres 22 Czy ma Pan/ Pani łatwy dostęp do lekarzy specjalistów w gminie?	75
Wykres 23 Czy uczestniczy Pan/ Pani w działaniach organizacji pozarządowych lub lokalnych inicjatywach społecznych?	76
Wykres 24 Jak ocenia Pan/ Pani poziom bezpieczeństwa w swojej miejscowości?	77
Wykres 25 Czy kiedykolwiek korzystał(a) Pan/ Pani z pomocy społecznej (np. świadczenia z GOPS, dożywianie, pomoc finansowa)?	78
Wykres 26 Czy Pana/ Pani zdaniem pomoc społeczna w gminie jest wystarczająca?	78
Wykres 27 Czy zna Pan/ Pani osoby, które doświadczają trudnej sytuacji życiowej i nie otrzymują wystarczającego wsparcia?	79
Wykres 28 Czy wie Pan/ Pani, gdzie można uzyskać pomoc społeczną w gminie (np. GOPS, organizacje pozarządowe)?	79
Wykres 29 Czy Pana/ Pani zdaniem gmina zapewnia wystarczające wsparcie dla seniorów i osób niesamodzielnych?	80
Wykres 30 Czy korzystał(a) Pan/ Pani lub ktoś z Pana/ Pani bliskich z usług opieki domowej?	80